

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Županija Posavska

STRATEGIJA RAZVOJA ŽUPANIJE POSAVSKE 2021.-2027.

/Nacrt 10. 11. 2020./

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

Strategija razvoja pripremljena je uz potporu Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP), koji predstavlja zajednički projekt Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP).

Sadržaj Strategije razvoja, kao i nalazi prikazani u njoj, ne odražavaju nužno stavove ILDP-a, Vlade Švicarske ili UNDP-a.

SADRŽAJ

UVOD	5
METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE	6
1. STRATEŠKA PLATFORMA.....	7
1.1. IZVOD IZ SITUACIJSKE ANALIZE.....	7
1.1.1. Zemljopisne i prirodne karakteristike	7
1.1.2. Demografske karakteristike i kretanja	7
1.1.2.1. Struktura stanovništva.....	8
1.1.2.2. Prirodni priraštaj i migracije	8
1.1.2.3. Ključni razvojni problemi potrebe u području demografije	9
1.1.3. Pregled stanja i kretanja u gospodarstvu	9
1.1.3.1. Razina razvijenosti	10
1.1.3.2. Vanjskotrgovinska razmjena	10
1.1.3.3. Investicije	11
1.1.3.4. Analiza poslovnih subjekata	11
1.1.3.5. Analiza poslovanja gospodarskih subjekata	12
1.1.3.6. Stanje poduzetničke infrastrukture	12
1.1.3.7. Indeks industrijske proizvodnje	12
1.1.3.8. Trgovina na veliko i malo	13
1.1.3.9. Prijevoz i skladištenje	13
1.1.3.10. Poljoprivreda	14
1.1.3.11. Šumarstvo.....	15
1.1.3.12. Građevinarstvo	15
1.1.3.13. Turizam.....	15
1.1.3.14. Ključni razvojni problemi i potrebe u području gospodarstva	17
1.1.4. Tržište rada	18
1.1.4.1. Zaposlenost.....	18
1.1.4.2. Prosječna neto plata	19
1.1.4.3. Nezaposlenost.....	19
1.1.4.4. Mirovine.....	20
1.1.4.5. Ključni razvojni problemi i potrebe u području tržišta rada	20
1.1.5. Obrazovanje	21
1.1.5.1. Predškolski odgoj i obrazovanje	21
1.1.5.2. Osnovni odgoj i obrazovanje	21
1.1.5.3. Srednje obrazovanje	22
1.1.5.4. Visoko obrazovanje	23
1.1.5.5. Obrazovanje i obuka odraslih	23
1.1.6. Kultura, sport i slobodno vrijeme	23
1.1.6.1. Kultura i kulturno-povijesno nasljeđe	24
1.1.6.2. Sport	24
1.1.7. Zdravstvena i socijalna zaštita	25
1.1.7.1. Zdravstvena zaštita	25
1.1.7.2. Socijalna zaštita	27
1.1.8. Civilno društvo	28
1.1.9. Sigurnost građana	28
1.1.10. Ključni razvojni problemi i potrebe u području društvenog razvoja	30
1.1.11. Prometna infrastruktura	34
1.1.12. Stanje tehničke infrastrukture	35
1.1.12.1. Elektrodistributivna mreža i proizvodnja električne energije	35
1.1.12.2. Poštanski promet i telekomunikacije	36
1.1.12.3. TV i radijski emiteri	36
1.1.13. Komunalna infrastruktura	37
1.1.14. Vodoopskrba	37
1.1.15. Odvodnja otpadnih voda.....	38
1.1.16. Opskrba toplotnom energijom.....	38
1.1.17. Javna rasvjeta.....	38

1.1.18.	Stambeni fond.....	39
1.1.19.	Stanje usluga i ljudskih resursa županijske uprave	39
1.1.20.	Ključni problemi i potrebe u području javne i tehničke infrastrukture	39
1.1.21.	Opće stanje okoliša Županije Posavske.....	40
1.1.21.1.	Zrak.....	40
1.1.21.2.	Vode i otpadne vode	41
1.1.21.3.	Zemljište	41
1.1.21.4.	Šume	42
1.1.22.	Upravljanje otpadom	42
1.1.23.	Zaštićena područja	43
1.1.24.	Energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije	43
1.1.25.	Prostorno-planska dokumentacija	44
1.1.26.	Ključni razvojni problemi i potrebe u području zaštite okoliša	44
1.1.27.	Analiza proračuna	46
1.1.27.1.	Prihodi, tekući i kapitalni grantovi i primici	46
1.1.27.2.	Proračunski rashodi	46
1.1.28.	Financiranje razvojnih aktivnosti	46
1.1.29.	Projekcije proračuna	47
1.1.30.	Projekcije izvora financiranja strategije	47
1.2.	SWOT ANALIZA.....	48
1.3.	STRATEŠKI FOKUSI	51
1.4.	VIZIJA 56	
1.5.	STRATEŠKI CILJEVI S INDIKATORIMA	56
2.	PRIORITETI I MJERE S INDIKATORIMA	59
2.1.	Prioriteti za strateški cilj 1	59
2.1.1.	Prioritet 1.1. s indikatorima i mjerama	60
2.1.2.	Prioritet 1.2. s indikatorima i mjerama	63
2.1.3.	Prioritet 1.3. s indikatorima i mjerama	66
2.2.	Prioriteti za strateški cilj 2	68
2.2.1.	Prioritet 2.1. s indikatorima i mjerama	68
2.2.2.	Prioritet 2.2. s indikatorima i mjerama	70
2.2.3.	Prioritet 2.3. s indikatorima i mjerama	72
2.3.	Prioriteti i mjere za strateški cilj 3	74
2.3.1.	Prioritet 3.1. s indikatorima i mjerama	74
2.3.2.	Prioritet 3.2. s indikatorima i mjerama	76
3.	STRATEŠKI PROJEKTI.....	79
4.	INDIKATIVNI FINACIJSKI OKVIR	82
5.	INSTITUCIONALNI I ORGANIZACIONI OKVIR.....	86
6.	PLAN PROVEDBE, PRAĆENJA, IZVJEŠĆAVANJA I EVALUACIJE	87
6.1.	Provedba	87
6.2.	Monitoring i izvješćavanje.....	88
6.3.	Evaluacija.....	89
7.	PRILOZI.....	90
	Prilog 1: Detaljan pregled mjera.....	90
	Prilog 2: Sažeti pregled strateškog dokumenta	118
	Prilog 3: Veza sa drugim planskim dokumentima	130
	Prilog 4: Lista skraćenica	137
	Prilog 5: Situacijska analiza Županije Posavske.....	138

U skladu s odredbama Zakona o razvojnem planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon)¹ i Uredbe o izradi strateških dokumenata Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Uredba)² Vlada Županije Posavske donijela je Odluku o izradi Strategije razvoja Županije Posavske 2021.-2027.³ (u daljnjem tekstu Strategija).

Prema navedenom Zakonu i Uredbi, Strategija je integrirani, multisektorski strateški dokument Županije Posavske (u daljnjem tekstu: Županija ili ŽP) koji definira javne politike, usmjerava razvoj područja Županije te utvrđenim strateškim ciljevima i prioritetima predstavlja putokaz za sveukupni razvoj Županije.

U prvom koraku procesa izrađena je strateška platforma, koja se sastoji od: situacijske analize, uključujući i osvrt na stanje i usklađenost prostorno-planske dokumentacije, vizije razvoja i strateških ciljeva s indikatorima. U procesu izrade Strateške platforme razmatrana je radna verzija Strategije razvoja Federacije BiH, kako bi se usaglasili strateški ciljevi na razini Županije sa strateškim ciljevima Federacije BiH. U proces izrade Strategije uključene su i jedinice lokalne samouprave u sastavu Županije, kroz sastav formiranih radnih i savjetodavnih tijela, kako bi se u Strategiji na razini Županije reflektirale i razvojne potrebe jedinica lokalne samouprave. Pored koordinacije i usuglašavanja razvojnih ciljeva Županije s razvojnim ciljevima Federacije BiH i jedinica lokalne samouprave u sastavu Županije pri izradi Strateške platforme razmatrani su i dokumenti koji odražavaju razvojne prioritete Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu BiH), utvrđene u procesu europskih integracija, kao i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja.⁴

U procesu izrade Strategije koriste se principi planiranja utvrđeni Uredbom o izradi strateških dokumenata Federacije BiH, od kojih izdvajamo:

- otvorenu metodu koordinacije u Federaciji BiH (OMK)
- vertikalnu i horizontalnu koordinaciju nadležnih institucija u procesima razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u FBiH i usklađenosti razvojnih prioriteta
- ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane FBiH
- partnerstvo, javnost i transparentnost u procesu razvojnog planiranja.

Strategija je osnova za izradu trogodišnjih akcijskih planova, smjernica, smjernice za trogodišnje planiranje rada, programa javnih investicija (PJI), trogodišnjih i godišnjih planova rada ministarstava i organa uprave dokumenta okvirnog proračuna (DOP) i godišnjeg proračuna.

¹Službene novine FBiH, 32/17.

²Službene novine FBiH, 94/2019.

³Narodne novine Županije Posavske, 2/2020.

⁴Strategija razvoja FBiH usaglašena je s Okvirom za implementaciju ciljeva održivog razvoja u BiH, koji odražava pravce i akceleratora za provedbu Agende 2030.

Uredbom o izradi strateških dokumenta definirana je metodologija kojom su propisani koraci u procesu izrade i sadržaj strateških dokumenata, sa sljedećim fazama:

- a) izrada strateške platforme
- b) određivanje prioriteta i mjera
- c) identifikacija strateških projekata
- d) provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata u Federaciji BiH
- e) izrada indikativnog finansijskog okvira za provedbu strateških dokumenata
- f) definiranje načina provedbe, praćenja, izvještavanja i evaluacije strateških dokumenata
- g) usvajanje strateških dokumenata uz prethodnu provedbu procesa konzultacija.

Ured za razvoj i europske integracije Županije Posavske (u daljnjem tekstu Ured) koordinira proces izrade Strategije osiguravajući tehničku i stručnu potporu u procesu izrade Strategije. Putem formiranog radnog tijela, Županijskog odbora za razvoj, i savjetodavnog tijela, Vijeća za razvojno planiranje i upravljanje razvojem Županije Posavske osigurano je sudjelovanje svih relevantnih institucija Županije i socioekonomskih partnera, jedinica lokalne samouprave, poslovne zajednice, nevladinog sektora te ostalih zainteresiranih strana.

Proces izrade Strategije počeo je analizom svih strateških dokumenata koji su bili dostupni s viših i nižih razina vlast te strateških dokumenata proizašlih iz procesa europskih integracija i međunarodno prihvaćenih globalnih ciljeva održivog razvoja.

Tijekom procesa izrade Strateške platforme održane su dvije sjednice/radionice Županijskog odbora za razvoj Županije Posavske. Tijekom prve radionice, koja je održana 22. 6. 2020. godine, razmatrane su podloge, izvori i radni plan za prikupljanje podataka za situacijsku analizu. Na drugoj radionici, održanoj 13. 7. 2020. godine, razmatrani su elementi radne verzije Strateške platforme (nalazi Situacijske analize, SWOT, strateški fokusi, vizija i strateški ciljevi s indikatorima). Nakon izrade Nacrta strateške platforme realiziran je proces konzultacija od 30 dana, nakon čega su izvršene izmjene i dopune Strateške platforme, na kojoj su se bazirali naredni koraci u procesu izrade Strategija razvoja, sukladno Uredbi o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH.

Naredni koraci odnosili su se na definiranje prioriteta i mjera s indikatorima, a prijedlozi su razmatrani na dvijema sjednicama/radionicama Županijskog odbora za razvoj Županije Posavske (7. 9. 2020. i 1. 10. 2020. godine). Pored toga, definiran je indikativni finansijski okvir za cijelo razdoblje implementacije strategije, institucionalni i organizacijski okvir te plan implementacije, praćenja, izvještavanja i evaluacije. Također, izvršena je detaljna analiza usuglašenosti s drugim planskim dokumentima.

Nacrt Strategije razvoja Županije Posavske 2021.-2027. razmatrao je i odobrio Županijski odbor za razvoj Županije Posavske, na sjednici održanoj 28. 10. 2020. godine, nakon čega se realizira proces konzultacija u trajanju od 30 dana. Strateški dokument usvaja Vlada i Skupština Županije Posavske.

1. STRATEŠKA PLATFORMA

1.1. IZVOD IZ SITUACIJSKE ANALIZE

1.1.1. Zemljopisne i prirodne karakteristike

Županija Posavska jedna je od deset županija u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH), a sastavljena je od triju općina: Orašje (s 13 naseljenih mjesta), Domaljevac-Šamac (s 3 naseljena mjesta) i Odžak (s 18 naseljenih mjesta). Prema statističkim pokazateljima Federalnog zavoda za statistiku o Županiji Posavskoj, tri posavske općine prostiru se na području od 324,6 km². Županija Posavska smještena je najvećim dijelom uz rijeku Savu, s dvama graničnim prijelazima (Orašje i Bosanski Šamac). Kroz područje Županije Posavske prolaze važne putne komunikacije, što tom području osigurava dobru komunikacijsku povezanost s Republikom Hrvatskom i Europskom unijom, kao i sa svim dijelovima Bosne i Hercegovine (zahvaljujući jednoj od glavnih magistralnih prometnica u BiH - Orašje – Tuzla – Sarajevo – Ploče), tako i sa susjednim državama (Hrvatska, Srbija i Crna Gora) jer je udaljena samo 12 km od autoceste Zagreb – Beograd. U svibnju 2020. godine započela je izgradnja novog graničnog prijelaza u Svilaju, a radi se o izuzetno važnom graničnom prijelazu koji se nalazi na sjeveru Bosne i Hercegovine na koridoru Vc, koji će unaprijediti prometnu povezanost s Republikom Hrvatskom. Takav povoljan zemljopisni položaj Županije Posavske osigurava dobru osnovu za gospodarski razvoj, posebice u području trgovine, ugostiteljstva i ostalih uslužnih djelatnosti.

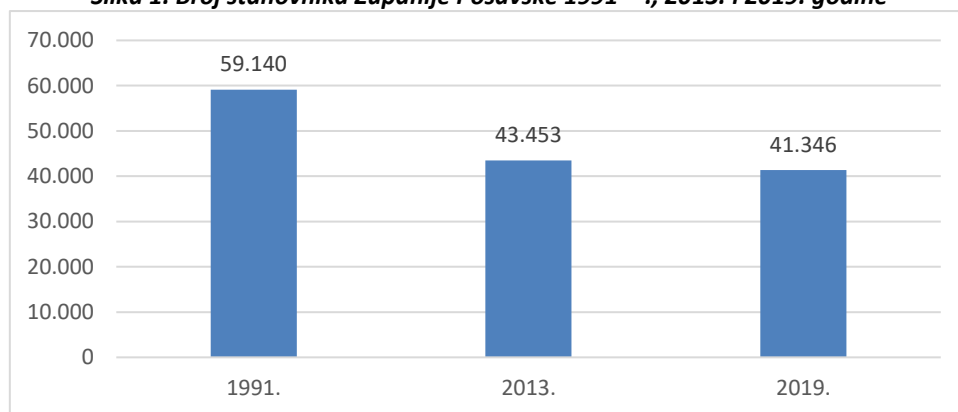
Jedan od glavnih prirodnih resursa na području Županije Posavske obradivo je zemljište zbog čega se stanovništvo na tom području tradicionalno većinski bavi poljoprivredom. Poljoprivredno zemljište pogodno je za uzgoj velikog broja kultura uključujući tu i ekološki zdravu hranu. Proizvodnja predmeta od vrbovog pruča dio je kulturnog naslijeđa stanovnika Županije Posavske, a kvaliteta i ljepota tih proizvoda prepoznaju se i na međunarodnim tržištima.

Stanje sa zaliham pitke vode uglavnom je zadovoljavajuće, a i zalihe su tehnološke vode i vode potrebne za navodnjavanje poljoprivrednih kultura zadovoljavajuće. Okosnicu vodnih resursa na području Županije čini rijeka Sava, koja najveću količinu vode prima od rijeke Bosne te se potencijalom za razvoj smatraju i eksploatacija prirodnog pijeska i šljunka iz rijeke Save, koji ujedno predstavlja i prijetnju zbog visokog rizika od poplava. Bogatstvo vodama rijeke Save na sjeveru, gornji tok rijeke Bosne te mnogi poribljeni rovovi nastali iskopavanjem zemlje i eksploatacijom šljunka ukazuju da je to područje izuzetno atraktivno sa stanovišta turističko-ribolovne ponude. Raznovrsnost prirodnog rastinja, šuma mekih i tvrdih lišćara na padinama planine Vučjak te drugi dostupni prirodni resursi pružaju idealne uvjete za uzgoj, rast i razvoj divljači u lovištu.

1.1.2. Demografske karakteristike i kretanja

Prema rezultatima popisa stanovništva provedenog u Bosni i Hercegovini (BiH) u 2013. godini, na području Županije Posavske evidentirana su 43.453 stanovnika, što čini 1,96 % stanovnika FBiH, odnosno 0,99 % stanovnika BiH. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2019. godini (stanje 30. 06. 2019. godine) na području Županije Posavske živi ukupno 41.346 stanovnika. To ukazuje da je broj stanovnika Županije Posavske u 2019. godini smanjen za 4,8 % u odnosu na 2013. godinu, a za 30,0 % u odnosu na popis 1991. godine, što je veće smanjenje u odnosu na smanjenje stanovnika FBiH, gdje je broj stanovnika smanjen za 1,3 % u odnosu na 2013. godinu, a za 19,2 % u odnosu na 1991. godinu.

Slika 1. Broj stanovnika Županije Posavske 1991, 2013. i 2019. godine**

Izvor: www.statistika.ba, Federalni zavod za statistiku, Županija Posavska u brojkama

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u Županiji Posavskoj najveći broj stanovnika ima Općina Orašje (45,9%), zatim Općina Odžak (43,1%), dok je najmanji broj stanovnika u Općini Domaljevac-Šamac (11,0%).

Gustoća naseljenosti u Županiji Posavskoj u 2019. godini iznosi 127,4 stan/km² i po tom podatku Županija Posavska pripada kategoriji gusto naseljenih županija/kantona. Gustoća naseljenosti veća je od prosjeka naseljenosti u FBiH (83,9 stan/km²), a najgušće naseljeno područje u Županiji jest Općina Orašje (155,8 stan/km²).

1.1.2.1. Struktura stanovništva

Od ukupnog broja stanovnika oko 72 % predstavlja skupina stanovništva od 15 do 64 godina starosti, a na razini FBiH ta skupina ima udio od 69,7 %, što ukazuje da Županija Posavska ima osnovu radno sposobnog stanovništva za razvoj Županije. Udio stanovnika starije dobi (65+ godina) relativno je velik i iznosi 17,5 % od ukupne populacije, što je veći udio u odnosu na udio na razini FBiH (15,7 %). S druge strane, Županija Posavska ima udio od 10,3 % mladih (0-14 godina), što je manji udio u odnosu na udio na razini FBiH (14,6 %), a što govori da populaciju Županije karakterizira regresivni tip starosne strukture. Prema Popisu iz 2013. godine, većina stanovnika u Županiji Posavskoj živi u ruralnim područjima i to 72,7 %, što je znatno iznad udjela ruralnog stanovništva na razini FBiH, gdje ruralno stanovništvo čini 56,7 % stanovništva. Analiza stanovništva Županije Posavske prema spolu u 2019. godini ukazuje da žene čine 49,9 % stanovništva (20.620), dok muškarci čine 51,1 % (20.726).

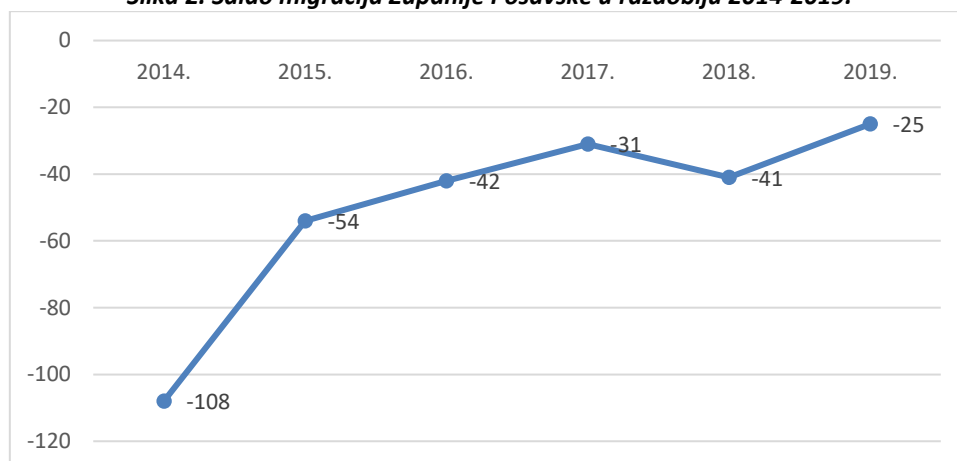
1.1.2.2. Prirodni priraštaj i migracije

U Županiji Posavskoj izražen je negativan prirodni priraštaj. Što se tiče razdoblja 2010.-2019., iako je bilo cikličnog kretanja i smanjenja negativnog prirodnog priraštaja u 2012., 2014., 2015. i 2017. godini, ipak u konačnici u 2019. godini zabilježen je najveći negativan prirodni priraštaj u promatranom razdoblju od -361, što je za 49,8 % veći negativan prirodni priraštaj u odnosu na 2010. godinu. Sve to vodi k zaključku da je izražen problem depopulacije stanovništva u Županiji Posavskoj te generalno u FBiH. Međutim, ti službeni pokazatelji ne prikazuju u potpunosti stvarno stanje u Županiji Posavskoj, s obzirom na to da rodilje odlaze u rodilišta u druge sredine te se novorođena djeca tek djelomice upisuju u knjige rođenih, a veliki dio njih ostaje upisan u drugim općinama rođenja. Podaci se ispravljaju naknadno, a najčešće tek prilikom upisa djece u osnovnu školu.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, migracijski saldo u Županiji Posavskoj u razdoblju 2014.-2019. bilježi pozitivan trend jer se negativan migracijski saldo smanjuje, tako da je u 2019.

godini razlika između broja doseljenih i broja odseljenih stanovnika bila -25, dok je u 2014. godini bila više od četiri puta veća i iznosila je -108.

Slika 2. Saldo migracija Županije Posavske u razdoblju 2014-2019.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Migracije stanovništva

Kada govorimo o migracijama unutar BiH (interne migracije), prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2019. godini najveći broj stanovnika odselio se u druge županije FBiH, dok je najveći broj doseljenih iz RS-a. Analiza migracija po starosnoj strukturi u Županiji Posavskoj za cijelo promatrano razdoblje od šest godina (2014.-2019.) ukazuje da najveći udio u migracijama ima aktivno stanovništvo starosne skupine 15-49 godina, i to 72,9 % u doseljenim stanovnicima, a 73,8 % u odseljenim stanovnicima. U ukupnim su migracijama djeca do 14 godina starosti manje zastupljena (5,6 % u doseljenim i 5,0 % u odseljenim stanovnicima), što je jedna od posljedica negativnog prirodnog priraštaja stanovništva.

1.1.2.3. Ključni razvojni problemi i potrebe u području demografije

Razvojni problemi i potrebe u području demografije sumirani su u sljedećoj tablici:

Tablica 1. Razvojni problemi i potrebe u području demografije

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Negativan prirodni priraštaj i demografsko starenje	Razviti i provoditi mjere pronatalitetne politike te poboljšanja perspektiva za mlade
Iseljavanje stanovništva	Osigurati poticaje i druge mjere za zadržavanje stanovnika na području Županije, posebice u ruralnim područjima
Nedostatak intervencija za rješavanje demografskih problema	Izdvajati namjenska sredstva u Proračunu za izradu konkretnih akcijskih planova sa ciljevima, zaduženjima i rokovima za demografske projekte

1.1.3. Pregled stanja i kretanja u gospodarstvu

U pregledu stanja i kretanja u gospodarstvu Županije Posavske prikazani su makroekonomski pokazatelji razvoja, vanjskotrgovinska bilanca Županije Posavske te indeksi industrijske proizvodnje i investicije.

Također, izvršena je obrada i analiza podataka o poslovnim subjektima, prihodima, rashodima i dobit gospodarskih subjekata te poduzetnička infrastruktura. Pored toga, uključena je analiza turističkih potencijala i turističke infrastrukture, kao i analiza poljoprivrednih potencijala.

1.1.3.1. Razina razvijenosti

Federalni zavod za programiranje razvoja (u daljnjem tekstu FZZPR) analizira razvijenost županija u odnosu na razinu razvijenosti prosjeka FBiH i to iskazuje indeksom razvijenosti. Rang razvijenosti županija definira se na osnovi pet pokazatelja, a to su: stupanj zaposlenosti, stupanj nezaposlenosti, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1.000 stanovnika, odsutno stanovništvo u odnosu na 1991. godinu i porezni prihodi po glavi stanovnika. Promatrajući posljednjih šest godina, Županija Posavska je prema indeksu razvijenosti zauzimala posljednje mjesto dvije godine (2014. i 2015.), a onda četiri godine (2016. 2017., 2018. i 2019.) na posljednjem je mjestu po indeksu rangiran Kanton 10, dok je Županija Posavska pretposljednja, no i dalje pripada III. grupi po indeksu razvijenosti, odnosno grupi najmanje razvijenih županija. Faktori koji najviše utječu na zaostajanje Županije Posavske u razvoju u odnosu na druge županije vezuju se za kretanje stanovništva i stupanj obrazovanja stanovništva, ali i pokazatelje stupnja zaposlenosti i visine prihoda od poreza na dohodak p. c.

Kada su u pitanju jedinice lokalne samouprave u Županiji Posavskoj, Općina Orašje kao prvorangirana ima znatno veće vrijednosti prihoda od poreza na dohodak p. c. u odnosu na druge dvije općine, a veće su i vrijednosti ostalih pokazatelja indeksa razvijenosti, dok je vrijednost pokazatelja stupnja obrazovanja stanovništva manja u odnosu na Općinu Odžak.

Porezni prihodi u Županiji Posavskoj u 2019. godini iznosili su 4.486.945 KM, odnosno 109 KM p. c., što je za 77 KM manji iznos od iznosa poreznih prihoda p. c. u FBiH. Analizom kretanja tog pokazatelja u razdoblju 2014.-2018. utvrđeno je da je taj pokazatelj bio manji za 91 % u 2014. godini u odnosu na 2019. godinu, dok je najveći iznos zabilježen u 2016. godini (za 4 KM veći nego u 2019. godini) jer je u trogodišnjem razdoblju 2016.-2018. zabilježen pad vrijednosti tog pokazatelja, da bi u 2019. godini došlo do povećanja od 3 KM.

Analiza poreznih prihoda p. c. po općinama Županije Posavske za 2019. godinu ukazuje da najveći iznos tog pokazatelja ima Općina Orašje (139 KM), zatim Općina Odžak (89 KM), dok najmanji iznos ima Općina Domaljevac-Šamac (59 KM).

Pri analiziranju poreznih prihoda nužno je imati u vidu i činjenicu da i u gospodarstvu Županije Posavske i dalje postoji znatan udio sive ekonomije, iako o tome ne postoje pouzdani podaci za analizu. Analizom podataka Porezne uprave FBiH za razdoblje 2015.-2019. utvrđeno je da je u Županiji Posavskoj u okviru izvršenih 567 kontrola evidentirano ukupno 9 slučajeva rada bez dozvole i 63 neprijavljena radnika. Također, evidentirano je 7 neinstaliranih fiskalnih uređaja i 119 slučajeva neevidentiranja prometa. Na osnovi utvrđenih prekršaja izdano je 220 prekršajnih naloga u vrijednosti od 665.900 KM.

1.1.3.2. Vanjskotrgovinska razmjena

Vanjskotrgovinsku bilancu Županije Posavske karakterizira vanjskotrgovinski deficit kojeg uzrokuje veći uvoz od izvoza. U razdoblju 2014.-2019. negativan saldo robne razmjene kontinuirano se povećavao, osim u 2018. godini kada je zabilježeno smanjenje negativnog salda zbog smanjenja vanjskotrgovinske djelatnosti gospodarskih subjekata, da bi u 2019. godini ponovo bitno porastao za 36,5 %. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2019. godini zabilježena je i najmanja pokrivenost uvoza izvozom od 47,6 %, zbog smanjenja izvoza za 6,9 % i istovremenog rasta uvoza za 11,7 %, što je ujedno najveći postotak povećanja uvoza u kantonima/županijama FBiH. Općenito, pokrivenost uvoza izvozom u Županiji Posavskoj u razdoblju 2014.-2019. imala je trend smanjenja, osim u 2018. godini kada je neznatno porasla, da bi u 2019. godini ponovo bila bitno smanjena.

Postotak pokrivenosti uvoza izvozom u 2019. godini u FBiH iznosi 55,4 %, dok u Županiji Posavskoj iznosi 47,6 %.

Kada se promatra uvoz i izvoz po područjima klasifikacije djelatnosti BiH, onda je vidljivo da je područje „Prerađivačka industrija“ najzastupljenije i u dijelu uvoza i u dijelu izvoza, koje je u 2019. godini izvezlo 98,4 % ukupne vrijednosti izvoza Županije, a u posljednje tri godine zabilježen je kontinuirani trend pada izvoza u tom području djelatnosti. S druge strane, u 2019. godini prerađivačka industrija ostvarila je 90,4 % županijskog uvoza, a u posljednje tri godine zabilježen je cikličan trend s padom u 2018. godini, što je generalno utjecalo i na smanjenje negativnog vanjskotrgovinskog salda u toj godini, dok je u 2019. godini uvoz bitno porastao u toj djelatnosti. Nakon prerađivačke industrije u 2019. godini područje djelatnosti „Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo“ u izvozu je sudjelovalo s 0,8 %, dok je u uvozu sudjelovalo s 9,6 %. U toj djelatnosti bitno je veći iznos uvoza od izvoza, što ukazuje na znatan uvoz hrane, iako Županija Posavska ima znatne potencijale za razvoj poljoprivrede.

Promatrano po sektorima, u 2019. godini najveći udio u izvozu imaju: mašine/strojevi i transportna sredstva (53,1 %), industrijski proizvodi razvrstani prema materijalu (16,2 %) i razni gotovi proizvodi (14,4 %). Izvoz je znatno smanjen u sektorima: sirovih materija nejestivih osim goriva (53,7 %), kemijskih proizvoda (21,4 %) te pića i duhana (12,1 %). S druge strane, u 2019. godini najveći udio u uvozu imaju: mineralna goriva, maziva i srodni proizvodi (38,5 %), mašine/strojevi i transportna sredstva (23,0 %), hrana i žive životinje (15,1 %), a u svim tim sektorima uvoz je rastao. Smanjenje uvoza zabilježeno je u sektoru pića i duhana (96,8 %), kemijskih proizvoda (10,1 %), sirovih materija nejestivih osim goriva (42,9 %) i raznih gotovih proizvoda (14,0 %).

1.1.3.3. Investicije

U razdoblju 2014.-2019. najveći iznos ukupnih ostvarenih investicija zabilježen je u 2014. godini (73.761.000 KM), uslijed saniranja velikih materijalnih šteta koje su nastale kao posljedica poplava, a najmanji iznos ostvaren je u 2016. godini (29.917.000 KM). U 2018. godini iznos investicija bio je 37.333.000 KM.

U strukturi ukupnih ostvarenih investicija, investicije u građevinske objekte i prostore imale su udio od 61,0 %, a investicije u strojeve, opremu i transportna sredstva udio od 37,5 %, dok su ostale investicije imale udio od 1,5 %. Najviše ostvarenih investicija u Županiji Posavskoj u 2018. godini izvršeno je u sljedećim sektorima: građevinarstvo (13,1 mil. KM ili 35,2 %), prerađivačka industrija (9,9 mil. KM ili 26,6 %) i trgovina na veliko i malo (6,1 mil. KM ili 16,4 %). Poljoprivredna gospodarstva ostvarila su investicije u nova stalna sredstva u iznosu od 1,0 mil. KM ili 2,8 %).

1.1.3.4. Analiza poslovnih subjekata

Vlada Županije Posavske kontinuiranim je mjerama poticaja tijekom posljednjih godina činila napore da pomogne u financijskom rasterećenju i povećanju konkurentnosti poduzeća, održivosti i povećanju broja zaposlenih. Vlada je usmjeravala znatne poticajne mjere financijskog karaktera prema izvoznim poduzećima, a sve s ciljem stvaranja uvjeta poduzećima da se svojim prilagodbama i proizvodnim procesima i proizvodima usmjeri na zahtjeve potražnje na svjetskom tržištu. Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2019. godine iznosio je 112.995, što je za 2,2% više u odnosu na prethodnu godinu, a za 11,5 % više u odnosu na 2014. godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u Županiji Posavskoj iznosio je 1594 i veći je za 1,3 % u odnosu na prethodnu godinu, što govori da Županija Posavska postupno zaostaje za FBiH. Broj poslovnih subjekata u Županiji Posavskoj sudjeluje u ukupnom broju poslovnih subjekata u Federaciji BiH s 1,4 %. Registriran broj pravnih lica u 2019. godini u FBiH iznosio je 60.794, što je više za 2,7 % u odnosu na prethodnu godinu, dok je u Županiji Posavskoj broj registriranih pravnih lica iznosio 1044,

što je u odnosu na prethodnu godinu više za 0,6 %. Broj registriranih fizičkih lica - obrtnika u FBiH sa stanjem na dan 31. 12. 2019. godine iznosio je 52.161, što je više za 1,6 % obrtnika u odnosu na prethodnu godinu. U Županiji Posavskoj evidentiran je veći broj obrtnika nego u prethodnoj godini za 1,03 % (14) i sada iznosi 550. Broj poslovnih subjekata na tisuću stanovnika u Županiji Posavskoj u 2019. godini iznosio je 59,2, dok je prije tri godine, u 2016. godini (nakon objave konačnih rezultata Popisa 2013.), taj broj iznosio 56,6, što ukazuje da je povećan za 2,6.

Institucije koje se bave problemima gospodarstva i poduzetništva te predstavljaju servis gospodarstvenicima jesu sljedeće:

- Gospodarska komora Županije Posavske
- Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja
- Ured za razvoj i europske integracije pri Vladi Županije Posavske
- općinski uredi za gospodarstvo.

1.1.3.5. Analiza poslovanja gospodarskih subjekata

Prema prikupljenim podacima iz LRC BIS baze podataka o poduzećima s područja Županije Posavske, u trogodišnjem periodu (2017.-2019.), na osnovi pokazatelja poduzeća iz uzorka koja su obuhvaćena u BIS bazi, ukupni prihodi od prodaje u razdoblju 2016.-2019. imali su ciklično kretanje, a u 2019. godini (786.734.630 KM) u odnosu na 2016. godinu bili su veći za 13,1 % (695.441.139 KM), iako je smanjen broj poduzeća u uzorku za 6,2 % (s 371 na 348), dok je u istom razdoblju operativna dobit povećana za 7,3 % (s 26.453.352 KM na 28.386.519 KM). Ti podaci ukazuju na rast ukupne gospodarske aktivnosti na području Županije. Rast poslovanja i prihoda od prodaje omogućio je investicije u postrojenja i opremu, a analizom podataka iz BIS sustava, vrijednost postrojenja i opreme u gospodarskim subjektima porasla je za 16,4 % (s 46.919.956 KM na 54.601.066 KM). Međutim, potrebno je ukazati da je kreditna zaduženost gospodarskih poduzeća u financiranju poslovnih aktivnosti povećana u posljednje tri godine (2017.-2019.) i to po osnovi kratkoročnih kredita za 14,3 % (s 66.290.315 KM na 75.801.586 KM), a po osnovi dugoročnih kredita za 25 % (s 8.328.879 KM na 10.411.566 KM). U 2019. godini udio tuđih izvora sredstava iznosio je 56,7 %.

Za jačanje gospodarstva potrebni su programi i projekti usmjereni na jačanje konkurentnosti poduzeća, mjere unaprjeđenja poslovnog okruženja i otklanjanje barijera u poslovanju te mjere usmjerene na jačanje inovativnosti, povećanje izvoza, digitalizaciju, čiste tehnologije, standardizaciju, uključivanje u lance vrijednosti i specijalizaciju, pristup tržištu, i olakšan pristup kapitalu za poduzeća.

1.1.3.6. Stanje poduzetničke infrastrukture

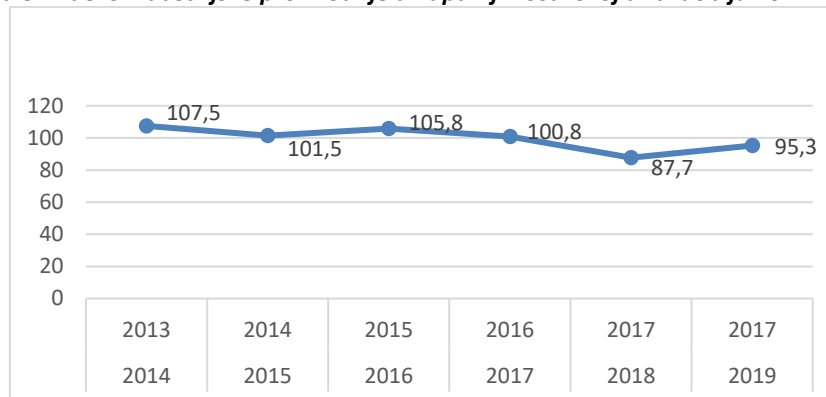
Poduzetnička infrastruktura pruža važan oslonac razvoju poduzetništva osiguravajući osnovne poticajne uvjete (infrastruktura, poslovne usluge, početni kapital i sl.). Poduzetničke zone u Županiji Posavskoj jesu: „Poduzetnička zona Dusine“ u Općini Orašje (površine 33,14 ha i početne cijene zemljišta od 3,00 KM/m² i 7,00 KM/m², ovisno o položajnoj pogodnosti parcele), „Poduzetnička zona Sjever“ u Općini Odžak (površine 44,67 ha i početne cijene zemljišta od 10 KM /m²) i poslovne zone „Veliko blato“ (površine 5 ha) i „Malo blato“ (površine 2,5 ha) u Općini Domaljevac-Šamac.

1.1.3.7. Indeks industrijske proizvodnje

Prema statističkim podacima za razdoblje 2014.-2019. indeks obujma industrijske proizvodnje u FBiH, kao i u Županiji Posavskoj imao je cikličan trend, s tim da u 2019. godini u odnosu na prošlu godinu u FBiH ostvaren je rast fizičkog obujma industrijske proizvodnje od 4,4 % (indeks 104,4), dok je u Županiji Posavskoj ostvaren pad od 4,7 % (indeks 95,3), što ukazuje na negativnu promjenu na godišnjoj razini. U usporedbi s indeksom industrijske proizvodnje u 2014. godini potrebno je istaknuti da je u 2014. godini zabilježen rast industrijske proizvodnje u Županiji Posavskoj od 7,5 %, što je

ujedno i najveća vrijednost indeksa u promatranom razdoblju. Također, taj indeks na razini FBiH u 2014. godini imao je veću vrijednost (106,7) u odnosu na vrijednost u 2019. godini (104,4), s tim da je u 2014. godini Županija Posavska imala veću vrijednost tog indeksa u odnosu na prosjek FBiH.

Slika 3. Indeks industrijske proizvodnje u Županiji Posavskoj u razdoblju 2014.-2019.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Županija Posavska u brojkama

1.1.3.8. Trgovina na veliko i malo

Trgovina predstavlja jednu od dominantnih grana gospodarstva Županije Posavske, koja ima posebnu ulogu i u jačanju kupovine domaćih proizvoda te poticanja njihovog izvoza. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2019. godini bilo je registrirano ukupno 627 poslovnih subjekata koji su registrirani u području trgovine na veliko i malo, što je za 13,2 % manje u odnosu na 2014. godinu. Međutim, broj zaposlenih u sektoru trgovine na veliko i malo je u 2019. godini 1.358, što je za 3,0 % više nego u 2014. godini, a i prosječna neto plaća je u istom razdoblju povećana za 66 KM i iznosi 543 KM. Ti pokazatelji ukazuju na rast sektora trgovine, što je posljedica zemljopisnog položaja i blizine granice s Hrvatskom, a završetak izgradnje novog graničnog prijelaza Svilaj u Općini Odžak, na koridoru Vc, koji se očekuje u 2021. godini, dodatno će unaprijediti uvjete za razvoj tog sektora. Uslijed liberalizacije trgovine, trgovine su dobro opskrbljivane i proizvodima iz uvoza.

1.1.3.9. Prijevoz i skladištenje

Povoljan zemljopisni položaj koji ima Županija Posavska jedan je od važnih uvjeta za gospodarski razvoj jer postoji čvrsta povezanost transporta i gospodarstva na tom području. Prevezena količina robe u tonama u cestovnom prijevozu u 2019. godini u odnosu na 2014. godinu znatno je povećana za 175 % (s 8000 na 22000 t), dok su prijeđeni kilometri u cestovnom prijevozu robe povećani za 77,1 % (s 2.136.000 na 3.783.000 km). S druge strane, broj prevezenih putnika u cestovnom prometu u 2019. godini bitno je smanjen, i to za 64,8 % u odnosu na 2014. godinu (s 301.000 na 106.000), a smanjen je i broj prijeđenih kilometara u cestovnom prijevozu putnika za 51,5 % (s 996.000 na 483.000 km).

U 2019. godini broj registriranih cestovnih motornih i priključnih vozila (10.839) povećan je za 8,7 % u odnosu na 2014. godinu (9890). Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2019. godini bilo je ukupno 150 registriranih poslovnih subjekata u djelatnosti prijevoza i skladištenja, što ukazuje da nije bilo promjena u broju registriranih poslovnih subjekata u tom sektoru u odnosu na 2014. godinu. Međutim, broj je zaposlenih u tom sektoru rastao, a u 2019. godini bio je 283, što je za 46,6 % više nego u 2014. godini, dok je prosječna neto plaća u istom razdoblju smanjena za 39 KM i iznosi 631 KM. Iako u sektoru prijevoza i skladištenja nije bilo bitnog rasta u promatranom razdoblju, potrebno je naglasiti da taj sektor predstavlja jedan od potencijala za razvoj Županije Posavske zbog njezinog

zemljopisnog položaja, graničnih prijelaza i prometnica na njezinom području, posebice nakon završetka graničnog prijelaza Svilaj i koridora Vc.

1.1.3.10. Poljoprivreda

Raspoložive površine i kvaliteta poljoprivrednog zemljišta kao osnovnog resursa za poljoprivrednu proizvodnju u najvećoj mjeri određuju njezin potencijal, odnosno mogućnosti daljnjeg razvoja. Županija Posavska raspolaže s 22.885 ha obradivog poljoprivrednog zemljišta (oranice, bašte i vrtovi), od čega 26 % nije obrađeno u 2019. godini. U odnosu na broj stanovnika Županije Posavske, po jednom stanovniku ima 0,536 ha obradivih poljoprivrednih površina. U poljoprivrednoj proizvodnji na prostoru Županije Posavske ključni problemi odnose se na sljedeće: inputi u poljoprivrednoj proizvodnji (gorivo, gnojivo, zaštitna sredstva...) svake godine su sve skuplji, dok su cijene poljoprivrednih proizvoda iste; nedostatak dovoljnog broja organizatora i otkupljivača poljoprivrednih proizvoda na prostoru Županije Posavske; neriješeni imovinsko-pravni odnosi (grunt, katastar...); usitnjenost parcela; problem prodaje/otkupa poljoprivrednih proizvoda; mala ulaganja u poljoprivredne potpore; neadekvatna poljoprivredna politika. Za nadilaženje problema i potporu poljoprivrednoj proizvodnji izdvajana su sredstva poticaja iz županijskog i federalnog proračuna. Ukupna sredstva poticaja imala su ciklično kretanje u proteklom razdoblju, a u 2019. godini izdvojeni su ukupni poticaji u iznosu od 5.516.543 KM za 2.224 zahtjeva, od čega 19,9 % sredstava iz proračuna Županije Posavske u iznosu od 1.099.842 KM.

- **Broj i struktura poljoprivrednih gospodarstava**

Na prostoru Županije Posavske s 25. 6. 2020. godine, registrirano je 2.701 poljoprivredno gospodarstvo, a u strukturi po površini prevladavaju sitna poljoprivredna gospodarstva površine do 1 ha s 43,3 % udjela i površine 1-3 ha s 26,4 %, dok je udio površine veće od 3 ha ukupno 30,3 %. Iz Registra poljoprivrednih gospodarstava Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za razinu FBiH dostupni su podaci za 2017. godinu, koji ukazuju da u ukupnom broju poljoprivrednih gospodarstava u FBiH udio sitnih poljoprivrednih gospodarstava do 1 ha površine iznosi 67,2 %, a od 1 do 3 ha površine iznosi 22,6 %. U razdoblju 2014.-2019. broj poljoprivrednih gospodarstava imao je trend kontinuiranog rasta, tako da je u 2019. godini iznosio 2.480 poljoprivrednih gospodarstava, što je za 35,8 % više nego u 2014. godini. U strukturi poljoprivrednih gospodarstava Županije Posavske dominantna su nekomercijalna obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja čine 95,6 % ukupnih poljoprivrednih gospodarstava, dok komercijalna gospodarstva čine 4,4 %.

- **Biljna proizvodnja**

U strukturi sjetvenih površina na području Županije Posavske dominiraju žita, prije svega kukuruz i pšenica, dok je udio ječma i zobi nizak. Ukupni ostvareni prinosi usjeva žitarica u 2019. godini iznosili su 50.202 t. Tradicionalno se na području Županije uzgajaju povrtlarske kulture, najviše krumpir, kupus i rajčica, ali uglavnom na malim površinama, a sve veći značaj ima plastenička proizvodnja, koja je ekonomski najprofitabilnija proizvodnja za mala gospodarstva. Ukupni ostvareni prinosi povrća u 2019. godini iznosili su 7.453 t.

Voćarstvo nije razvijeno, a u strukturi voćarskih kultura zastupljena je proizvodnja jabučastog, jezgrastog i koštičavog voća. U ukupnoj voćarskoj proizvodnji dominira proizvodnja šljive, zatim jabuke i kruške. Kod svih voćarskih kultura bilježi se stalno povećanje broja rodni stabala, ali i velike oscilacije u prinosima, ovisno o vremenskim uvjetima. Tijekom 2019. godine zabilježen je iznadprosječan prinos svih vrsta voća i iznosio je 1.800 t.

- **Stočarska proizvodnja**

Tijekom razdoblja 2014.-2019. stočni fond goveda smanjen je za 389 grla, dok je krava i steonih junica povećan za 156 grla. Stočni fond ovca i ovca za priplod povećan je za 239 grla, dok je stočni fond svinja imao ciklično kretanje, a u 2019. godini bio je manji za 597 grla svinja i 250 krmača i suprasnih mazimica u odnosu na 2014. godinu. U istom razdoblju smanjen je i broj peradi i koka nosilica, kao i broj košnica pčela. Kako i u cijelom poljoprivrednom sektoru tako i u stočarstvu prevladava ekstenzivna proizvodnja. Govedarstvo karakteriziraju male farme s 3-5 muznih grla, tehnološki zastarjele, energetske neefikasne, a istraživanja su pokazala da su te farme, uz navedenu mliječnost grla, ekonomski neodržive bez sredstava novčane potpore te da su u našim uvjetima tek farme s 15 i više grla ekonomski održive i profitabilne.

U strukturi stočarske proizvodnje na području Županije Posavske najveći značaj imaju proizvodnja mesa, jaja i mlijeka. Proizvodnja mlijeka posljednjih pet godina bilježi pad za 13,9 %, uz istovremeno smanjenje broja muznih grla. Pri tome, potrebno je naglasiti da je proizvodnja po muženoj kravi u posljednjih pet godina imala trend blagog rasta, što govori o unapređenju proizvodnje kroz primjenu suvremenih mjera u proizvodnji mlijeka. Ovčarstvo nije svojstveno za Županiju Posavsku te nema veći utjecaj na razvoj stočarske proizvodnje. Peradarska proizvodnja na području Županije Posavske ima dugogodišnju tradiciju te bilježi ciklično kretanje u razdoblju 2014.-2019., da bi u 2019. godini proizvodnja jaja bila manja za 38,9 % u odnosu na 2014. godinu, što je uzrokovano i smanjenjem broja koka nosilica. Proizvodnja meda imala je ciklično kretanje.

1.1.3.11. Šumarstvo

Površina šumskog zemljišta u 2019. godini na području Županije Posavske iznosi 4.602 ha ili 14,18 % ukupne površine Županije. Na području Općine Domaljevac-Šamac površine pod šumskim zemljištem iznose 200 ha, u Općini Odžak 3.114 ha, dok u Općini Orašje šumske površine iznose 1.288 ha. Drvna masa u šumama procijenjena je na 607.000 m³, od čega najviše u Orašju i to 321.000 m³, u Odžaku 280.000 m³ te u Općini Domaljevac-Šamac 6.000 m³. U razdoblju 2014.-2018. ukupan prosječni godišnji zapreminski prirast državne šume u proteklom razdoblju iznosi 2344 m³, a redovna godišnja sječa povećana je s 338 m³ na 1036 m³. U odnosu na strukturu ukupne posječene drvene mase u 2018. godini 50,3 % čini posječeno industrijsko i tehničko drvo, 40,1 % čini posječeno ogrjevno drvo, dok 9,6 % čini otpadak. Detaljniji podaci o upravljanju šumama dostupni su u poglavlju 7.5.

1.1.3.12. Građevinarstvo

U sektoru građevinarstva u Županiji Posavskoj zabilježen je rast ukupne vrijednosti građevinskih radova, koja je u 2018. godini iznosila 25,5 milijuna KM, što je u odnosu na 2014. godinu veća vrijednost za oko 2 puta (za 2019. godinu nisu publicirani statistički podaci). Broj gospodarskih subjekata u sektoru građevinarstva u 2019. godini je 84, što je za 4 manje nego u 2014. godini. Prosječna neto plaća u 2019. godini iznosila je 650 KM, a povećana je za 141 KM u odnosu na iznos u 2014. godini.

U strukturi građevinskih radova dominira niskogradnja, a u 2018. godini 88,2 % ukupne vrijednosti građevinskih radova ostvareno je u niskogradnji (22.539.000 KM), dok je 11,8 % ostvareno u visokogradnji (3.015.000 KM). Najveća vrijednost građevinskih radova ostvarena je u Općini Odžak (79,8 %). Za daljnji razvoj sektora građevinarstva potrebno je jačati kvalitetu kadrova, s obzirom na to da se radna snaga građevinske struke iseljava iz BiH.

1.1.3.13. Turizam

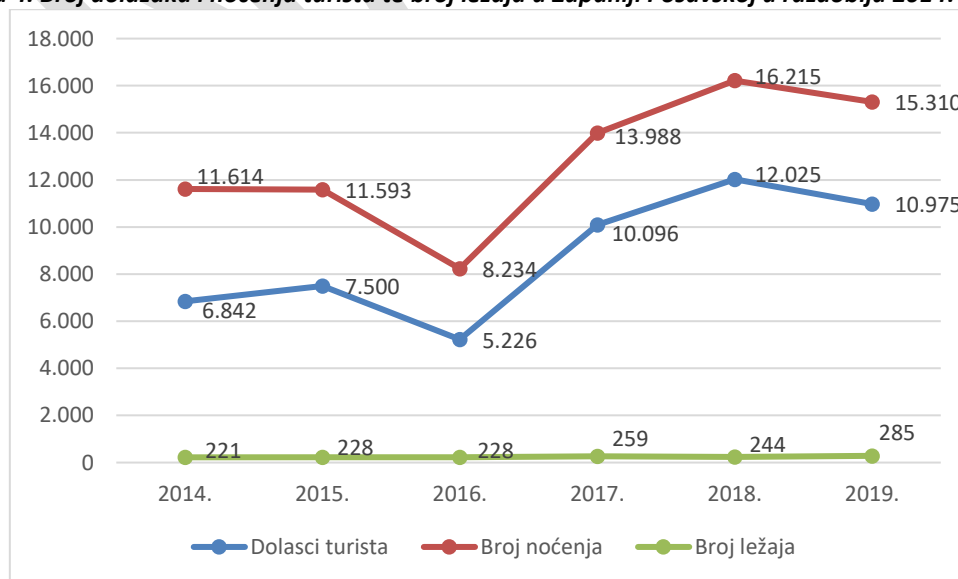
Osnovnu pretpostavku za razvoj turizma Županije Posavske predstavljaju prirodne vrijednosti i geografski položaj. Najznačajniji projekti i manifestacije koji se održavaju na području Županije Posavske jesu: „Dani hrvatskog filma“ u Orašju, „Posavsko kolo“ u Odžaku, „Domaljevačka tkanica“ u Domaljevcu, „Dani Tolise“ u Općini Orašje, „Musini dani“ u Odžaku, „Dani sv. Ane“ u Vrbovcu, Fišijada Novi grad i Orašje. Prema istaknutim prirodnim karakteristikama u Poglavlju 1., Županija Posavska raspolaže resursima za lovni i ribolovni turizam. Turističku ponudu upotpunjuje i kulturno-povijesno naslijeđe, kao što je nedovoljno istraženi „Put soli“ i „Rimski vodovod“ te Franjevački samostan u Tolisi gdje se nalaze vrijedna numizmatička zbirka i drugi muzejski eksponati koji govore o prošlosti tog kraja. Tu su i ostaci rimskog vodovoda na području Općine Odžak. Potrebno je pristupiti sustavnom evidentiranju i valoriziranju svih objekata kulturno-graditeljskog naslijeđa Županije Posavske. Za razvoj turizma važno je naglasiti i tamno i cijenjeno drvo „abonos“ (drvo izloženo dugom djelovanju vode), čiji primjerak je prvi put pronađen 1988. godine na lokalitetu „Begova bara“ u Oštroj Luci, a 2004. godine počelo je njegovo izvlačenje iz vode. Starost nalazišta je 5.890 godina. Od tog drveta izrađuju se razni predmeti, ukrasi, oprema i namještaj za kućanstvo te je osnovan i Muzej „ABONOS“ u Ugljari.

Turistička zajednica Županije Posavske, kao i ostale turističke zajednice u FBiH, suočava se s problemom neriješenog zakonodavnog okvira te nužno je prioritetno donošenje zakonskog okvira za turizam, kako bi se ponovo Turistička zajednica mogla staviti u funkciju promidžbe turističke ponude.

Ipak, u Županiji Posavskoj u sektoru turizma bilježe se pozitivni pokazatelji rasta turističke djelatnosti. Došlo je do izgradnje novih turističkih smještajnih kapaciteta te je broj ležaja povećan za 64 nova ležaja u odnosu na 2014. godinu, tako daje u 2019. godini na području Županije Posavske raspoloživo ukupno 285 ležaja. Važno je spomenuti izgradnju Hotela „Navis“ u Orašju, koji je smješten na rijeci Savi i predstavlja jednu od većih investicija na području Općine Orašje u promatranom razdoblju, sa smještajnim kapacitetima od 16 dvokrevetnih soba.

Također, statistički pokazatelji ukazuju da je broj registriranih dolazaka i broj noćenja turista u 2019. godini povećan u odnosu na 2014. godinu (iako je zabilježen pad u razdoblju 2014.-2016., nakon toga je do 2019. godine bilježen trend rasta te je nešto manji broj turista i noćenja zabilježen u 2019. godini). U 2019. godini zabilježeno je 10.975 dolazaka turista (za 60,4 % više nego u 2014. godini), od toga 57,9 % domaćih i 42,1 % stranih, dok je broj noćenja turista u 2019. godini iznosio 15.310 (za 31,8 % više nego u 2014. godini), od toga 56,4 % domaćih i 43,6 % stranih.

Slika 4. Broj dolazaka i noćenja turista te broj ležaja u Županiji Posavskoj u razdoblju 2014.-2019.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Županija Posavska u brojkama

Dakle, s obzirom na prebivalište posjetitelja još uvijek je veći broj dolaska i noćenja domaćih turista. Što se tiče stranih turista i domicilne zemlje iz koje dolaze posjetitelji, prevladavaju posjetitelji iz zemalja neposrednog okruženja: Hrvatska, Italija, Austrija, Njemačka, Slovenija, Srbija i dr.

Prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta na području Županije Posavske, s obzirom na broj raspoloživih ležaja, iznosi 15 %, dok je na razini FBiH veća i iznosi 19 %.⁵ Prosječna dužina boravka posjetitelja na prostorima Županije Posavske vrlo je kratka, a u 2019. godini iznosila je 1,4 dana. U 2019. godini broj poslovnih subjekata u sektoru hotelijerstva i ugostiteljstva bio je 191 i manji je za 25 poslovnih subjekata u odnosu na 2014. godinu, ali je broj zaposlenih u postojećim poslovnim subjektima u sektoru povećan i to za 42,3 % (i pored smanjenja broja subjekata) i iznosi 407, a i prosječna neto plaća u istom je razdoblju povećana za 39 KM i iznosi 437 KM. Ti pokazatelji ukazuju na rast sektora hotelijerstva i ugostiteljstva u promatranom razdoblju, što je posljedica i povećanog broja posjeta turista na tom području.

1.1.3.14. Ključni razvojni problemi i potrebe u području gospodarstva

U sljedećoj tablici prikazani su ključni razvojni problemi i potrebe u sektoru gospodarstva:

Tablica 2. Razvojni problemi i potrebe u području gospodarstva

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Podsektor
- negativan utjecaj sive ekonomije na razvoj i porezne prihode	- jačati provedbu mjera prevencije i suzbijanja sive ekonomije - unaprijediti poslovno okruženje i mjere potpore za poduzetnike (olakšice, subvencije, investicije, zapošljavanje i sl.)	Porezni prihodi
- negativan trgovinski saldo	- unaprijediti programe za potporu izvozu i smanjenje uvoza - promovirati domaću proizvodnju - promovirati uključivanje u globalne lance vrijednosti i pametnu specijalizaciju	Vanjska trgovina
- visoki troškovi izgradnje proizvodnih objekata uz visoka davanja za administrativne troškove kod ishodovanja potrebne dokumentacije za izgradnju poslovnog objekta	- inicirati mjere za ublažavanje administrativnih troškova izgradnje i korištenja proizvodnih/uslužnih objekata za gospodarstvenike i uvesti programe subvencija kamata	Investicije
- nedostatak potpore poduzetnicima u početnim fazama realizacije investicije te nedostatak savjetodavne i stručne pomoći za poduzetnike	- osmisliti i provesti mjere unapređenja potpore poduzetnicima početnicima i unapređenja poduzetničke infrastrukture	Poduzetnička infrastruktura i poticaji
- nedostatak financijskih sredstava za uvođenje digitalizacije i inovacija za podizanja konkurentske sposobnosti poduzeća	- provesti programe sufinanciranja uvođenja i digitalizacije i inovacija u perspektivnim poduzećima te primjene čistih tehnologija za zeleni rast	Industrija
- nedostatak kvalitetnih programa subvencioniranja i	- povećati kvalitetu i kvantitetu potpore gospodarstvenicima i obrtnicima	Industrija i obrtništvo

⁵ Prosječna iskorištenost (ležaji) = $(\Sigma \text{ broj noćenja} \cdot 100) / (\Sigma \text{ broj ležaja} \cdot 360)$

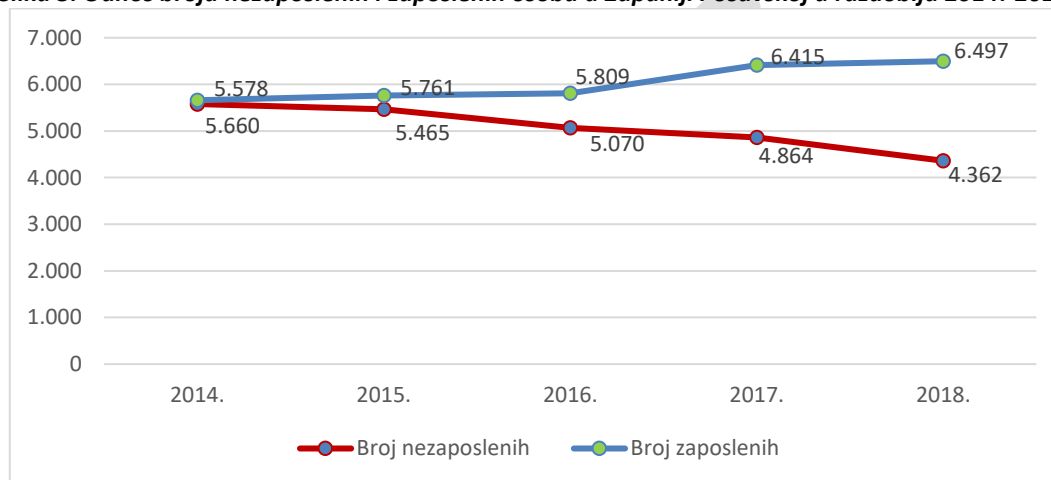
poticanja prerađivačke industrije i obrta	regresiranjem kamata, financiranjem zapošljavanja pripravnika, subvencioniranjem administrativnih troškova, prezentiranjem poduzeća na sajamskim manifestacijama i dr.	
- pad vrijednosti građevinskih radova u visokogradnji	- olakšati pristup financijskim sredstvima za građevinska poduzeća	Građevinarstvo
- iseljavanje stručne radne snage građevinske struke	- jačati kvalitetu kadrovskih kapaciteta u sektoru građevinarstva	Građevinarstvo
- nedovoljno iskorišteni prirodni i kulturno-povijesni resursi za razvoj turizma uz nedostatak promidžbe turističke ponude	- izrada županijskog turističkog programa i ponude te intenziviranje promidžbe turističkog proizvoda u suradnji sa susjednim i drugim regijama	Turizam
- neriješeno pitanje zakonskog okvira i statusa Turističke zajednice Županije Posavske	- lobirati i surađivati s drugim županijama u rješavanju pitanja zakonodavnog okvira za turizam u Federaciji BiH	Turizam
- siva ekonomija u sektoru trgovine	- jačati inspekcijski nadzor nad poslovanjem trgovinskih radnji	Trgovina
- nedostatak promidžbe domaćih proizvoda	- unaprijediti promidžbu domaćih proizvoda u trgovinama	Trgovina
- nedostatak dovoljnog broja organizatora i otkupljivača poljoprivrednih proizvoda, kao i niske tržišne cijene otkupa	- stvoriti povoljan ambijent za dolazak otkupljivača i prerađivača poljoprivrednih proizvoda na područje Županije Posavske	Poljoprivreda
- prisutnost ekstenzivne poljoprivredne proizvodnje, niska razina tehničke opremljenosti poljoprivrednog sektora	- nužno je povećati efikasnost poljoprivredne proizvodnje upotrebom suvremenijih tehnologija proizvodnje - uspostava sustava navodnjavanja i odvodnjavanja - uspostava sustava protugradne zaštite	Poljoprivreda
- nedovoljna poticajna sredstava i nepostojanje konzistentne poljoprivredne politike	- bolje planiranje, transparentnost i koordinacija poticajnih sredstava na razini Županije Posavske i Federacije BiH	Poljoprivreda
- nizak stupanj educiranosti poljoprivrednih proizvođača	- organizirati obuke za poljoprivredne proizvođače te intenzivirati savjetodavne usluge - poboljšati materijalno-tehničku opremljenost Poljoprivredno-stručne službe pri Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Županije Posavske	Poljoprivreda
- bespravna sječa šuma.	- razviti i provoditi mjere sprečavanja bespravne sječe šuma - uvesti programe pošumljavanja.	Šumarstvo

1.1.4. Tržište rada

1.1.4.1. Zaposlenost

Broj zaposlenih u Županiji Posavskoj u razdoblju 2014.-2019. povećan je za 16,5 % (s 5.578 na 6.497). U FBiH u razdoblju 2014.-2019. broj zaposlenih povećan je za 19,8 %, a u 2019. godini broj zaposlenih bio je veći od broja nezaposlenih za 72,6 %. Potrebno je naglasiti da se radi o registriranoj zaposlenosti i nezaposlenosti zbog utjecaja sive ekonomije. U 2019. godini najveći broj zaposlenih je u Općini Orašje (3.605), Općini Odžak (2.543) i Općini Domaljevac-Šamac (704). Stopa zaposlenosti u Županiji Posavskoj u 2019. godini u odnosu na ukupan broj radno sposobnog stanovništva iznosi 21,9 %, dok u odnosu na aktivno stanovništvo iznosi 35,7 %, a obje stope su manje u odnosu na prosječne stope za razinu FBiH, koje iznose 34,8 % u odnosu na ukupno stanovništvo i 55,3 % u odnosu na aktivno stanovništvo. Po gradovima/općinama, najveća stopa zaposlenosti u odnosu na radno sposobno stanovništvo jest u Općini Orašje i iznosi 26,2 %, zatim u Općini Odžak gdje iznosi 19,9 %, dok u Općini Domaljeva-Šamac iznosi 12,1 %.

Slika 5. Odnos broja nezaposlenih i zaposlenih osoba u Županiji Posavskoj u razdoblju 2014.-2019.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Županija Posavska u brojkama

1.1.4.2. Prosječna neto plata

Prosječna neto plaća isplaćena u Županiji Posavskoj u 2019. godini iznosila je 808 KM i veća je od prosječne plaće u 2018. godini, koja je iznosila 773 KM. Prosječna plaća u Županiji Posavskoj manja je za 120 KM od prosječne mjesečne neto plaće u FBiH, koja je u 2019. godini iznosila 928 KM. Najveća prosječna neto plaća tijekom 2019. godine evidentirana je u Kantonu Sarajevo (1.053 KM), a najmanja u Srednjobosanskom kantonu (759 KM). Najveća prosječna neto plaća tijekom 2019. godine u Županiji Posavskoj evidentirana je u Općini Orašje (924 KM), a najmanja u Općini Domaljevac-Šamac (616 KM).

1.1.4.3. Nezaposlenost

Broj nezaposlenih u 2019. godini smanjen je za 25,6 % u odnosu na broj u 2014. godini (s 5.578 na 4.149), dok je u FBiH smanjen za 20,1 %, što govori da je stopa smanjenja broja nezaposlenih u Županiji Posavskoj veća nego na razini FBiH. Promatrano po spolu u Županiji Posavskoj u 2019. godini udio nezaposlenih muškaraca bio je 51,5 %, a nezaposlenih žena 48,5 %, dok je u 2015. godini taj odnos iznosio 53,1 % nezaposlenih muškaraca i 46,9 % nezaposlenih žena. To ukazuje da se smanjuje razlika u odnosu između nezaposlenih muškaraca i nezaposlenih žena.

Registrirane nezaposlene osobe prema obrazovnoj strukturi u Županiji Posavskoj u razdoblju 2014.-2019. ukazuje da je najveći broj nezaposlenih s NKV, KV i SSS, a najmanji broj nezaposlenih s NSS, VKV, VSS i VŠS. Prema podacima za 2019. godinu, može se zaključiti da se najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih registriranih osoba odnosi na nekvalificirane radnike (32,5 %), kvalificirane

radnike (29,3 %) i radnike sa SSS (24,8 %). Podaci o broju registriranih nezaposlenih osoba u razdoblju 2015.-2019. po obrazovnoj strukturi ukazuju da je trend kontinuiranog smanjenja broja nezaposlenih prisutan za sve kvalifikacijske skupine nezaposlenih osoba.

Analizom starosne strukture nezaposlenih osoba utvrđeno je da najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih osoba imaju osobe starosti 50-60 godina (32,0 %), a broj nezaposlenih osoba te starosne skupine povećan je u odnosu na 2015. godinu za 5,2 %. S druge strane, broj nezaposlenih osoba starosne dobi do 50 godina (sve starosne skupine) smanjio se u odnosu na 2015. godinu zbog ukupnog smanjenja broja nezaposlenih osoba, a ostvareno smanjenje broja mladih nezaposlenih osoba starosti do 35 godina iznosilo je 38,6 %, što ukazuje da su u proteklom razdoblju poboljšane prilike na tržištu rada za zapošljavanje mladih osoba, zahvaljujući i programima poticaja koji se provode za zapošljavanje i samozapošljavanje, koje je potrebno nastaviti i u sljedećem razdoblju.

Prema dužini čekanja na posao, najveći broj nezaposlenih osoba u 2019. godini u stanju je dugoročne nezaposlenosti dulje od 4 godine, njih 41,9 % (1.737) te od 2 do 4 godine s ukupno 36,1 % (1.499), dok je broj nezaposlenih osoba koje su na evidenciji za zapošljavanje do 2 godine svega 22 % (913).

U analizi nezaposlenosti potrebno je naglasiti da je stanje pandemije u 2020. godini imalo znatan utjecaj na tržište rada te je kontinuirano rastao broj nezaposlenih osoba od početka (4.166) do travnja 2020. godine (4.326), čime je prekinut trend smanjenja broja nezaposlenih. Naročito je izražen rast broja nezaposlenih nakon proglašenja stanja nesreće u FBiH te je u razdoblju ožujak-travanj povećan broj nezaposlenih osoba u Županiji Posavskoj za 156 osoba, dok je već u svibnju smanjen broj nezaposlenih osoba za 52 osobe (na 4.274).

1.1.4.4. Mirovine

Broj umirovljenika u Županiji Posavskoj bilježi blagi rast u razdoblju 2014.-2019., koji je razmjern rastu broja umirovljenika u FBiH, tako da udio broja umirovljenika u Županiji Posavskoj u ukupnom broju na razini FBiH u promatranom razdoblju iznosi 0,9 %. Ukupan broj umirovljenika u FBiH u prosincu 2019. godine iznosi 352.438, što je za 0,9 % više nego u prethodnoj godini. U Županiji Posavskoj broj umirovljenika u prosincu 2019. godine iznosi 3.838, što je za 1,0 % više u odnosu na prethodnu godinu. Broj umirovljenika povećao se u svim općinama Županije Posavske, najviše u Domaljevac – Šamcu za 3,4 % i Odžaku za 1,4% u odnosu na prethodnu godinu. Prosječna isplaćena mirovina u Županiji Posavskoj u 2019. godini porasla je na 422 KM i veća je od prosječne isplaćene mirovine u FBiH koja iznosi 416 KM.

1.1.4.5. Ključni razvojni problemi i potrebe u području tržišta rada

U sljedećoj tablici dan je pregled ključnih problema i razvojnih potreba u sektoru tržišta rada.

Tablica 3. Razvojni problemi i potrebe u području tržišta rada

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- suficit određenih kadrova na tržištu rada za koje ne postoje dovoljne potrebe na tržištu rada	- izraditi i od strane nadležnih organa utvrditi upisne politike i obrazovne programe u skladu s potrebama tržišta rada - donijeti i realizirati odgovarajuće programe prekvalifikacije i dokvalifikacije, kako bi se osobama koje trenutno nemaju mogućnost zaposlenja omogućilo zaposlenje, uz poseban naglasak na inkluziju socijalno ugroženih grupa
- prisutnost rada „na crno“	- kontinuirano provoditi inspekcijske kontrole poslodavaca u odnosu na prijavljivanje zaposlenih i smanjenje rada na crno
- visok udio NKV, KV i SSS radne snage u ukupnom broju	- uspostaviti i provoditi programe za jačanje kompetencija i vještina nezaposlene radne snage

nezaposlenih osoba	- intenzivirati programe samozapošljavanja i zapošljavanja
- visok udio teško zapošljivih kategorija nezaposlenih osoba (u stanju dugoročne nezaposlenosti i strosne grupe iznad 50 godina)	- intenzivirati programe zapošljavanja i samozapošljavanja teško zapošljivih kategorija nezaposlenih
- negativan utjecaj pandemije na tržište rada.	- razviti i implementirati mehanizme za pružanje potpore poduzećima i obrtnicima za održavanje zaposlenosti i nova zapošljavanja.

1.1.5. Obrazovanje

1.1.5.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

Predškolski odgoj i obrazovanje dio je sustava odgoja i obrazovanja na području Županije Posavske i odvija se u trima javnim dječjim vrtićima: Dječji vrtić „Pčelica“ Orašje, Dječji vrtić Domaljevac i Dječji vrtić „Paola Cerueto“ Odžak, a uključenost djece u predškolsko obrazovanje na području Županije Posavske znatno se poboljšava u posljednjih pet godina. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u školskoj 2018./2019. godini zabilježeno je 165 djece koja pohađaju predškolski odgoj i obrazovanje. Promatrajući razdoblje 2014.-2019. obuhvat djece predškolskim odgojem i obrazovanjem uvećan je za 10 %. Prema podacima Federalnog zavoda, broj djece koja nisu primljena zbog popunjenog kapaciteta iznosi u prosjeku 60 djece na godišnjoj razini. S druge strane, kada pogledamo starosnu strukturu stanovništva i prethodni podatak o programu predškole, vidljivo je da postoji potreba za minimalno četirima dodatnim grupama predškolskog odgoja i obrazovanja u javnim i/ili privatnim vrtićima Županije.

Iako su u prethodnom razdoblju rađene adaptacije i rekonstrukcije objekata predškolskih ustanova, još uvijek su potrebne dodatne investicije, prije svega da bi se osigurali uvjeti za obuhvat djece jaslčkog uzrasta i povećanje broja uključene djece u cjelini. Ono što je također izraženo jest činjenica da postoji potreba, eventualno uz mogućnost sufinanciranja, za dodatnim grupama predškolskog obrazovanja / pohađanja vrtića na području Županije jer oko 20 % djece redovito pohađa vrtić u odnosu na broj djece koja uzrastom mogu pohađati vrtić. Taj postotak vjerojatno je i veći u ruralnim područjima, s obzirom da više od 97 % upisane djece ima zaposlena oba roditelja. U program obveznog predškolskog odgoja i obrazovanja na području Županije Posavske uključena su djeca s poteškoćama u razvoju. Međutim, fizička nepristupačnost tih objekata u velikoj mjeri ograničava te napore. Ako ima učenika koji zahtijevaju fizičku pristupačnost objektima škole, nastava se organizira u prizemnim prostorijama.

1.1.5.2. Osnovni odgoj i obrazovanje

Učenici u Županiji Posavskoj pohađaju nastavu u sedam osnovnih škola (sedam centralnih i 13 područnih škola).⁶

⁶Osnovna škola Orašje u Orašju, Osnovna škola Antuna Gustava Matoša u Vidovicama, Osnovna škola Ruđera Boškovića u Donjoj Mahali, Osnovna škola fra Ilije Starčevića Tolisa u Tolisi (Centralna škola i PŠ Kostrč), Osnovna škola Stjepana Radića u Boku (Centralna škola i PŠ Oštra Luka, Bok, Matići), Osnovna škola Braće Radića u Domaljevcu te Osnovna škola Vladimira Nazora u Odžaku (Centralna škola u dva objekta i PŠ u Potočanima, Vrbovcu, Donjem Svilaju, Posavskoj Mahali, Novom Selu, Vojskovi, Prudu i Gornjoj Dubici).

Broj upisanih učenika u neki od razreda osnovne škole u školskoj 2018./2019. godini (2171, od čega 1059 učenika) manji je za 24 % u odnosu na školsku 2014./2015. godinu (2873, od čega 1327 učenika). Smanjenje broja učenika u osnovnim školama u uskoj je vezi sa smanjenjem stope prirodnog priraštaja na području Županije Posavske, odnosno s odseljavanjem u druge zemlje. Kada pogledamo podatke o uključenosti djece s posebnim potrebama u redovito osnovno obrazovanje, njihov broj u odnosu na školsku 2014./2015. godinu povećan je s 12 na 126. S druge strane, prosječni broj djece s posebnim potrebama u odnosu na ukupan broj učenika u omjeru je od 0,6 % te u sličnom omjeru s drugim županijama/kantonima i prosjekom u FBiH.

Za isto promatrano razdoblje u Županiji Posavskoj bilježi se tendencija smanjenja broja učenika na jednog učitelja za 10,5 % (školske 2013./2014. godine 10,3 učenika prema jednom učitelju u odnosu na 9 učenika prema 1 učitelju u školskoj 2018./2019. godini), a u odnosu na školsku 2007./2008. godinu čak 36 %. Taj podatak u postotku ne izgleda visoko, ali znatan je u odnosu na broj sudionika i stanovnika Županije Posavske te je bitno ispod prosjeka broja djece na jednog učitelja Federacije BiH i Tuzlanskog kantona (između 11,9 FBiH i 12,5 TK). Broj učenika na 1000 stanovnika u Županiji Posavskoj (45 učenika) daleko je najniži u odnosu na sve druge županije, a skoro dvostruko manji u odnosu na npr. Kanton Sarajevo.

Na prostoru Županije djeluju i dvije škole (s 4 odjeljenja) za djecu s posebnim potrebama s 11 učenika te je organizirano i glazbeno obrazovanje u vidu dviju gradskih osnovnih škola (glazba) s četirima odjeljenjima, koje trenutno pohađa 78 učenika, a taj se broj kontinuirano povećava, odnosno, postoji vidna potreba za njihovim postojanjem (19,5 učenika na jednog nastavnika, a broj učenika po odjeljenju relativno u skladu s normativima). Županija Posavska osigurava i sredstva za besplatan prijevoz više od 770 učenika.

Osnovno obrazovanje Županije Posavske karakterizira zabrinjavajuće smanjenje broja učenika i učenika u sustavu redovitog obrazovanja, s nedostatkom pune socijalne uključenosti, kao što je omogućavanje da djeca s posebnim potrebama imaju fizički pristup objektima osnovnog obrazovanja. Nedostaje planiranje i provedba mjera energijske efikasnosti u gotovo svim objektima uz analizu efikasnosti korištenja energenata te osiguranja infrastrukturnih uvjeta za adekvatniju provedbu osnovnog obrazovanja (izgradnja sala, opremanje računalima i usavršavanje didaktičkih materijala za izvođenje nastave). Kabineti informatike, knjižnice i sportske dvorane nisu osuvremenjene adekvatnom opremom, a poseban izazov predstavlja Osnovna škola Orašje čija uporabna dozvola je istekla.

1.1.5.3. Srednje obrazovanje

Kada pogledamo podatke Federalnog zavoda za statistiku, broj učenika koji pohađaju srednje obrazovanje u posljednjih šest školskih godina bilježi konstantan trend smanjenja, dok je taj broj upola manji u odnosu na 2005. godinu (s 1828 na 987 u školskoj 2019./2020. godini).

U školskoj 2018./2019. godini zabilježeno je 1039 srednjoškolaca (od kojih je 49 % učenika), što predstavlja 1,36 % ukupnog broja učenika u FBiH, a što je smanjenje od zabrinjavajućih 34 % (s 1583 u 2014./2015. godini na 1039 u 2018./2019. godini). Očekivati je da se taj broj dodatno smanji u sljedećim godinama uslijed negativnog trenda broja učenika u osnovnim školama na području Županije Posavske. Slično kao na razini FBiH gdje je odnos broja učenika u odnosu na jednog nastavnika smanjen za 2,9 učenika za petogodišnje razdoblje (s 12 na 9,8 učenika po jednom nastavniku) ili u Tuzlanskom kantonu, u Županiji Posavskoj taj je odnos smanjen s 11,52 na 9,1 učenika u odnosu na jednog nastavnika. Iako trend omjera smanjivanja postoji na svim razinama u FBiH (izuzev Tuzlanskog kantona i Kantona Sarajevo čiji omjer nije zabrinjavajući), taj odnos je

zabrinjavajući s obzirom na trendove u osnovnom obrazovanju u odnosu na broj stanovnika i teritorij u cjelini u Županiji Posavskoj.

Obrazovanje odraslih od osnovne škole pa do visokog obrazovanja provodi se uključivanjem zainteresiranih za nastavak formalnog obrazovanja. Za drugi i treći stupanj obrazovanja (osnovno i srednje) ta problematika regulirana je novim Zakonom o obrazovanju odraslih, koji je donesen 2019. godine. Obrazovanje i obuka odraslih vezana je za aktivnosti Školskog centra fra Martina Nedića Orašje i Srednje strukovne škole Orašje, koji trenutno izvode programe prilagođene obrazovanju odraslih. Programi srednjoškolskog obrazovanja odraslih prilagođeni su dobi, prethodnom obrazovanju, znanju, vještinama i sposobnostima odraslih. Ti podaci postoje samo za obrazovanje odraslih koje se odvija u dvije srednje škole u Orašju, a taj je broj jako mali s obzirom da učenici skoro u cijelosti nastavljaju srednjoškolsko obrazovanje. Iako ne postoji pouzdan podatak, iskustva pokazuju da se programom cjeloživotnog učenja inicira potreba za prekvalifikacijama, većinom s ciljem stjecanja deficitarnih zvanja.

1.1.5.4. Visoko obrazovanje

Nakon završetka srednjeg obrazovanja mladi s područja Županije Posavske imaju priliku nastaviti studije kako na sveučilištima širom BiH tako i na dislociranim odjeljenjima Sveučilišta u Mostaru stacioniranim u Orašju, koji su počeli s djelovanjem u 2006. godini. Navedeni dislocirani centri fakulteta nakon provedene integracije Sveučilišta u Mostaru u 2018. godini prerasli su u Sveučilišni centar Posavina - dislocirana nastava Sveučilišta Mostar u Orašju.

Ukupan broj studenata na svim visokoobrazovnim profilima u posljednjih 5 godina drastično je smanjen, uključujući studente porijeklom iz Republike Hrvatske. Tako, u akademskoj 2014./2015. godini na području Županije Posavske studirala je 801 osoba, dok je taj broj iz godine u godinu opadao, da bi u akademskoj 2018./2019. godini bio sveden na 419, što je smanjenje za skoro 50 %. Vlada Županije Posavske je sa Sveučilištem u Mostaru potpisala Sporazume o sufinanciranju izvođenja preddiplomskog i dodiplomskog studija u Orašju u iznosu od 50 % visine školarine jednog semestra za nezaposlene studente s područja Županije Posavske i za tu svrhu izdvojena su sredstava u iznosu od 129.000,00 KM.

1.1.5.5. Obrazovanje i obuka odraslih

Na području Županije Posavske obrazovanje odraslih vrši se u skladu sa Zakonom o osnovnom školstvu (Narodne novine Županije Posavske 03/04) i Zakonom o srednjem školstvu (Narodne novine Županije Posavske 03/04). Na području Županije Posavske sve osnovne škole mogu organizirati osnovno obrazovanje odraslih ako za to postoji potreba. Tijekom 2019. godine usvojen je Zakon o obrazovanju odraslih, čime je omogućeno da škole organiziraju dodatno školovanje i prekvalifikaciju osoba kojima je to nužno za posao. Odnosno, usvajanjem Zakona omogućeno je organiziranje dokvalifikacije i prekvalifikacije u školama Županije Posavske za polaznike kojima je to nužno u cilju prilagođavanja potrebama na tržištu rada. Obrazovanje i obuku odraslih mogu provoditi tehničke i stručne škole, škole za obrazovanje odraslih, ustanove za obrazovanje, smještaj i brigu lica s poteškoćama u fizičkom i psihičkom razvoju. Praksa pokazuje da prekvalifikaciji pristupaju lica koja već rade na radnim mjestima za koja nemaju stečenu adekvatnu školsku spremu, zatim lica koja imaju saznanja da u inozemstvu sa stečenim drugim stručnim zvanjem mogu lakše pronaći posao. Polaznici se prvenstveno obrazuju za sljedeće rodove zanimanja: strojarstvo, elektrotehnika, promet, ugostiteljstvo i turizam, ekonomija, administracija i trgovina, zdravstvo te poljoprivreda.

1.1.6. Kultura, sport i slobodno vrijeme

1.1.6.1. Kultura i kulturno-povijesno nasljeđe

Njegovanje kulturno-povijesnog nasljeđa na području Županije Posavske ostvaruje se u suradnji s općinskim centrima za kulturu, KUD-ovima i drugim udruženjima građana koja imaju za cilj njegovanje kulturne i tradicionalne baštine. Velik doprinos u njegovanju kulturne baštine daju škole, koje radom velikog broja sekcija (glazbenih, likovnih, književnih i folklornih) uče mlade ljude da njeguju kulturne baštine od malih nogu. Najvažnije javne ustanove na polju kulture na području Županije Posavske jesu Centar za kulturu Odžak i Centar za kulturu Orašje. U Centru za kulturu Odžak rade tri osobe (dvije na poslovima kulture i jedna na tehničkim poslovima), a na raspolaganju je 771 m² korisnog prostora (u funkciji). U Centru za kulturu Orašje rade dvije osobe (jedna na poslovima kulture i jedna na tehničkim poslovima), a na raspolaganju je 653 m² korisnog prostora (u funkciji). Bitno je naglasiti da se korisni prostor u funkciji nije povećavao tijekom prethodnih 5 godina. Što se tiče proračuna tih ustanova, vidljivo je povećanje godišnjeg proračuna Centra za kulturu Orašje s 90.182 KM u 2014. na 111.846 KM u 2019. godini, dok proračun Centra za kulturu Odžak iz godine u godinu varira, od 86.278 KM u 2016. do 78.033 KM u prethodnoj 2019. godini.

S druge strane, na području Županije Posavske djeluje 15 kulturnih udruga⁷. Najbrojnija su lokalna kulturno-umjetnička društva (KUD-ovi). Velik doprinos u njegovanju kulturne baštine daju i škole radom kulturnih sekcija (glazbenih, likovnih, književnih, novinarskih i folklornih). Županija u području razvoja kulture povećava iznose koje dodjeljuje organizacijama kulture u svrhu razvoja tog područja te je u odnosu na 2015. godinu iznos povećan za 59 % (točnije 43,000 KM). Dodatno, ta potpora se vidi i iz činjenice da se iz proračuna Županije Posavske za 2020. godinu samo za kulturu planira izdvojiti ukupno 100.000 KM, a za sport još više od toga iznosa (Narodne novine ŽP, 2020./3, str. 139.-140.). Ministarstvo financijski potpomaže kulturne aktivnosti i sufinanciralo je manifestacije međuzupanijske i državne važnosti, kao i djelatnosti udruga te društava iz domena kulture, umjetnosti, tehničke kulture, amaterskih kulturno-umjetničkih društava.

1.1.6.2. Sport

U Županiji Posavskoj djeluje ukupno 18 registriranih nogometnih klubova koji se natječu u različitim ligaškim natjecanjima. Na području Županije Posavske postoji pet odbojkaških klubova (jedan od njih je u prvom rangu natjecanja u BiH), od kojih je jedan ženski. Od borilačkih sportova donekle su aktivna tri kluba čiji se članovi susreću s problemom nedostatka dvorane za rad. Uz navedene sportske klubove, na području Županije Posavske postoje i šahovski klub, teniski klub, moto klub, veslački klub i tavlaski klub. Procjenjuje se da oko 1500 građana Županije aktivno sudjeluje u radu sportskih društava. Zbog nedostatka zakonskih propisa i evidencije sportskih klubova, točan broj sportskih klubova i njihovih članova nije moguće ustanoviti. Na području Županije postoje sljedeći objekti koji služe za svrhe školskog, amaterskog i rekreativnog sporta: 8 školskih dvorana za tjelesni odgoj (raznih veličina), 10 igrališta, 11 nogometnih terena bez tribina, 3 nogometna terena s tribinama, 1 nogometni stadion s atletskim poligonom, 1 atletski poligon, 12 igrališta za tenis i 1 mala sportska dvorana.

Razvoj sportskih i rekreativnih aktivnosti po klubovima stalno se financijski potiče izdvajanjem iz proračuna Županije Posavske te se odobravaju i raspoređuju sredstva za sufinanciranje rada sportskih klubova i sportskih manifestacija Županije u skladu s objavljenim natjecanjima s unaprijed definiranim kriterijima. Izdvajanja za sport u prethodnih 5 godina znatno su se uvećala iz godine u godinu, tako da je nominalno ovaj iznos povećan s 164.114 KM u 2014. na 275.819 KM u 2019. godini (povećanje za

⁷ Najbrojnija su kulturno-umjetnička društva: HKD „Napredak“ Odžak, KUD „Vladimir Nazor“ Prud, HKD „Napredak“ Domaljevac, HKUD-a „Mladost“ Domaljevac, „Zora“ Donja Mahala, „Kopanice“, „Nada“ Kostrč, „dr. Krunoslav Dragnović“ Matići, „Ravnica“ Oštra Luka – Bok, „Kralj Tomislav“ Tolisa, „Ugljara“, „Seljačka sloga“ Vidovice i BZK „Preporod“ Orašje.

111.705 KM ili 60 % u odnosu na promatrano razdoblje). Dodatno, iz proračuna Županije Posavske za 2020. godinu planira se izdvojiti ukupno 280.000 KM za sportske klubove, saveze, institucije, organizacije i udruge te osobe s invaliditetom i fizičke osobe (Narodne novine ŽP, 2020./3, str. 114.), što je također povećanje u odnosu na prethodno razdoblje.

1.1.7. Zdravstvena i socijalna zaštita

1.1.7.1. Zdravstvena zaštita

Sustav zdravstvene zaštite u formalnoj je nadležnosti Županije Posavske, dok se na razini FBiH donose strateške smjernice, a usluge zdravstvene zaštite koje se pružaju na području Županije obuhvaćaju primarnu, sekundarnu i dijelom tercijarnu zdravstvenu zaštitu. Sustav zdravstvene zaštite na području Županije organiziran je u vidu primarne i sekundarne te dijelom i tercijarne zdravstvene zaštite. Primarna i sekundarna zdravstvena skrb odvija se u područnim ambulantama, matičnim domovima zdravlja i hitnoj pomoći. Opremljenost ambulanti i domova zdravlja varira od općine do općine. Znatnu potporu zdravstvenom sustavu Županije Posavske daje Republika Hrvatska zbrinjavanjem dijela pacijenata na sekundarnoj i tercijarnoj razini u njihovim bolnicama - najvećim dijelom na trošak fonda za zdravstvo Republike Hrvatske.

Zadatke ostvarivanja i osiguranja zdravstvene zaštite obavlja Zavod zdravstvenog osiguranja Županije Posavske⁸, uključujući provedbu obaveznog zdravstvenog osiguranja utvrđenog Zakonom o zdravstvenom osiguranju i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Od ključnih aktivnosti Zavoda u promatranom razdoblju mogu se izdvojiti ugovaranja usluga sa zdravstvenim ustanovama u Županiji i izvan nje, proces informatizacije usluga (uvezivanje Zavoda, triju domova zdravlja i ugovornih ljekarni na području Županije), rad povjerenstava za odobravanje liječenja, orto pomagala i sl. (uočava se trend povećanja zahtjeva osiguranika za ovaj vid potpore, s prosječno 18 % u posljednje tri godine). U prethodnom razdoblju evidentan je rast naplate od participacije osiguranih osoba od 14,6 %, što je posljedica usvajanja nove Odluke sredinom 2019. godine. Nastavljen je trend rasta broja uputnica za liječenje naših osiguranika izvan Županije Posavske (rast za 22,3 %).

Pravo na zdravstveno osiguranje u 2014. godini u Županiji Posavskoj ostvarilo je nešto više od 74 % cjelokupnog stanovništva (u odnosu na broj stanovnika prema popisu stanovništva iz 2013. godine), što je znatno manje nego na razini FBiH (89,74 % stanovnika). Broj stanovnika očito se smanjuje iz godinu u godinu pa se može pretpostaviti da je broj od 25.778 osiguranih lica i dalje na razini od cca 75 % stanovništva koje je trenutno nazočno na području Županije.

Kada govorimo o osiguranju lijekova na području Županije, kako bi se racionalnije koristila esencijalna lista lijekova, samo tijekom 2019. godine provedeno je 45 kontrola u vidu zapisnika od strane djelatnika Zavoda. Uprkos tomu, potrošnja lijekova po osiguranoj osobi u Županiji Posavskoj znatno je ispod prosječne razine u Federaciji BiH. Stoga treba raditi na inicijativi za daljnji redizajn liste lijekova i smanjenja postotka sudjelovanja osiguranika kod nekih skupina lijekova gdje je to moguće.

U okviru sustava zdravstvene zaštite djeluje i Zavod za javno zdravstvo Županije Posavske koji je u prethodnom razdoblju proširivao opseg poslova obavezama koje su proizašle u samom postupku provedbe zdravstvenih mjera, kako bi se u potpunosti izvršavala problematika njihovog djelokruga, kao i potreba stanovništva Županije Posavske na koje je ukazivala analiza tekućih praćenja i nadzora. Prateći odobrenja od Federalnog ministarstva zdravstva i obaveze po registraciji ustanove, kao i potrebe Županije Posavske Zavod je u 2019. godini dopunio svoje aktivnosti angažmanom s DDD (dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija) mjerama na Županiji Posavskoj, koje su tom prevencijom

⁸Ukupno u Zavodu na neodređeno vrijeme na dan 31. 12. 2019. godine zaposleno je 29 djelatnika.

reflektirale na zdravstveno stanje na Županiji Posavskoj, a što je posebice bitno tijekom izvanrednih okolnosti, kao što je pandemija COVID-19. Zavod nadalje obavlja javno zdravstvenu zaštitu mikrobiološke i epidemiološke specijalnosti te savjetodavno-stručne aktivnosti, kao što su aktivnost VCCT centra u Orašju u borbi protiv HIV-a/AIDS-a, preventivni programi zdravstvene zaštite djece i mladih te sanitarno-preventivne mjere.

Primarna zdravstvena skrb funkcionira na principu obiteljske medicine i pruža se u javnim ustanovama domova zdravlja i pripadajućim područnim ambulantama. Na području Županije Posavske djeluju 3 doma zdravlja (*JU Dom zdravlja Odžak*, *JU Dom zdravlja Domaljevac-Šamac* i *JU Dom zdravlja Orašje*), koje su osnovale općine u kojima imaju sjedište i koji pružaju zdravstvenu zaštitu građanima i to u trima segmentima: primarna zdravstvena skrb, izvanbolnička konzultativno-specijalistička zdravstvena skrb i izvanbolnička dijagnostička skrb. Domovi zdravlja osim osnivača općina i vlastitih prihoda financiraju se i sa 70 % od Zavoda za zdravstveno osiguranje. Broj područnih ambulanti u promatranom se razdoblju gotovo za 100% smanjio (s 11 tijekom 2014. godine na 6 u 2019. godini).

Sekundarna zdravstvena zaštita na području Županije Posavske provodi se u okviru Županijske bolnice, koja ima više od 5.000 m² prostora, a čiju su izgradnju financirali Vlada Republike Hrvatske i Vlada FBiH. Dva odjela Županijske bolnice, kemodijaliza i stacionar (polivalentni odjel), nalaze se u Odžaku, dok se drugi odjeli nalaze u Orašju. Tercijarna zdravstvena zaštita ne provodi se na području Županije pa se pacijenti upućuju u kliničke centre u BiH ili Hrvatske. Zdravstvena zaštita žena i djece osigurana je odjelom ginekologije i porodništva gdje rade tri ginekologa i jedna pedijatrica, a također i polikliničkom ambulantom gdje dolaze liječnici specijalisti iz okolnih, ali i udaljenijih većih medicinskih centara. Na odjelu ginekologije raspoloživo je 16 kreveta za trudnice.

Ukupan broj zdravstvenih radnika zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama Županije Posavske u razdoblju 2014.-2019. bilježi konstantno uvećanje i kadrovsko jačanje te ukupno taj je broj povećan za 34 zdravstvena radnika. Međutim, i dalje izazov predstavlja odlazak mladog školovanog kadra, prvenstveno liječnika, u mjesta gdje im se nude bolji uvjeti za život (veća plaća, stan, mogućnost usavršavanja itd.) Znatno povećanje broja zaposlenih u zdravstvenim ustanovama bilježe liječnici specijalisti (s 24 na 30), ali i medicinski tehničari (sa 125 na 141), dok je broj administrativnog osoblja na istoj razini. Uvažavajući osnovne pokazatelje zdravstvene zaštite, a promatrajući raspoložive podatke Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH, područje Županije Posavske karakterizira podatak od 827 stanovnika po 1 liječniku, što je smanjenje od 45 stanovnika po liječniku u odnosu na 2014. godinu.

Kod tih pokazatelja vidljivo je ulaganje u razvoj zdravstvenog sustava na području Županije unatoč negativnim migracijskim pokazateljima. Međutim, zanimljivo je uočiti da se broj stanovnika na jednog liječnika dentalne medicine čak i povećao (iako nije bilo bitnih zapošljavanja) pa se može procijeniti da je u pitanju povećanje učinkovitosti rada, odnosno povećan je broj usluga koje pružaju stomatolozi. Što se tiče bolničke liječničke zaštite, nisu uočeni negativni pokazatelji za razdoblje 2014.-2018. godina, kada Posavska županija raspolaže s 347 bolesničkih postelja na 1.000 stanovnika, što je i više nego Tuzlanski kanton i za 33 % više od prosjeka FBiH.

Drugim riječima, broj stanovnika u Posavskoj županiji po jednom liječniku od 827 veći je od svih drugih promatranih županija, ali i prosjeka FBiH, koji iznosi 445 (čak šest puta manji od europskog prosjeka od 3,2 liječnika na tisuću stanovnika). Drugim riječima, i dalje nedostaje adekvatan broj liječnika, koji je znatno ispod prosjeka u okruženju, i upola manji u odnosu na Tuzlanski kanton. Međutim, broj stanovnika na jednog stomatologa u 2018. godini (6891 stanovnik) vrlo je sličan s nekim županijama/kantonima (6534 Unsko-sanski kanton ili 5930 Tuzlanski kanton), međutim, znatno je manji od prosjeka FBiH (3699 stanovnika), tako da je potrebno dodatno ojačati kadrove u stomatološkim ambulantama.

S obzirom na to da područje Županije Posavske još uvijek nije u potpunosti pokriveno centralnim vodovodnim sustavom te zbog nedostatka vode za piće, raste broj stanovnika koji imaju neka od bubrežnih oboljenja. Najčešće se radi o bolesti endemskog nefritisa - što je često oboljenje u Posavskoj regiji. Ne postoje preventivni programi na tu temu ni u organizaciji Županije ni zdravstvenog sektora. Potrebno je napomenuti da su uređaji za dijalizu u prosjeku 50 % i više amortizirani te u idućem razdoblju postoji potreba za nabavom novih uređaja. Pored činjenice da je vidljivo ulaganje u razvoj zdravstva u razdoblju 2014.-2019. godine, opremljenost ustanova zdravstvene zaštite na području Županije Posavske nije usklađena sa standardima EU-a, a ni područja u okruženju. Financijske poteškoće uzrok su nedovoljne materijalno-tehničke opremljenosti većine domova zdravlja i područnih ambulanti obiteljske medicine, nedovoljnog broja educiranih zdravstvenih radnika i česte fluktuacije liječnika. Provedba preventivnih programa za rano otkrivanje bolesti, kao i osviještenosti stanovništva o važnosti brige za zdravlje na niskoj su razini. Dodatno, izostaje osnivanje savjetovališta za preventivne i obrazovne informativne kampanje o štetnom utjecaju konzumiranja cigareta, alkohola i opojnih droga. Nije definirana politika unapređenja javnog zdravlja stanovništva Županije Posavske.

1.1.7.2. Socijalna zaštita

Socijalna skrb i skrb provode se putem Centara za socijalni rad čiji su osnivači jedinice lokalnih samouprava Županije Posavske, koje financiraju njihov rad. Broj centara za socijalni rad nije se mijenjao u posljednjih pet godina pa svaka jedinica lokalne samouprave ima po jedan centar za socijalni rad (ukupno 3 centara). Kada govorimo o obavljanju poslova iz domene socijalne zaštite, kako je to vidljivo u tablici dolje, u promatranom razdoblju je došlo do povećanja broja korisnika socijalne zaštite po kategorijama u ukupnom omjeru u odnosu na 2014. godinu.

Tablica 4. Pregled maloljetnih i punoljetnih korisnika socijalne zaštite po kategorijama i godinama 2014.-2018.

Županija Posavska	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Korisnici subvencioniranja troškova	15	24	39	37	87
Ugroženi obiteljskom situacijom	1625	1520	1530	1532	1545
Osobe sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	1439	1068	1170	1191	1190
Osobe s poremećajima u ponašanju ličnosti	74	67	69	178	185
Osobe društveno neprihvatljivog ponašanja	491	425	423	456	485
Psihički bolesne osobe	133	113	114	117	126
Osobe u stanju različitih socijalno-zaštitnih potreba	4181	3746	4615	5308	6047
Osobe koje nemaju dovoljno prihoda za uzdržavanje	6342	3020	3075	3190	3325
Nespecifične kategorije (ostali)	894	916	1083	3381	3683
UKUPNO	15194	10899	12118	15390	16673

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku, Socijalna skrb u FBiH, 2014.-2018.

Gornji podaci predstavljaju odraz stope nezaposlenosti i ekonomske situacije u Županiji i državi u cjelini, a imaju direktan utjecaj na imovinsko stanje obitelji i pojedinaca, kao i na broj podnesenih zahtjeva za određenim vidovima pomoći iz područja socijalne skrbi. Gledajući po kategorijama korisnika, u razdoblju 2014.-2019. godine vidljivo je povećanje broja korisnika subvencioniranja troškova (za 82 %), osoba u stanju različitih socijalno-zaštitnih potreba (za 30,8 %) te nespecifične kategorije (ostali) za 75 %. S druge strane, vidljivo je i smanjenje broja korisnika koji su ugroženi obiteljskom situacijom (za 1 %) i osoba sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju (za 2 %), dok su ostale kategorije u sličnom petogodišnjem omjeru. S druge strane, nakon naglog pada broja intervencija socijalne zaštite u 2015. i 2016. godini, ta pojava u posljednje tri godine bilježi

kontinuirani porast pa je u 2018. godini veća za 1479 osoba (9 %) u odnosu na 2014. godinu. U prosjeku na godišnjoj razini 16673 osobe imaju neku vrstu potrebe za socijalnom potporom, što predstavlja oko 38 % ukupne populacije Županije Posavske (47 % žena i 53 % muškaraca).

Kada govorimo o obrađenim slučajevima i intervencijama socijalne skrbi u Županiji Posavskoj u razdoblju 2014.-2018. može se uočiti znatno povećanje broja intervencija u odnosu na 2014. godinu za 1557 (ili 61 %) te slučajeva za 1237 (ili 35 %).

U 2019. godini u centrima za rad na području Županije Posavske registrirano je 12 zaposlenih, od kojih je devet žena. U strukturi zaposlenih najviše je socijalnih radnika (6), zatim administrativnog osoblja (3), pravnika (2) i psihologa (1). S obzirom na to da je zakonskom regulativom predviđeno da je na 5.000 stanovnika potreban jedan socijalni radnik, a na 10.000 stanovnika jedan pravnik, evidentno je da centri za socijalni rad ne raspolažu s dovoljnim brojem stručnog kadra. Dodatno, promatrajući po broju intervencija i slučajeva po stručnom zaposleniku (ukupno 6 stručnih zaposlenika / 2 pravnika), u Županiji Posavskoj jedan stručni zaposlenik u prosjeku obradi 710 korisnika na godišnjoj razini (prosječni podatak za razdoblje 2014.-2018.), dok je taj broj znatno niži na razini FBiH i iznosi 550 korisnika te 530 korisnika na razini BiH. Najveći udio u ukupnom broju zaposlenih čine socijalni radnici, koji čine oko 60 % ukupnog broja zaposlenih u centrima za socijalni rad. Najmanji broj u ukupnom broju zaposlenih u centrima za socijalni rad odnosi se na defektologe, pedagoge/psihologe.

1.1.8. Civilno društvo

Prema informacijama pribavljenim iz Zbirnog registra organizacija civilnog društva⁹, putem Ministarstva pravosuđa i uprave Županije Posavske, registrirano je 408 organizacija civilnog društva i nevladinih organizacija te 4 fondacije. U ukupnom broju organizacija civilnog društva dominiraju organizacije (njih 98) u području sporta i rekreacije, 23 u području kulture/umjetnosti, 20 u područjima zaštite okoliša i civilne zaštite, 18 u domeni kulture i znanosti, 16 u područjima istraživanja, 36 u humanitarnoj djelatnosti i pomoći socijalno ugroženim i tako dalje. Proračunska izdvajanja Županije Posavske za organizacije civilnog društva rastu iz godine u godinu pa je u razdoblju od 2014.-2019. povećano izdvajanje za oko 20 % u odnosu na početnu godinu. Tijekom 2014. godine u Županiji Posavskoj osnovano je i Vijeće mladih Županije Posavske koje sačinjavaju sva tri općinska vijeća mladih s područja Županije: Vijeće mladih Općine Orašje, Domaljevac-Šamac i Odžak.

1.1.9. Sigurnost građana

Generalno, u prethodnom razdoblju Uprava policije u svojim je planovima rada prioritarno radila na aktivnostima na suzbijanju i otkrivanju najtežih oblika kaznenih djela i drugog nezakonitog ponašanja pojedinaca i grupa, posebice onih oblika koji imaju organizirani karakter, te na planu prevencije prometnih nezgoda. Rad policije u zajednici u MUP-u Županije Posavske smatra se jednim od važnijih projekata i kao takvom poklanja mu se velika pozornost. Na istom projektu rade 4 službenika uniformirane policije, koji su tijekom godine radili u zajednici, s ciljem da se postigne partnerstvo između građana i policije na obostranu korist te kako bi se djelotvornije rješavali problemi u zajednici koji se odnose na: kaznena djela, JRM, sigurnost prometa, zatim opasnost od droga, probleme nasilja u obitelji, maloljetničke delinkvencije i dr.

Prema pribavljenim podacima od 2015. do 2019. godine, evidentirano je ukupno 1498 kaznenih djela koja su se dogodila na području Županije Posavske, a promatrajući petogodišnje razdoblje 2014.-2019. godine broj je kaznenih djela smanjen za 134, što predstavlja trend smanjenja od 53 %. U

⁹<http://zbrniregistri.gov.ba/Home>, posjećeno 30. 06. 2020. godine

strukturi kaznenih djela dominiraju kaznena djela protiv života i tijela, djela protiv braka, obitelji i mladeži, kaznena djela protiv imovine (od kojih je najviše teških krađa, krađa, oštećenja tuđe stvari, prevara i razbojništva te djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine). Tijekom analiziranog i kompariranog razdoblja 2014.-2019. u prosjeku se na godišnjoj razini desi 250 kaznenih djela, a prosječni postotak ukupne rasvijetljenosti iznosi 67 % i za vrlo mali postotak je manji nego prosječni postotak na razini FBiH (69 %) i npr. Tuzlanskog kantona (77 %). Nadalje, broj maloljetnih počinitelja varira od 4 % do 10 %, što znači da je nužno više raditi na prevenciji kaznenih djela. Međutim, generalno govoreći, može se uočiti vrlo važno poboljšanje u području kriminaliteta i kaznenih djela, a broj kaznenih djela na 1000 stanovnika od 3,9 u 2019. godini znatno je manji od prosjeka FBiH i drugih županija/kantona na području FBiH pa i jedinica lokalnih samouprava u okruženju. Stoga, kada je riječ o području kriminaliteta, može se procijeniti da je stanje na području Županije Posavske zadovoljavajuće i stabilno, iz razloga znatnog smanjenja ukupnog broja kaznenih djela u 2019. u odnosu na 2014. godinu.

Kada govorimo o prekršajima, u razdoblju 2016.-2019. godina registrirano je ukupno 647 prekršaja javnog reda i mira, od čega je 70 % u Općini Orašje, 27 % u Općini Odžak, a 3 % u Općini Domaljevac-Šamac. Dakle, u promatranom razdoblju 2016.-2019., vrlo slično kao i kod kaznenih djela, dolazi do opadanje broja prekršaja za prosječno 10 % na godišnjoj razini, što je dovelo i do smanjenja broja prekršaja na tisuću stanovnika, koji u prethodnoj godini iznosi 3,28, što je znatno manji broj prekršaja u odnosu na prosječne podatke na razini FBiH i drugih županija/kantona, čiji broj prekršaja ide i do 25 prekršaja na tisuću stanovnika.

Analizirajući pregled prometnih nezgoda po općinama, vidimo da se 61 % svih nezgoda dešava na području Općine Orašje, 31 % na području Općine Odžak te 8 % na području Općine Domaljevac-Šamac. Kada promatramo četverogodišnje razdoblje, možemo uočiti generalno smanjenje prometnih nezgoda za 20 % u odnosu na 2016. godinu (s 238 na 189), ali se može uočiti da je povećan broj lica s lakim tjelesnim ozljedama. Broj poginulih u prometnim nezgodama, kao i s teškim tjelesnim ozljedama, u sličnom je omjeru s regijama u okruženju i naspram razine FBiH. Kada je riječ o području sigurnosti u prometu, može se procijeniti da je stanje na području Županije Posavske zadovoljavajuće i stabilno, iz razloga znatnog smanjenja ukupnog broja prometnih nezgoda u 2019. godini u odnosu na prethodno razdoblje. No, sa stajališta prometne sigurnosti, prometna preventiva kroz pojačane akcije u prometu i provedba kampanje o sigurnosti u prometu školske djece, kao i veći angažman na poboljšanju opremljenosti policije (odore, sredstva veze, vozila i radari) i njezine permanentne edukacije i dalje će doprinositi održavanju povoljnog stanja u pogledu broja prometnih nezgoda, a posebice posljedica u njima. Također, u cilju daljnjeg smanjenja prometnih nezgoda i njihovih posljedica potrebno je poduzeti i daljnje aktivnosti na sanaciji cesta i njihove opremljenosti i sl.

Rizici kojima je područje Županije Posavske najčešće izloženo odnose se na opasnosti od visokih voda, odnosno poplava i požara u ljetnom razdoblju. S obzirom na konfiguraciju terena na području Županije Posavske koje je pretežno ravničarskog karaktera (s nagibom terena manjim od 5°) te s obzirom na to da se to područje nalazi između slivova rijeka Bosne i Save, postoji rizik od poplava koje mogu nastati uslijed velikih padalina, prelijevanjem ili pucanjem obrambenog nasipa. Ako bi se visoki vodostaj zadržao dulje vrijeme, postoji mogućnost pojave podzemnih voda u pojedinim naseljima i općinama na području Županije. S obzirom na prirodni i geografski položaj Županije, velika je vjerojatnost od poplava. U prosjeku, oko 80 % teritorija podložno je plavljenju kako od voda prve kategorije (rijeka Bosne i Save) tako i od voda druge kategorije (odvodnih kanala - prirodnih recipijenta i zaobalnih voda). Dakle, pogođenost od poplava pripada u red sasvim mogućeg rizika za ljude i materijalna dobra u Županiji Posavskoj. Prema podacima pribavljenim iz Analize rizika od prirodnih i drugih nesreća na području Županije Posavske, a na temelju Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća («Službene novine Federacije BiH», broj 39/03), može se uočiti da na području Županije Posavske nisu stvorene planske i druge pretpostavke za efikasno djelovanje u slučaju prirodnih ili drugih nesreća, koje su propisane Zakonom o zaštiti i spašavanju Federacije BiH. S druge strane, Općina Orašje je tijekom 2019. godine izradila Procjenu

rizika od požara, ali Procjene rizika i Planovi zaštite i spašavanja (što je osnova za provedbu bilo kakvih preventivnih aktivnosti, spremnosti na odgovor i oporavak u slučaju prirodnih i drugih nesreća) nisu izrađeni za sve lokalne zajednice.

Sve tri općine imaju ustrojene službe civilne zaštite koje djeluju u sastavu općinske javne uprave. Te su službe nedovoljno popunjene ljudstvom (2-3 zaposlenika), kao i materijalno tehničkim sredstvima za zaštitu i spašavanje. U općinama nisu formirani operativni centri. Županijska uprava civilne zaštite osnovana je 2004. godine. Trenutačno ima 11 zaposlenih, od toga četiri djelatnika imaju status državnog službenika, dok je preostalih sedam djelatnika u statusu namještenika. Sustav ranog upozoravanja na području Županije Posavske nije u funkciji. Informacije se prikupljaju pomoću Operativnog centra civilne zaštite koji nije adekvatno opremljen ni popunjen. Najčešće informacije dobivaju se od Federalnog operativnog centra civilne zaštite te od državnog operativnog centra iz Ministarstva sigurnosti BiH, kao i iz JP Sliva rijeke Save. Rijetko se dobijaju informacije od organa Republike Srpske zaduženih za zaštitu i spašavanje, iako se rijeke Bosna i Sava prija dolaska na područje Županije Posavske kreću teritorijem Republike Srpske. Ostale informacije prikupljaju se s terena od mjerodavnih županijskih i općinskih institucija, kao i od samih građana te vlastitim saznanjima. Radiostanicom i ostalim javnim glasilima građani se obavještavaju o svim oblicima ugrožavanja. Nadalje, sustav prikupljanja i skladištenja podataka predstavlja velik problem na području Županije Posavske, posebice podataka o nesrećama i snagama za zaštitu i spašavanje. Ne postoji baza podataka o svim nesrećama, a i ono što se posjeduje, ne vodi se na adekvatan i propisan način. Također, ne postoje ni baze podataka o svim snagama raspoloživim za zaštitu i spašavanje, odnosno one se ne vode na propisan način.

Zagađenost minama i neeksplozivnim ubojitim sredstvima (NUS) predstavlja velik problem i opasnost na tom području, koja pored povreda i gubitka ljudi onemogućava obnovu i rekonstrukciju, obradu zemlje, organizaciju i normalizaciju života te predstavlja realnu prijetnju sigurnosti stanovništva.

1.1.10. Ključni razvojni problemi i potrebe u području društvenog razvoja

Na osnovi svega gore navedenog, u tablici dolje prezentirani su razvojni izazovi i perspektive u područjima društvenog razvoja.

Tablica 5. Razvojni problemi i potrebe u području društvenog razvoja

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE	Podsektor
- nedovoljna usklađenost obrazovnog sustava s potrebama na tržištu rada u praksi, posebice srednjeg stručnog, ali i sufinanciranja visokog obrazovanja - formalno javno obrazovanje nije u dovoljnoj mjeri usmjereno na povezivanje s tržištem rada i promoviranje zanimanja	- unaprijediti usklađenost programa obrazovnih institucija s potrebama tržišta rada u skladu s ekonomskim prioritetima, uz uvođenje novih obrazovnih modula/zanimanja u škole/fakultete i ukidanje (ili privremeno ukidanje) obrazovnih ciklusa za struke u kojima je očita hiperprodukcija kadra koje tržište rada nije u stanju apsorbirati - modernizirati programe obrazovanja, uskladiti sustav obrazovanja s tržišnim prilikama, prekvalificirati radno sposobno stanovništvo za razvoj i uspostavljanje bliskih veza između odgojno-obrazovnih ustanova i lokalne zajednice te razviti strukovno obrazovanje zasnovano na potrebama privrede i tržišta rada, za pametni rast zasnovan na znanju	Obrazovanje i tržište rada

- kontinuirano smanjenje broja učenika i studenata, područnih škola, broja odjeljenja te smanjenje prosječnog broja učenika po nastavniku i na 1000 stanovnika	- realizirati mjere racionalizacije broja područnih škola s jedne strane te izgraditi i proširiti kapacitete postojećih objekata s druge strane - izvršiti detaljnu analizu potreba lokalnih zajednica za osnovnim obrazovanjem, s ciljem utvrđivanja optimalne mreže osnovnih škola i njihovih područnih odjeljenja te u suradnji s Obrtničkom komorom i Gospodarskom komorom Županije te Ministarstvom gospodarstva, rada i prostornog uređenja izvršiti analizu Plana upisa učenika u srednje škole prije donošenja Odluke o upisu učenika u prvi razred srednjih škola - Dodatno, potrebno je obratiti pozornost na zapošljavanje adekvatnog osoblja za rad s djecom s posebnim potrebama. <i>Napomena: Nužno je razmotriti mjere obiteljske politike uvođenjem novih programa ili osigurati veća izdvajanja financijskih sredstava za postojeće programe, a sve u cilju poboljšanja demografske obnove i pronatalitetne politike u cjelini.</i>	Obrazovanje
- loša infrastrukturna opremljenost osnovnih i srednjih škola i nedostatak kapitalne izgradnje i ulaganja za održavanje odgojno-obrazovnih ustanova te prekapacitiranost urbanih škola i nedostatak pripremljenosti škola za djecu s posebnim potrebama, rad s djecom s problemima u razvoju, za manjinske grupe djece i za rad s talentiranom djecom	- povećati ulaganja u kapitalne investicije vezane za opremljenost osnovnih i srednjih škola ali i kapitalne izgradnje, posebice u smislu energetske efikasnosti, kreiranje fizičkih mogućnosti za djecu s posebnim potrebama - otkloniti nedostatke dogradnjom, adaptacijom ili izgradnjom prema urbanističkim normativima za objekte osnovnih i srednjih škola, usmjeriti sredstva iz proračuna Županije Posavske za navedene rekonstrukcije i adaptacije u dotrajalim školskim objektima te pripremiti prijedloge projekata za (su)financiranje aktivnosti iz vanjskih izvora sredstava (obratiti pozornost na činjenicu oko isteka uporabne dozvole za Osnovnu školu Orašje) - unaprijediti postojeće sustave multisektorske suradnje u odgoju i obrazovanju djece razvojem zajedničkih programa i struktura u školi i zajednici – posebice za manjinske grupe djece i za rad s talentiranom djecom	Obrazovanje (i mladi)
- nedostatak prostora za razvoj visokog obrazovanja u cjelini	- razmotriti osiguranje prostora i pratećih objekata kao „inkubatora“ obrazovanja za veći stupanj inkluzije mladih	Obrazovanje (i mladi)
- nedovoljna financijska ulaganja u razvoj kulture, restauracije spomenika kulture te slaba opremljenost kulturnih ustanova tehničkim sredstvima i opremom	- jačati ulaganja za potrebe u kulturi te raditi na postupcima restauracije spomenika kulture te njihovoj klasifikaciji i zaštiti	Kultura
- nedostatak zakona na	- donošenje Zakona o kulturu i zaštiti kulturno-	Kulturno-

polju kulture i zaštite kulturno-povijesne baštine na razini Županije Posavske i nedostatak upravnog ili drugog tijela nadležnog za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara	povijesne baštine na razini Županije, uz definiranje upravnog ili drugog tijela nadležnog za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara na prostoru Županije	povijesno naslijeđe
- nepostojanje sustava monitoringa i evidencije i valoriziranja kulturnih objekata	- s obzirom da postoje objekti koji nisu evidentirani, a posjeduju vrijednosti, posvetiti se radu na neevidentiranom kulturnom naslijeđu, objektima austro-ugarske gradnje, objektima tradicijske stambene i gospodarske arhitekture, objektima industrijskog naslijeđa, istraživanju povijesti kraja i nematerijalnog naslijeđa i dr. - pristupiti sustavnom evidentiranju i valoriziranju svih objekata kulturno-graditeljskog naslijeđa Županije Posavske, što je i jedna od strateških odrednica Zavoda za zaštitu spomenika FBiH, ali i zakonska obveza	Kulturno-povijesno naslijeđe
- Nedostatak sportskih dvorana, fiskulturnih sala i kvalitetnih otvorenih sportskih i rekreacijskih terena i kompleksa	- Povećati proračunski udio za kapitalna ulaganja u izgradnju sportske infrastrukture i u suradnji sa sportskim klubovima pripremiti projekte i pronaći dodatne izvore financiranja	Sport
- nedostatak strukturiranog pristupa razvoju sporta (posebice sportskog menadžmenta) i ulaganja u multidisciplinarnu sportske površine, posebice u natjecateljskim sportovima – niska razina opremljenosti školskih dvorana za tjelesni odgoj i sport u cjelini	- razmotriti da se u svakoj općini definiraju prostori multidisciplinarnih sportskih površina (ili eventualno u Općini Orašje ili Odžak) koji će imati i rekreativni i natjecateljski karakter - pristupiti proširivanju kapaciteta i opremanju potrebnom aparaturom, posebice u sredinama u kojima školske sportske dvorane predstavljaju jedini zatvoreni prostor u kojem se stanovnici naselja mogu baviti sportom - istražiti mogućnost korištenja postojeće infrastrukture za nove namjene razvoja sportskih djelatnosti (<i>brownfield</i> investicije)	Sport
- nedostatak infrastrukturnih kapaciteta i materijalno-tehničke opremljenosti domova zdravlja i područnih ambulanti obiteljske medicine, nedostatak edukacije i fluktuacija zdravstvenih radnika	- ojačati materijalno-tehničku opremljenost većine domova zdravlja i područnih ambulanti obiteljske medicine, jačati i povećati broj educiranih zdravstvenih radnika i smanjiti fluktuacije liječnika - dodatno, raditi na proširenju kapaciteta zdravstvene zaštite Županije Posavske, uzimajući u obzir normativ od 0,62 m² po stanovniku te razmotriti jačanje (fizičkog) prostora i korištenja prirodnih resursa u tom smislu	Zdravlje
- nepostojanje politike unapređenja javnog zdravlja građana Županije Posavske	- pripremiti detaljnu analizu uzroka bolesti, posebice imajući u vidu njihovo očekivano povećanje zbog posljedica pandemije COVID-19 virusa te razmotriti dugoročnu brigu o licima oboljelim od tih bolesti	Javno zdravlje

	- graditi osnove za visokokvalitetno mentalno zdravlje društva i pojedinca u njemu - raditi na izradi politike unapređenja zdravlja stanovništva Županije Posavske, posebice unapređenje zdravstvene politike za mlade u primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti na njima pristupačan način	
- nedostatak preventivnih programa i nizak stupanj osviještenosti stanovništva o važnosti brige za zdravlje	- razmotriti osnivanje savjetovališta za preventivne i obrazovne informativne kampanje o štetnom utjecaju konzumiranja cigareta, alkohola i opojnih droga	Javno zdravlje
- dotrajala i zastarjela oprema u sustavu sekundarne zdravstvene zaštite, stupanj amortizacije aparata u značajnom je broju više od kritičnih 50 %	- povećati stupanj investiranja uz pomoć vanjskih izvora financiranja ili kreditiranja u svrhu nabave EKG aparata, ultrazvučnog aparata i ostale medicinske dijagnostičke opreme, u skladu sa stručnim preporukama i ekonomskom opravdanosti nabavke (<i>Cost-Benefit Analize</i>)	Javno zdravlje
- nedostatak radnog prostora Zavoda za javno zdravstvo Županije Posavske	- razmotriti rješavanje pitanja radnog prostora Zavoda za javno zdravstvo Županije	Javno zdravlje
- visok broj pripadnika ranjivih grupa, posebice djece i maloljetnika koji je posljedica nedovoljnog rada s djecom i brige o njima u obiteljima i predškolskim i školskim ustanovama i nedovoljnom pridavanju važnosti i značaju obitelji i obiteljskom životu kao temelju društva	- intenzivirati rad s rizičnom grupom djece u obiteljima i predškolskim i školskim ustanovama i provedbu programa koji su u vezi s jačanjem svijesti o obitelji i očuvanju obiteljskog života i dužnostima djece u skladu s odredbama Obiteljskog zakona u FBiH	Socijalna skrb; Rani rast i razvoj; Obrazovanje; Zdravlje
- nisu izvršene mjere energijske učinkovitosti te ustanove socijalne zaštite na području Županije Posavske nisu fizički pristupačne osobama s invaliditetom	- intenzivirati adaptaciju i rekonstrukciju objekata navedenih ustanova kako bi se osobama s invaliditetom omogućio nesmetan pristup i kvalitetno pružanje usluga socijalne skrbi	Socijalna skrb
- visok broj korisnika po stručnom zaposleniku u centrima za socijalni rad te neusklađenost s normativima u socijalnom radu	- iznalaženja sredstava u proračunima općina za zapošljavanje dovoljnog broja i adekvatne strukture zaposlenih u centrima za socijalni rad u skladu s postojećim normativima i prosjekom u FBiH	Socijalna skrb
- potreban kontinuitet u radu Uprave policije o pitanju osobne sigurnosti	- poduzeti dodatne aktivnosti na planu prevencije i suzbijanja zlouporaba opojnih droga i imovinskog kriminaliteta te je potrebno raditi i na planu	Sigurnost građana

građana na području Županije	usuglašavanja i donošenja novih propisa i rješavanju kadrovske problematike - preventivne aktivnosti planirati i realizirati u suradnji s centrima za socijalni rad na individualnom pristupu, posebice prema maloljetnicima (djeci i mladima)	
- opasnosti od prirodnih i drugih nesreća, posebice poplava i požara	- kreirati planske i druge pretpostavke za efikasno djelovanje u slučaju prirodnih ili drugih nesreća, a što je propisano Zakonom o zaštiti i spašavanju Federacije BiH - uspostaviti baze podataka o nesrećama, gubicima koje prouzrokuju nesreće, snagama i sredstvima za zaštitu i spašavanje - izraditi i usvojiti Zakon o zaštiti i spašavanju Županije Posavske ili nekim drugim aktom Vlade Županije Posavske regulirati zakonodavno-pravni okvir rada - izraditi Procjene rizika i Planove zaštite i spašavanja, što je osnova za provedbu bilo kakvih preventivnih aktivnosti, spremnosti na odgovor i oporavak u slučaju prirodnih i drugih nesreća jer nisu izrađeni za sve lokalne zajednice - perspektiva uključuje mapiranje rizika u interaktivnoj <i>online</i> GIS bazi podataka u skladu sa smjernicama EU - intenzivirati poslove i zadatke na planiranju sustava ranog upozoravanja na području Županije Posavske i/ili opremiti Operativni centar civilne zaštite, uz kreiranje baze podataka o svim nesrećama na adekvatan i propisan način (uključujući ažuriranje baze podataka o svim snagama raspoloživim za zaštitu i spašavanje) - razmotriti nabavku sustava protugradne obrane te promovirati sustave navodnjavanja (zbog suša koje prouzrokuju velike štete na poljoprivrednim zemljištima) - razmotriti nabavu dodatne profesionalne opreme i mašina za gašenje požara na određenim lokacijama (industrijske nesreće, požari na visokim zgradama, šumski požari na nepristupačnim terenima) za dobrovoljna društva, uključujući evidenciju vanjske hidrantske mreže u Županiji te razmotriti formiranje Profesionalne vatrogasne jedinice Županije, koja bi adekvatno mogla odgovoriti na ugroženost od požara, kao i druge tipove ugroženosti - deminirati preostalo područje kontaminirano NUS-om.	Sigurnost građana

1.1.11. Prometna infrastruktura

Županija Posavska svega je desetak kilometara udaljena od međunarodnog koridora E-70 autoceste Zagreb – Beograd, a planirana trasa europskog koridora E-73 (buduća autocesta V-c), kao i jedna od glavnih cestovnih magistralnih prometnica M18 Orašje – Tuzla – Sarajevo – Ploče prolazi kroz njezin teritorij. Prometna infrastruktura na području Županije obuhvaća cestovnu infrastrukturu, dok zračni i željeznički promet nisu zastupljeni, a riječni samo u neznatnoj mjeri.

Zbog položaja na samoj rijeci Savi moguće je i korištenje riječnog prometa prema susjednim državama, ali i prema Europi, čemu znatno doprinosi i blizina luke i željezničkog čvorišta Brčko, čime se, osim izlaska na plovne putove omogućava i povezivanje s Europskom željezničkom mrežom, ali i s tuzlanskim privrednim bazenom (pruga Brčko-Banovići). Blizina luke Brčko, najveće riječne luke u BiH, predstavlja važan potencijal za povezivanje s Europskim plovnim koridorom između Crnog mora i sjevernih mora (Baltičko).

Željeznički promet, koji zbog svoje specifičnosti i niza prednosti takve vrste transporta predstavlja važan potencijal za unapređenje ekonomskih parametara transporta, nedovoljno je zastupljen na području Županije, a razlozi za to prvenstveno leže u strukturi gospodarskih djelatnosti i nerazvijenoj željezničkoj infrastrukturi. Blizina dva veća željeznička čvorišta (Brčko i Šamac) pruža mogućnost korištenja važnih željezničkih pravaca, kao što su pravac Ploče – Mostar – Sarajevo – Zenica – Doboj – Bosanski Šamac zbog povezivanja sa susjednom R. Hrvatskom (Vinkovci) i dalje prema Centralnoj i Istočnoj Europi te pruga Brčko – Tuzla – Banovići (ukupne dužine 90 km) zbog povezivanja s Tuzlanskim kantonom.

Kada govorimo o cestovnom prometu, on je najzastupljeniji vid masovnog i individualnog transporta na području Županije, prvenstveno zahvaljujući prednostima koje ima u odnosu na ostale vidove prometa. Cestovna mreža relativno je razvijena, a čine je magistralne, regionalne, lokalne ceste i ulice. Nedovoljan udio prometnica višeg ranga (autocesta) i nepostojanje mosta prema rijeci Savi dugo vremena bili su ograničavajući faktori za još bolje prometno povezivanje Županije sa susjednom Republikom Hrvatskom pa se izgradnjom cestovnog koridora V-c konačno rješavaju ti dugogodišnji problemi. U neposrednoj je blizini Županijskog sjedišta u Orašju i međudržavni granični prijelaz s R. Hrvatskom koji je u svim dijelovima godine dosta frekventan na što utječe i relativno dobra povezanost s bližim okruženjem, prvenstveno magistralnom cestom Orašje – Tuzla (dio od 8 km).

Osim regionalnih, na području Županije postoje i lokalne ceste. Lokalnim cestama i ulicama upravlja i održava ih svaka od općina Županije. Tako na području Općine Orašje ima još ukupno oko 140 km lokalnih cesta, od čega s asfaltnim kolnikom oko 90 km i s makadamskim kolnikom 50,0 km. Pored toga na području Općine ima još i oko 180 km nekategoriziranih cesta.

Kao i u prethodnom planskom razdoblju 2014.-2020., stanje regionalnih cesta u Županiji Posavskoj nije na zadovoljavajućoj razini iz razloga nedostatka financijskih sredstava za kvalitetno investicijsko održavanje i nedovoljnih ulaganja u regionalne ceste u ranijim razdobljima kada su prioritizirane lokalne ceste u općinama. Razvoj cestovne infrastrukture preduvjet je za brži ekonomski razvoj Županije, a ulaganjem u njezin razvoj i održavanje osigurava se i društveno i ekonomski opravdan i isplativ cestovni promet i, što je možda još važnije, doprinosi se smanjenju broja prometnih nezgoda koje ugrožavaju zdravlje ljudi i imovinu. Zbog nedovoljnih sredstava predviđenih za te namjene koje su Županija i općine mogle izdvojiti u proteklim godinama, vršena je prvenstveno rekonstrukcija, izgradnja i obnova onih dionica regionalnih i lokalnih cesta čije je stanje bilo takvo da bi svako odlaganje ulaganja moglo prouzročiti dodatne probleme koji se tiču sigurnosti sudionika u prometu.

1.1.12. Stanje tehničke infrastrukture

1.1.12.1. Elektrodistributivna mreža i proizvodnja električne energije

Kada govorimo o elektrodistributivnoj mreži i proizvodnji električne energije, proces reforme elektroenergetskog sektora znatno utječe na trenutne aktivnosti i planove u elektroenergetskom sektoru i bit će zasnovan na odredbama europskih direktiva o tržištu električne energije i liberalizaciji

elektroenergetskog sektora. Krajnji cilj reforme, a time i razvoja tog sektora u Županiji Posavskoj, jest: omogućiti konkurenciju u proizvodnji i isporuci električne energije, kvalitetna opskrba električnom energijom uz minimalnu cijenu za krajnje korisnike, održiv i ekološki prihvatljiv razvoj te privući strane investitore. U cilju izrade liste potencijalnih novih proizvodnih objekata, Vlada FBiH napravila je projekciju elektroenergetskih bilanci za razdoblje do 2020. godine, koja ima presudan utjecaj i na izradu projekcije razvoja elektroenergetskog sustava na području Županije Posavske.

U okviru organizacije poslovanja JP Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg-Bosne d.d. Mostar, koja električnom energijom opskrbljuje i potrošače na teritoriju Županije, distribucijska mreža je organizacijski podijeljena na 3 distribucijska područja: Distribucijsko područje Jug, Distribucijsko područje Centar i Distribucijsko područje Sjever, pri čemu je Distribucijsko područje Sjever operativno nadležno za područje Županije. U okviru tog distributivnog područja djeluju 3 poslovnice i to Poslovnica Odžak, Poslovnica Orašje i Poslovnica Domaljevac. Te poslovnice su, između ostalog, nadležne za poslove distribucije električne energije do potrošača, poslove eksploatacije, redovitog (pregledi, revizije i remontu vodova i postrojenja) i investicijskog održavanja distribucijskih vodova i postrojenja, kao i za pripremanja planova razvoja. Na prostoru Županije Posavske instalirane su i 3 solarne (fotonaponske elektrane i to: Poslovnica „Orašje“ „FNE „GMC“ 30 kw i FNE „BAZENI“ 72 kw te Poslovnica „Domaljevac“ FNE „Domaljevac“ 30 kW). Dodatno, nadležni organ procjenjuje da je elektrodistributivna mreža dovedena u tehničkom smislu u vrlo dobro stanje i sa stanovišta zadovoljavanja snagom, kao i pouzdanosti napajanja električnom energijom svih kupaca.

1.1.12.2. Poštanski promet i telekomunikacije

Poštanski promet

Središte pošta Odžak djeluje u sastavu Hrvatske pošte d.o.o. Mostar. Kroz mrežu poštanskih ureda djeluje na području Županije Posavske i Brčko Distrikta, a organizacija rada postavljena je na način da su u Općini Orašje i Općini Domaljevac-Šamac uspostavljene operativne jedinice Orašje s poštanskim uredima. HP d.o.o. Mostar Središte pošta Odžak ima redovitu (dnevnu) razmjenu pošiljaka s poštama Republike Srpske i BH poštama, kao i međusobnu razmjenu s poštama HP d.o.o. Mostar čime su osigurali zavidnu kvalitetu u brzini putanje pošiljaka na relaciji pošiljatelj - primatelj.

Telekomunikacije

Na teritoriju Županije Posavske oblast telekomunikacija pokrivena je prvenstveno djelatnošću Javnog preduzeća Hrvatske telekomunikacije d.o.o. Mostar, trećeg po veličini nacionalnog telekomunikacijskog operatera u Bosni i Hercegovini, čiji je većinski vlasnik Federacija Bosne i Hercegovine (fiksna i mobilna telefonija, internet, IPTV), a manjim dijelom i drugih subjekata kojima je djelatnost pružanje usluga iz području mobilne telefonije, kao što su D.D. "BH Telecom" i "M:tel" a.d. te neke od mreža iz susjedne R. Hrvatske, kao što su VIP, SIMPA, TELE2 i HR Cronet, a čiji je broj korisnika nemoguće identificirati. Posljednjih nekoliko godina moguće je prepoznati i rast broja korisnika interneta, tako da se može reći da razvoj telekomunikacijske infrastrukture prati zahtjeve korisnika te promjene i trendove na tržištu.

1.1.12.3. TV i radijski emiteri

Područje Županije Posavske pokriveno je signalom triju javnih servisa (BHT, FTV, RTRS), dok na tom području nije registriran nijedan od subjekata korisnika dozvola za emitiranje TV signala putem zemaljske radio-difuzije ili kablovskih mreža, a ni korisnika dozvole za distribuciju AV medijskih usluga.

Osim već spomenutih javnih emitera koji emitiraju i radijski signal, na području Županije djeluju ukupno 3 lokalne radiostanice (registrirane na teritoriju općina), od kojih su 2 javna poduzeća, a 1

privatno poduzeće. Javna poduzeća su J.P. "Radiopostaja Orašje" d.o.o. Orašje i J.P. „Radio postaja Odžak“ te privatno poduzeće Radio„Preporod“, Odžak.

1.1.13. Komunalna infrastruktura

Na području Županije Posavske ova oblast uređena je Zakonom o komunalnom gospodarstvu Županije Posavske¹⁰. U skladu s tim zakonom, općine koje ulaze u sastav Županije zadužene su za obavljanje komunalnih djelatnosti određenih zakonom, a njime su utvrđena načela, način obavljanja i financiranja komunalnog gospodarstva, kao i ostala pitanja važna za svrhovito obavljanje komunalnih djelatnosti. Prema propisima o lokalnoj samoupravi, općine su nadležne za osnivanje i funkcioniranje komunalnih službi i ostalih uslužnih djelatnosti te održavanje komunalne higijene.

Ključni problemi komunalnih poduzeća odnose se na: nedostatak pravnih mogućnosti za uskraćivanje komunalne usluge, veliki broj nenaplaćenih računa za pružene usluge, sporu i neučinkovitu naplatu potraživanja putem suda, način kalkulacije cijena komunalnih usluga koje odobrava osnivač i sl., što utječe na financijsku nestabilnost komunalnih poduzeća i usložnjava njihovu ekonomsku poziciju.

Korisnici usluga zbrinjavanja komunalnog otpada od strane javnih komunalnih poduzeća (operatora upravljanja otpadom) jesu domaćinstva i pravna lica čiji je otpad po svojstvima i sastavu sličan otpadu iz domaćinstva. Prema procjenama, 24.709 tona komunalnog otpada prikupljeno je u 2019. godini na području Županije, što znači da je prosječna proizvodnja otpada *per capita* 560 kg/godinu. Kod svih općinskih komunalnih poduzeća aktivnosti koje sačinjavaju postojeće sustave upravljanja otpadom svedene su na osnovne: prikupljanje, transport i odlaganje komunalnog i njemu sličnog otpada. Na području općina Županije ne postoji odvojeno skupljanje i sortiranje korisnih komponenti komunalnog otpada pa tako ne postoji ni evidencija o sastavu komunalnog otpada koji se prikuplja i odvozi na deponiju otpada. Prema informacijama prikupljenim tijekom izrade analize, stupanj pokrivenosti odvoza otpada na razini Županije u prosjeku za razdoblje 2015.-2019. iznosi 55 %, dok je tijekom 2019. godine iznosio 81 % (od čega se procjenjuje da je 18 % domaćinstva, a 45 % pravnih osoba) i to Orašje 79 %, Domaljevac-Šamac 100 % te Odžak 65 %. Sadašnja razina cijena usluga zbrinjavanja otpada vjerojatno zadovoljava troškove prisutnog načina i sustava zbrinjavanja komunalnog otpada na području općina Županije Posavske, pogotovo ako se ima u vidu nesanitarno odlaganje otpada na sadašnjim deponijama otpada i sadašnje troškove takvog odlaganja te stupanj naplate.

1.1.14. Vodoopskrba

Na području Županije Posavske, prema podacima Federalnog zavoda za javno zdravstvo iz 2019. godine, postotak stanovništva priključen na centralni sustav vodoopskrbe iznosi 41,67 %, dok je 23,34 % stanovništva priključeno na kanalizacijske sustave. Jedan od najznačajnijih faktora u upravljanju vodom u javnim vodoopskrbnim sustavima, a koji je izražen i na području ove Županije, jest svođenje gubitaka vode na realni i ekonomski prihvatljivi minimum. Nedovoljna izgrađenost, kao i zastarjelost postojeće mreže vodoopskrbe te nedovoljni kapaciteti i kvaliteta izvorišta i podzemnih vodnih tijela za posljedicu imaju i činjenicu da je prosječna potrošnja vode na području Županije oko 100 l/stan/dan (u EU 100-250 l/stan/dan, a u BiH 120 l/stan/dan). Zabrinjava činjenica da je za tu razinu potrošnje vode količina vode koju treba zahvatiti (bruto specifična potrošnja) oko 500 l/stan/dan, što ukazuje na važnost smanjenja gubitaka u potpunom procesu zahvaćanja, tretmana i distribucije vode, a cijena vode (ni zahvaćene, ni isporučene) ne stimulira štednju (racionalno korištenje) vode. Vodna infrastruktura, iako iskazuje djelomično zadovoljavajuću pokrivenost područja vodovodnom mrežom, također pokazuje određene nedostatke koji se ponajviše ogledaju u maloj iskorištenosti vodnih resursa, nepostojanju definiranih zona sanitarne zaštite na svim izvorištima, neadekvatnom upravljanju vodnim resursima te vrlo lošoj i dotrajaloj vodovodnoj opskrbenoj mreži u Županiji. Također, tomu ne ide u prilog ni niska razina svijesti građana o važnosti zaštite vodnih resursa, ali ni

¹⁰Narodne novine Županije Posavsk, broj 3/17

stanje vodnih objekata, koji često ne posjeduju potrebnu urbanističko-tehničku dokumentaciju i ne zadovoljavaju kriterije higijensko-tehničkih uvjeta.

1.1.15. Odvodnja otpadnih voda

Za odvođenje otpadnih voda na većini teritorija Županije Posavske ne postoje organizirani sustavi za odvodnju, izuzev užih dijelova naseljenih mjesta Orašja i Odžaka. U Općini Orašje otpadne se vode ispuštaju u vode rijeke Save bez prethodnog tretmana, dok je u Općini Odžak izgrađeno postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda, odakle se tretirane otpadne vode ispuštaju u rijeku Bosnu. U ruralnim područjima, gdje ne postoje kanalizacijski sustavi, otpadne vode se odvođe u septičke jame, odljeve ili direktno u kanale. Septičke jame građene su uglavnom bez kontrole i mimo tehničkih normi, često na neodgovarajućim lokacijama, tako da postoji realna mogućnost zagađenja okolnih izvorišta. Dodatni problem je to što na području Županije ne postoji poslovni subjekt specijaliziran i ovlašten za pražnjenje spomenutih septičkih jama i adekvatno odlaganje njihovog sadržaja, tako da se sadržaj septičkih jama često deponira u otvorene kanale, vodotoke i na poljoprivredna zemljišta. Odvodnja na području Općine Orašje riješena je za područje grada, dok je za dio naselja - sela u tijeku izgradnja dijela kanalizacijske mreže. Duljina odvodne mreže od 20 km tijekom 2015. povećana je na 41,5 km u 2019. godini, a 40 % stanovnika ima pristup toj mreži. Odvodnja se vrši kolektorom koji je smješten u Orašju uz nasip na rijeci Savi i koji pripada važnim objektima, budući da njegovim prestankom rada postoji velika mogućnost izbijanja zaraznih bolesti i epidemija. U Općini Odžak organiziranim sustavom zbrinjavanja otpadnih voda obuhvaćen je samo uži dio urbanog područja Općine, dok je širi obuhvat područja Općine loše ili nikako riješen. Jedan od važnijih investicijskih zahvata u tom području svakako je bila i dovršena izgradnja pročištača otpadnih voda na koji je priključena postojeća kanalizacijska mreža, čime je riješen vrlo važan problem odvodnje otpadnih voda, koje su do izgradnje tog postrojenja ispuštane direktno u močvaru „Osik“ što je dovodilo u opasnost zdravlje stanovništva i ugrožavalo vodotoke i poljoprivredno zemljište u okolini. Općina Domaljevac-Šamac nema izgrađenu kanalizacijsku infrastrukturu. Sva mjesta koja nemaju izgrađenu kanalizacijsku mrežu koriste se septičkim jamama koje su mještani kopali. U decentraliziranim naseljima, odnosno većem dijelu ruralnih područja nedostaju pouzdani podaci o mjesnim kanalizacijskim sustavima (javni kanalizacijski sustavi izvan gradskog, odnosno općinskih centara). Ispuštanje netretiranih ili nedovoljno tretiranih urbanih/gradskih otpadnih voda zbog nepostojanja zajedničkih postrojenja za tretman otpadnih voda, što je slučaj u Općini Orašje i Domaljevac i dijelu teritorija Općine Odžak, ubrzano pogoršava ionako loše stanje vodotoka i okolnog zemljišta.

1.1.16. Opskrba toplotnom energijom

Na području Županije ne postoji infrastruktura za zajedničku (centralnu) opskrbu toplotnom energijom ni stanovništva ni gospodarstva i toplotna energija se osigurava uz pomoć individualnih kotlovnica kako u području stanovanja i pružanja javnih usluga tako i u području gospodarstva. Najčešće se individualne kuće griju na peći s čvrstim gorivom (drvo, ugalj), lož ulje, plin te na električnu energiju. Najčešći je način grijanja za kolektivno stanovanje na električnu energiju i čvrsto gorivo. Javne se ustanove najvećim dijelom griju na lož ulje, struju, plin te ugalj i drvo.

1.1.17. Javna rasvjeta

Na području koje pokriva JP Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg-Bosne d.d. Mostar, Operativno Područje „Sjever“, javna rasvjeta postoji u trima općinama: Orašje, Odžak i Domaljevac-Šamac. Na području Općine Orašje postoji 69 mjernih mjesta, Općine Odžak 76 mjernih mjesta i Općine Domaljevac-Šamac 17 mjernih mjesta javne rasvjete. I u tom području infrastrukture primjetna je neujednačena razina obuhvata stanovništva u okviru cjelokupnog teritorija Županije, tako da je veći obuhvat užih urbanih područja općina.

1.1.18. Stambeni fond

Prema konačnim rezultatima popisa stanovništva 2013. godine, u Županiji Posavskoj registrirano je 13.313 domaćinstava (u Općini Domaljevac-Šamac 1.312 domaćinstava s prosječnim brojem članova od 3,6; u Općini Odžak 5.809 domaćinstava s prosječnim brojem članova od 3,2 i u Općini Orašje 6.192 domaćinstava s prosječnim brojem članova 3,2).¹¹ Stambena pitanja građana i u općinskom i u seoskim naseljima uglavnom su rješavana izgradnjom individualnih stambenih i stambeno-poslovnih objekata, a manji broj građana živi u objektima kolektivnog stanovanja.

Na području cijele Županije Posavske većina stambenog fonda nalazi se u individualnim stambenim ili stambeno-poslovnim objektima, dok podaci o ukupnoj površini stambenog prostora nisu bili dostupni. O stanju stambenih jedinica u individualnim objektima brinu se sami vlasnici, dok je pitanje gospodarenja, održavanja i upravljanja stambenim zgradama kolektivnog stanovanja još uvijek neriješeno i nije počela primjena zakona i drugih propisa u tom području. Pretežno su ti objekti ispod standarda u pogledu održavanja zajedničkih dijelova zgrada (krovovi, fasade, oluci i sl.).

1.1.19. Stanje usluga i ljudskih resursa županijske uprave

U Županiji Posavskoj uspostavljeni su Ured za razvoj i europske integracije koji ima ulogu jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima (JURA), Županijski odbor za razvoj (ŽOR) i Vijeće za razvojno planiranje i upravljanje razvojem sukladno Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem. U okviru Odjela za planiranje razvoja i upravljanje razvojem definirano je 5 radnih mjesta: pomoćnik direktora za planiranje razvoja, upravljanje razvojem i opće poslove; viši stručni suradnik za planiranje i upravljanje razvojem; stručni suradnik za planiranje i upravljanje razvojem; stručni suradnik za baze podataka i informatičku potporu i viši administrativni asistent; a popunjena su 2 radna mjesta. Ima funkciju Jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima (JURA), koja treba vršiti sve tehničke poslove u vezi sa Strategijom razvoja, uključujući pripremu operativnih akcijskih planova, praćenje i pripremu godišnjih izvješća o napretku u provedbi Strategije. Međutim, Ured još uvijek nije aktivno preuzeo sve uloge u procesu zbog nedostatka kapaciteta te nužno je dalje jačati kapacitete Ureda adekvatnim popunjavanjem sustaviziranih radnih mjesta za poslove koje treba vršiti u skladu s ulogom. Županijski odbor za razvoj (ŽOR) predstavlja imenovano radno tijelo koje je odgovorno primarno za koordinaciju procesa planiranja i osiguranje ključnih strateških inputa u svim fazama procesa planiranja te koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji strateških dokumenata. U Županiji Posavskoj je, Odlukom Vlade Županije Posavske od 13. 07. 2018. godine, uspostavljeno Vijeće za razvojno planiranje i upravljanje razvojem, sukladno Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem¹². Vijeće razmatra i daje preporuke vezano za ključne razvojne prioritete, strateške dokumente i njihovo usuglašavanje, razvojne programe u okviru strategije razvoja, godišnja izvješća o implementaciji strateških dokumenata, probleme i razvojne potencijale Županije Posavske za razmatranje u okviru Vijeća na federalnoj razini te druge poslove iz područja razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Županije Posavske.

1.1.20. Ključni problemi i potrebe u području javne i tehničke infrastrukture

U sljedećoj tablici prikazani su razvojni problemi i potrebe u području javne i tehničke infrastrukture.

Tablica 6. Razvojni problem i potrebe u području javne i tehničke infrastrukture

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
- nedostatak finansijskih sredstava za kvalitetno investicijsko održavanje cesta u nadležnosti	- procijeniti potrebe, odrediti prioritete i inicirati intenzivnije razvijanje projekata radi povlačenja

¹¹Izvor: Konačni rezultati Popisa stanovništva 2013., www.statistika.ba

¹²Službene novine FBiH, 32/17

Županije i općina	sredstava iz dostupnih međunarodnih i domaćih fondova
- zapostavljanje potencijala koje nudi javni prijevoz (ekonomičnost, zaštita okoliša)	- definirati modele i moguće poticajne mjere za uspostavljanje učinkovitog javnog prijevoza putnika
- nedovoljan broj kapaciteta za proizvodnju električne i toplinske energije (obnovljivi izvori, kogeneracija)	- definirati modele poticaja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora
- nepostojanje bilo kakvih sustava zajedničkog (kolektivnog) grijanja	- uspostaviti (decentralizirane) sustave daljinskog grijanja
- cijene komunalnih usluga (prvenstveno vode) nisu zasnovane na principima ekonomske održivosti	- uspostavljanjem realnih cijena usluga osigurati financijsku stabilnost komunalnih poduzeća i težiti njihovom ujedinjavanju za područje Županije
- nedefinirano upravljanje i kontrola kvaliteta voda u mjesnim vodovodima	- u koordinaciji nadležnih općinskih službi i Ministarstva ustrojiti upravljanje i trajno voditi evidenciju mjesnih vodovoda i javnih bunara
- neurađena hidrogeološka istraživanja i projektna dokumentacija, što onemogućava učinkovito financiranje vodne infrastrukture	- donijeti integralne planske dokumente i napraviti srednjoročne planove financiranja vodne infrastrukture
- gradnja kanalizacijskih sustava nedovoljno prati dinamiku razvoja vodoopskrbe, čak i u općinskim centrima	- izgraditi/proširiti pokrivenost naselja kanalizacijskom mrežom
- ispuštanje netretiranih ili nedovoljno tretiranih urbanih/gradskih otpadnih voda zbog nepostojanja zajedničkih postrojenja za tretman otpadnih voda, u nekim od dijelova/općina Županije	- procijeniti potrebe, odrediti prioritete i inicirati pokretanje projekata za izgradnju ekonomski opravdanih postrojenja za tretman otpadnih voda iz naselja
- neracionalna uporaba vode	- uvesti mehanizme stimuliranja racionalne potrošnje vode (različite tarife za različite raspone potrošnje, mjerači za svako domaćinstvo...)
- nedovoljna pokrivenost javnom rasvjetom u ruralnim područjima i nedovoljna optimiziranost	- optimizirati sustav javne rasvjete povećanjem LED rasvjete te proširenje javne rasvjete u ruralnim područjima
- praćenje i jedinstveni registar stambenog fonda i imovine u vlasništvu Županije ne postoji na razini Županije.	- hitno uspostaviti registre po općinama i na razini Županije.

1.1.21. Opće stanje okoliša Županije Posavske

Ministarstvo je tijekom 2018. godine pokrenulo izradu županijskog Zakona o zaštiti okoliša, a zbog pokretanja postupka izrade novog federalnog Zakona o zaštiti okoliša, procedura donošenja županijskog Zakona prekinuta je do donošenja novog federalnog Zakona.

1.1.21.1. Zrak

Prema zakonskom okviru, županijski planovi zaštite kvalitete zraka moraju biti usklađeni s Federalnom strategijom zaštite kvaliteta zraka, što Županija Posavska nije još uvijek učinila, odnosno nije donesen plan zaštite kvalitete zraka Županije Posavske. Iako nema egzaktnih pokazatelja o koncentraciji onečišćujućih tvari u zraku na području Županije jer nisu uspostavljene mjerne stanice za kontinuirano praćenje kvalitete zraka, većina aktera smatra da je antropogeno zagađenje zraka na području Županije Posavske izraženo te se posebice izdvajaju produkti sagorijevanja. Stanovništvo za

grijanje uglavnom rabi čvrsta goriva, manje tečna i električnu energiju. Najzastupljenije je čvrsto gorivo fosilno gorivo i to uglavnom ugalj s udjelom sumpora te tečno fosilno gorivo - loživo ulje sumpora. Na lokalnoj su razini (općina) emisije zagađujućih tvari u zrak iz sektora prometa najznačajnije i direktno su uvjetovane starošću vozila i prijeđenih kilometara puta, a pribavljeni podaci o registriranim vozilima na području Županije, planirana trasa Koridora Vc te pogranično/granično područje Županije govore nam da je potrebno urgentno vršiti monitoring kvalitete zraka, koji sada ne postoji. Osim već navedenih sektora, pritisak na kvalitetu zraka dolazi i od emisija s deponija otpada na kojima se vremenom stvara deponijski plin, a količina plina zavisi od sastava i starosti otpada. U sezoni grijanja zbog prisustva žara i vrelog pepela iz velikog broja individualnih ložišta javljaju se i požari na deponijama, što dodatno doprinosi povećanju emisija štetnih tvari.

1.1.21.2. Vode i otpadne vode

U prethodnom petogodišnjem razdoblju u okviru sektora za vodoprivredu nadležnog Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Županije Posavske ističe se realizacija projekata na rekonstrukciji i održavanju zaštitnih objekata na vodotocima koji pripadaju površinskim vodama II. kategorije, kao što su nasipi, zatim na održavanju melioracijske kanalske mreže, izgradnji vodovodne/kanalizacijske mreže, izgradnji istražne (eksploatacijske) bušotine za potrebe opskrbe vodom za piće te na izradi projektnih dokumentacija iz područja vodoprivrede. Međutim, na području Županije Posavske još nije donesen Zakon o vodama Županije Posavske.

Kada govorimo o zagađenjima voda, u Županiji Posavskoj možemo uočiti koncentrirane: urbane otpadne vode, industrijske otpadne vode i otpadne vode s općinskih i divljih deponija te disperzne¹³: ruralna naselja, poljoprivreda, šumarstvo i promet. Odvođenje otpadnih voda u lošem je stanju jer je vrlo niska pokrivenost područja kanalizacijskim sustavima, a najčešće je u upotrebi mješoviti sustav kanalizacija (oborinske i otpadne vode), česti su nekontrolirani ispusti bez separatora.

Na prostoru Županije Posavske u aspektu zaštite voda pretežno ne postoje uređaji ili postrojenja za tretman otpadnih voda. Ispuštanje netretiranih ili nedovoljno tretiranih urbanih/gradskih otpadnih voda zbog nepostojanja zajedničkih postrojenja za tretman otpadnih voda, što je slučaj u Općini Orašje i Općini Domaljevac i dijelu teritorija Općine Odžak, ubrzano pogoršava ionako loše stanje vodotoka i okolnog zemljišta. Također, potrebno je izvršiti evaluaciju i sanaciju svih septičkih jama te osigurati da domaćinstva koja ispuštaju otpadne vode u septičke jame to čine na adekvatan način u kontekstu zaštite voda. Domaćinstva koja ispuštaju otpadne vode direktno u recipijent potrebno je priključiti na kanalizacijski sustav ili osigurati ispuštanje na drugi, adekvatan i kontroliran način.

Kada govorimo o zaštiti od voda, objekti za zaštitu od voda dani su na upravljanje JP-u za vodno područje slivova rijeke Save Sarajevo (pravni prethodnik Agencije za vodno područje rijeke Save Sarajevo), a koji služe za zaštitu od poplava područja uz rijeku Savu i nalaze se na teritoriju Županije Posavske. Osnovni su objekti dva odvojena sustava za obranu od poplava i to: za područje Odžacke Posavine i područje Srednje Posavine.

1.1.21.3. Zemljište

Županija Posavska odlikuje se vrlo povoljnim poljoprivrednim zemljištem. Bonitetna struktura zemljišta u Županiji Posavskoj ukazuje da je najzastupljenije zemljište III. konitetne kategorije s 44,87 % te II. kategorije 16,3 %. Međutim, prisutna je i degradacija, a time i gubici dragocjenog zemljišta

¹³ Važno je napomenuti da se u disperzne zagađivače ubrajaju sve urbane i ruralne aglomeracije s više od 2.000 stanovnika. Na prostoru Županije Posavine, što je ujedno i karakteristika prostora FBiH, ruralne i urbane aglomeracije formirane su od znatno većeg broja stanovnika.

uzrokovani raznim vidovima oštećenja zemljišta. Također, postoje i površine pod minama i minsko–eksplozivnim sredstvima uz naseljena mjesta, koje su privremeno neupotrebljive za poljoprivredne aktivnosti. Pored toga, uzroci degradacije, odnosno gubitaka zemljišta leže i u problemima koji su vezani za neodgovarajuće planiranje, korištenje i zaštitu prvenstveno poljoprivrednog zemljišta, kao što su:

- nepostojanje dugoročnih strategija održivog planiranja, korištenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta na razini Županije
- nepostojanje sustavne kontrole provedbe zakona i drugih akata koji se odnose na zemljišnu politiku
- nepostojanje funkcionalnog sustava monitoringa i jedinstvenog informacijskog sustava o zemljištu, odnosno potencijalnim gubicima zemljišta
- nizak stupanj planiranja, korištenja i zaštite i uređenosti poljoprivrednog zemljišta.

Promatrajući ukupno stanje zemljišta na području Županije, zbog nedostatka preciznih i usustavljenih podataka, nemoguće je dati relevantnu procjenu zagađenosti zemljišta, ali je sigurno da to područje predstavlja rizično područje, prvenstveno zbog velikog udjela poljoprivrednih površina koje su već ranije naznačene kao potencijalno najveća opasnost za očuvanje kvalitete zemljišta.

1.1.21.4. Šume

Šume zauzimaju oko 27 % ukupne površine Županije Posavske. Najveći dio šumskih površina pripada listopadnim šumama u kojima prevladavaju bukva i hrast kitnjak. Visoke šume četinara i mješovite šume četinara i lišćara u kojima prevladavaju bukva, jela i smrča rasprostranjene su u jugozapadnom dijelu županije, na području s najvišim hipsometrijskim razinama. Sjeverni dio Općine Odžak pokriven je najvećim dijelom grmolikom vegetacijom ili vegetacijom prizemne flore.

Nije zapažen trend povećanja šumskih površina, naprotiv, primijećen je blagi pad zbog nekontrolirane sječe drveta, mada se i ta pojava u posljednje vrijeme zaustavlja s mjerama kontrolirane sječe. Kada pogledamo podatke o šumskom fondu, prodaja i sječa šumskih sortimenata za područje Županije Posavske, možemo uočiti da na državne šume opada 449 ha, dok je ostatak (4153 ha) u privatnom vlasništvu. Omjer državnog i privatnog zemljišta jest sljedeći: 12 % je državnih i 88 % privatnih šuma. Drvne zalihe državnih šuma smanjuju se te je u razdoblju od 5 godina zaliha državnih šuma smanjena za 9791 m³. S druge strane, godišnji zapreminski prirast u državnim šumama nije se uopće povećao za prethodnih pet godina, što znači da sječa šuma ne prati zapreminske priraste na razini Županije, što dugoročno nije uopće zanemarivo.

Uočeni su izazovi vezani za uništavanje šuma bespravnom sječom šuma, koji se povećavaju iz godine u godinu pa je samo tijekom 2019. godine Uprava za šumarstvo podnijela Općinskom sudu – Odjel za prekršaje zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka za 20 osoba. U tom je smislu potrebno ojačati segment čuvanja šuma i kontrole prometa drvnih sortimenata, koje su u nadležnosti Uprave za šumarstvo. Također, za održivi razvoj šumarstva potrebna je i daljnja implementacija mjera na izvođenju šumsko-uzgojnih radova, održavanju protupožarnih i drugih šumskih putova, izgradnji i sanaciji objekata za zaštitu šuma i drugih mjera.

1.1.22. Upravljanje otpadom

U svim trima općinama postoje javna komunalna poduzeća zadužena za prikupljanje i odvoz smeća na općinske deponije koje nisu dovoljno uređene i nalaze se u blizini naseljenih mjesta. Prema podacima iz Studije procjene tereta zagađenja vodnih resursa koja potječu s deponija na vodnom području rijeke Save u FBiH (str. 351), potrebno je nešto više od 17 milijuna KM da se saniraju identificirane deponije na području Županije (Domaljevac-Šamac 3,451,653 KM, Odžak 3,604,042 te

Orašje 9,968,698 KM), s visoko prioritarnim djelovanjem. Također, na područjima svih općina postoje divlje deponije koje predstavljaju dodatnu opasnost za izbijanje i širenje zaraznih bolesti i epidemija, a procjena je da postoji više od 20 divljih deponija (od čega 14 u Općini Orašje, 7 u Općini Odžak). Tijekom 2019. godine Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša Županije Posavske potpisalo je Sporazum o suradnji s Regionalnim centrom za okoliš za BiH za izradu Plana upravljanja otpadom Županije Posavske.

Osnovna je karakteristika postojećeg odlaganja otpada na općinskim odlagalištima djelomično kontroliran postupak odlaganja, bez uobičajene tehnologije sanitarnog deponiranja. Prekrivanje inertnim materijalom s povremenim kvašenjem i nabijanjem odgovarajućom mehanizacijom kako bi se postigla zbijenost i smanjile količine procjednih voda nije svakodnevno. Pored toga, kao ni za druge kategorije otpada, na području Županije proizvođači opasnog otpada ne vode evidencije i nemaju baze podataka o vrstama, količinama, sastavu i tokovima zbrinjavanja opasnog otpada. Odlagališta nisu opremljena objektima za zaštitu od raznošenja otpadnog materijala, kao ni uređajima za prihvrat, povrat ili tretman procjednih voda. Teren koji prevladava većim dijelom područja Županije stvara uvjete za širenje eventualnih nastalih zagađenja podzemnim vodama, posebice rijeke Save. Pored toga, velik je broj divljih deponija koje nastaju svakodnevno i koje su stalna prijetnja zagađenju vode, zemljišta i zraka te zdravlju ljudi i životinja.

1.1.23. Zaštićena područja

Na području Županije Posavske nema zvanično zaštićenih prirodnih područja, a stanje u ovoj području ukazuje na probleme u upravljanju, korištenju i zaštiti kulturno-povijesnog naslijeđa te zaštiti biljnog i životinjskog svijeta koji se očituju kroz česte slučajeve nekontroliranog lova i ribolova, sječe šuma, degradaciji zemljišta i sl. Na području *općine Odžak* postoji područje sa svim značajkama i pretpostavkama da, u skladu s Zakonom o zaštiti prirode FBiH, bude izdvojeno kao zaštićeno područje kategorije d-zaštićeni pejzaž- „bara Starača“. Locirana je na desnoj obali rijeke Save (Vojskova), zapadno od ušća rijeke Bosne, a zahvata područje korita rijeke Bosne dužine oko 7,8 km I tipično je močvarno područje koje se odlikuje brojnim, rijetkim i ugroženim biljnim i životinjskim vrstama. Bara „Starača“ predstavlja unikatan i neponovljiv dio svjetske biološke raznolikosti i koja zasluhuje sve oblike suvremenog i efikasnog upravljanja i zaštite i koja uz adekvatan sustav upravljanja sa svojim sadržanim prirodnim raznolikostima pruža izvanredne mogućnosti za generiranje ekoloških profitabilnih projekata i smanjene lokalnog siromaštva i integracijskih procesa u regiji.

1.1.24. Energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije

Prema podacima iz Istraživanja o potrošnji energije u zgradama javnog sektora pod nadležnošću Županije Posavske (2018. godina),¹⁴ ukupna potrošnja električne energije u navedenih 36 ustanova je 766 704 kWh, a za troškove električne energije ukupno je utrošeno 204.338,52 KM. Pojedinačno najveći potrošači su ujedno i površinski najveći objekti: 3 srednje škole i zgrada Vlade Županije Posavske. Prosječna potrošnja električne energije po jedinici površine iznosi 23,73 kWh/m². S druge strane, ukupno za energente za grijanje potrošeno je 462.884,04 KM za objekte jer 19 objekata rabi loživo ulje, 10 objekata plin, 10 objekata ugljen, 6 drvo i po jedan struju i pelet (neki objekti rabe više energenata - kombinacija ugljen-drvo, loživo ulje-ugljen itd.). Sa stajališta utroška vode, od 36 promatranih ustanova njih 20 ima priključak na vodovod. Ukupna potrošnja vode u 2018. godini za 20 objekata s priključkom na vodovod jest 11380,97m³, odnosno za nju je plaćeno 24.071,57 KM.

¹⁴ Istraživanje je u obzir uzelo 39 javnih objekata na području Županije Posavske. Podatci nisu dostavljeni za 3 objekta Županijske bolnice Orašje (centralna zgrada, tehnički dio i patologija).

Sumarno gledajući, za potrebe 36 objekata u 2018. godini izdvojeno je 691.294,13 KM za električnu energiju, grijanje i vodu. Prosječna starost objekata jest oko 45 godina. Većina objekata imala je neku vrstu obnove, najčešće je to bilo u vidu zamjene stolarije, rekonstrukcije krovništva i izolacije fasade. Što se tiče grijanja, 10 objekata rabi ukapljeni naftni plin (propan-butan) koji se smatra ekološki prihvatljivim gorivom, dok ostali rabe goriva koja su ekološki nepovoljna (ugljen, loživo ulje). Trebalo bi težiti tomu da svi objekti kod kojih je to isplativo prijeđu s „prljavih“ energenata za grijanje na plin (ukapljeni naftni ili prirodni ako je moguće). Pored gore navedenog, nužno je uspostaviti i adekvatno provoditi mjerenja potrošnje energije (do sada su to radile samo škole u Županiji Posavskoj) što bi bio vodič Vladi Županije Posavske u prioritizaciji liste objekata za energetske obnovu. Potrebno je primjenu mjera energetske učinkovitosti proširiti na stambeni sektor. Postoje i mjere za poboljšanje energetske učinkovitosti koje ne zahtijevaju nikakva ulaganja, npr. smanjivanje temperature u prostorijama u kojima se ne boravi, neotvaranje prozora istovremeno dok grijemo ili hladimo sobu (osim na kratko vrijeme da uđe svjež zrak) itd. Kod planiranja novih izvora električne energije treba imati u vidu da se preferiraju i dodatno stimuliraju obnovljivi izvori koji se koriste snagom vjetra, geotermalnom energijom, bioplinom, sunčevom energijom i biomasom.

Na osnovi gornjih raspoloživih podataka možemo utvrditi da većinu javnih objekata karakterizira energetska neučinkovitost.¹⁵ S druge strane, jedan od ključnih problema je što u prethodnom razdoblju u Županiji Posavskoj nisu rađeni proračuni koji uzimaju u obzir emisiju ugljičnog dioksida u gospodarstvu te nisu dostupni podaci o mjerama koje poduzimaju gospodarski subjekti u pogledu smanjenja emisija i energetske učinkovitosti ili emisije po sektorima, u skladu s Nacrtom Strategije prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisijuskog razvoja BiH za razdoblje 2020.-2030.

1.1.25. Prostorno-planska dokumentacija

Plansko uređenje prostora preduvjet je za očuvanje prostora kao općeg dobra i kao takvog nužno ga je zaštititi donošenjem planskih dokumenata, kojim bi se definiralo korištenje, skrb i upravljanje prostorom. Raspoloživi planski dokumenti po općinama prezentirani su ispod.

Kada su u pitanju aktivnosti na izradi Prostornog plana Županije Posavske, tijekom 2019. godine donosen je Zakon o izmjenama zakona o prostornom uređenju i građenju Županije Posavske, čime su stvoreni uvjeti da se uskladi i Projektni zadatak usuglašen s potrebama i namjerom da se donese Prostorni plan koji će obuhvatiti razdoblje 2019.–2039. U 2019. godini učinjene su radnje koje su umnogome pomogle da se aktivnosti na izradi tog plana ubrzanim tempom nastave u tekućoj 2020. godini, tako da je u tijeku izrada Prostorne osnove Prostornog plana Županije Posavske.

1.1.26. Ključni razvojni problemi i potrebe u području zaštite okoliša

Na osnovi svega prethodno navedenog u sljedećoj tablici prezentirani su razvojni problemi i potrebe u području zaštite okoliša.

Tablica 7. Razvojni problem i potrebe u području zaštite okoliša

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE	Podsektor
- nepostojanje zakona o zaštiti okoliša i plana zaštite okoliša Županije Posavske	- pristupiti izradi i usvajanju zakona o zaštiti okoliša i plana zaštite okoliša Županije Posavske za stvaranje pretpostavki za zeleni rast	Upravljanje okolišem
- postojanje divljih deponija	- uklanjanje i sanacija divljih deponija u	Upravljanje

¹⁵Energetska kategorija ili razred objekta indikator je energetske svojstava objekta, a izražen je preko godišnje potrebne toplotne energije za grijanje za referentne klimatske podatke svedene na jedinicu korisne poobavljane objekta.

koje predstavljaju dodatnu opasnost za izbijanje i širenje zaraznih bolesti i epidemija	skladu s preporukama	otpadom
- nesanitarno odlaganje otpada na sadašnjim deponijama otpada u općinama, odlagališta nisu opremljena objektima za zaštitu od raznošenja otpadnog materijala, kao ni uređajima za prihvrat, povrat ili tretman procjednih voda	- uspostavljanje regionalne sanitarne deponije kako bi se uspostavio sustav održivog upravljanja otpadom na području Županije Posavske	
- ne postoji odvojeno skupljanje i sortiranje korisnih komponenti komunalnog otpada	- razmotriti uvođenje procesa reciklažnih dvorišta uz jačanje svijesti građana o štetnosti zajedničkog odlaganja otpada i cirkularnoj ekonomiji	
- nepostojanje odgovarajućeg sustava upravljanja tj. monitoringa kvalitete zraka te nije donesen plan zaštite kvalitete zraka Županije Posavske (nepostojanje monitoringa emitera)	- donijeti plan zaštite kvalitete zraka Županije Posavske, istovremeno uzimajući u obzir preporuke dane u donjem dijelu vezano za uporabu obnovljivih izvora energije	Upravljanje kvalitetom zraka
- antropogeno zagađenje zraka – visok stupanj individualnih ložišta, nemogućnost kontrole pravnih lica	- razmotriti uspostavljanje manje ili više centraliziranih sustava daljinskog grijanja termičke izolacije objekata, kao mjere za smanjenje emisije zagađujućih tvari u zrak te uspostaviti monitoring kvalitete zraka (s uzorkovanjem kvalitete zraka, reagiranjem u realnom vremenu	
- nedovoljna izgrađenost, kao i zastarjelost postojeće mreže vodoopskrbe te diskontinuitet u vodoopskrbi, mala iskorištenost vodnih resursa, nepostojanje definiranih zona sanitarne zaštite na svim izvorima, neadekvatno upravljanje vodnim resursima	- jačati sustav vodoopskrbe vodom za piće i tehničkom vodom stanovništva i privrede	Upravljanje vodom, vodnim resursima i vodoopskrbom
- pretežno ne postoje uređaji ili postrojenja za tretman otpadnih voda i znatan broj septičkih jama	- izvršiti evaluaciju i sanaciju svih septičkih jama te osigurati da domaćinstva koja ispuštaju otpadne vode u septičke jame to čine na adekvatan način u kontekstu zaštite voda	
- neodrživo upravljanje šumama	- implementacija mjera na izvođenju šumsko-uzgojnih radova, održavanju protupožarnih i drugih šumskih putova, izgradnji i sanaciji objekata za zaštitu šuma i drugih mjera	Upravljanje šumama
- niska energetska učinkovitost i korištenje	- nužno je uspostaviti i adekvatno provoditi mjerenja potrošnje energije - preferirati i	Energetska učinkovitost i

obnovljivih izvora energije.	dodatno stimulirati obnovljive izvori koji rabe snagu vjetra, geotermalnu energiju, bioplin, sunčevu energiju i biomasu.	obnovljivi izvori energije
------------------------------	--	----------------------------

1.1.27. Analiza proračuna

1.1.27.1. Prihodi, tekući i kapitalni grantovi i primici

Ukupni prihodi, tekući i kapitalni grantovi i primici u proračunu Županije Posavske, u 2019. godini iznosili su ukupno 42.053.671 KM, a povećani su za 13,3 % u odnosu na 2014. godinu (37.129.678 KM), dok su za 3,3 % povećani na godišnjoj razini u odnosu na 2018. godinu (40.700.709 KM). Najveći udio u prihodima imaju porezni prihodi. Porezni prihodi u 2019. godini iznosili su 38.101.400 KM, a povećani su u odnosu na prošlu godinu za 4,8 %, dok su neporezni prihodi iznosili 2.824.894 KM a u istom razdoblju povećani su za 7,1 %. Porezne prihode nije relevantno analizirati u odnosu na 2014. godinu zbog utjecaja poplava na gospodarsku aktivnost, a u 2014. godini iznosili su 24.540.604 KM.

Tekući grantovi i donacije u 2019. godini iznosili su ukupno 968.494 KM, a u posljednje tri godine bilježe trend smanjenja, a najveći iznos tekućih grantova i donacija zabilježen je u 2014. godini kada je iznosio oko 8,6 miliona KM, zahvaljujući grantovima i donacijama vezanim za saniranje posljedica od stanja prirodne nesreće. Ukupan iznos kapitalnih grantova u 2019. godini iznosio je 152.132 KM i u posljednje tri godine kontinuirano se smanjuje.

Proračun Županije Posavske ostvario je u 2019. godini neznatno manje ukupne prihode, tekuće i kapitalne grantove i primitke (41.998.550 KM) nego što su oni planirani (za 0,13 %), a trend manjeg ostvarenja u odnosu na planirani proračun prisutan je u posljednje tri godine, dok je u razdoblju 2015.-2016. ostvarenje bilo veće od planiranog, nakon što se 2014. godine desila najveća razlika ostvarenog (37.129.678 KM) i planiranog proračuna (39.480.610) kada je ostvarenje bilo manje za 5,95 % zbog utjecaja stanja prirodne nesreće. Analizirajući navedene pokazatelje, može se zaključiti da planirani proračun u posljednje tri godine nije pratio realne mogućnosti ostvarenja prihoda, grantova i primitaka.

1.1.27.2. Proračunski rashodi

Kada se promatraju sve kategorije proračunskih izdataka u razdoblju 2014.-2019., ukupni proračunski izdaci su u 2019. godini (41.068.593 KM) bili veći za 9,3 % u odnosu na 2014. godinu (37.585.525 KM). Izdaci za plaće i naknade troškova zaposlenih, doprinosi poslodavca i ostali doprinosi u posljednje tri godine bilježe trend kontinuiranog rasta, dok izdaci za nabavku stalnih sredstava i izdaci za materijal, sitan inventar i dr. bilježe u tom razdoblju kontinuirani trend smanjenja. Također, izdaci tekuće pričuve u posljednje tri godine bilježe trend smanjenja.

1.1.28. Financiranje razvojnih aktivnosti

U dosadašnjem financiranju Strategije razvoja Županije Posavske 2016.-2020., ako se analiziraju planirana i realizirana financijska sredstva po sektorskim ciljevima, realizacija financijskih sredstava bila je najmanja u 2019. godini kada je iznosila 4.922.940 KM, što je 49 % planiranog iznosa, dok je najveća bila u 2018. godini kada je iznosila 13.026.322 KM, što je 97 % planiranog iznosa, a za razdoblje 2016.-2017. iznosila je 5.453.286 KM, što je 63 % planiranog iznosa.

Tablica 8. Planirana financijska sredstva operativnim akcijskim planom Strategije i realizirana financijska sredstva po strateškim ciljevima i godinama

	2016.-2017.	2018.	2019.
--	-------------	-------	-------

	Planirano	Realizirano	%	Planirano	Realizirano	%	Planirano	Realizirano	%
Strateški cilj 1	3.753.500	1.594.598	55 %	2.915.055	2.609.020	70 %	2.919.300	2.587.865	88 %
Strateški cilj 2	4.276.824	2.477.070	106%	2.345.000	5.485.090	128 %	2.686.800	898.658	33 %
Strateški cilj 3	5.438.000	1.381.618	41 %	3.373.400	4 932 212	91 %	4.467.590	1.436.417	32 %
Ukupno u KM	13.468.324	5.453.286	63 %	8.633.455	13 026 322	97 %	10.073.690	4.922.940	49 %

**Izvori: Izvješće o razvoju s izvješćem o implementaciji Strategije razvoja Županije Posavske za 2017. , 2018. i 2019. godinu*

Realizacija financijskih sredstava iz planiranog financijskog okvira Strategije, prema izvorima financiranja i po sektorima razvoja, ukazuje da je u razdoblju 2016.-2017., po svim strateškim ciljevima najveći dio sredstava ostvaren iz proračuna Županije Posavske (76 %), dok je u 2018. godini najveći dio sredstava ostvaren iz ostalih vanjskih izvora (73 %), da bi u 2019. godini dio realizacije iz proračuna iznosio 45 %. Analiza financijske realizacije ukazuje na potrebu detaljnije analize vanjskih izvora financiranja i mogućnosti povlačenja sredstava pri planiranju indikativnog financijskog okvira, kao i unapređenje usuglašenosti akcijskog planiranja provedbe Strategije s proračunskim planiranjem.

1.1.29. Projekcije proračuna

Dokumentom okvirnog proračuna Županije Posavske za razdoblje 2020.-2022. planirano je kontinuirano povećanje ukupnih proračunskih prihoda, tekućih i kapitalnih grantova i primitaka i to za 2,5 % u 2021. godini (na 41.565.480 KM) i 5 % u 2022. godini (43.626.530 KM).

Zbog negativnog utjecaja pandemije na gospodarstvo, izvršene su izmjene i dopune Proračuna za 2020. godinu na način da je ukupan iznos neznatno povećan i to za 177.090 KM. Pri tome, iznos prihoda od poreza smanjen je za oko 6,8 miliona KM, dok je iznos neporeznih prihoda smanjen za oko 433.890 KM. S druge strane, iznos tekućih grantova povećan je za oko 7,2 milijuna KM, a iznos kapitalnih grantova za 250.410 KM, što se prvenstveno vezuje za mjere zaštite od pandemije i saniranje posljedica. Ostvareni prihodi, tekući i kapitalni grantovi i primici u prvih pet mjeseci 2020. godine uslijed utjecaja pandemije na gospodarstvo smanjeni su u odnosu na izvršenje proračuna u prvih pet mjeseci 2019. godine i to za 7,4 %. Izraženo je smanjenje iznosa prihoda od poreza za 13,4 % i neporeznih prihoda za 9,2 %. S druge strane, iznos ostvarenih tekućih grantova povećan je za 6,3 puta, a kapitalnih grantovi za 23 puta u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

1.1.30. Projekcije izvora financiranja strategije

Na osnovi realizacije financijskih sredstava iz proračuna i vanjskih izvora za implementaciju aktivnosti iz Strategije razvoja Županije Posavske za razdoblje 2016.-2020. godina, uz konzultacije s Ministarstvom financija Županije Posavske izvršena je procjena mogućnosti financiranja Strategije razvoja za plansko razdoblje od 7 godina (2021.-2027). Ukupna planirana vrijednost Strategije za razdoblje 2016.-2020. godine iznosila je 63.897.118 KM, a dosadašnja realizacija (s 2019. godinom) iznosila je 23.402.548 KM, odnosno 37 %, pri čemu je realizacija sredstava iz proračuna iznosila 58 %, što ukazuje da su planirana sredstava iz vanjskih izvora bila izrazito iznad planiranih mogućnosti povlačenja sredstava za realizaciju strateških aktivnosti.

U procjeni mogućnosti financiranja izvršen je okvirni proračun godišnjih realiziranih ukupnih sredstava za strateške aktivnosti na bazi trogodišnjeg razdoblja implementacije prethodne Strategije razvoja, s tim da to ne daje potpunu sliku mogućnosti financijske realizacije te uzeti su u obzir i

moćući vanjski utjecaji. Procjena za indikativni finansijski okvir za implementaciju Strategije razvoja za razdoblje 2021.-2027. iznosi 50.000.000 KM, s tim da u taj iznos nisu uključeni federalni poticaji za poljoprivredu.

Tablica 9. Procjena mogućnosti financiranja Strategije za razdoblje 2021.-2027.

Izvori financiranja Strategije razvoja	Okvirna procjena po godinama							UKUPNO (u KM)
	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	
Iz proračuna (u KM)	2.800.000	2.900.000	3.000.000	3.100.000	3.200.000	3.400.000	3.600.000	22.000.000
Iz vanjskih izvora (kredit, entiteti, država, JLS, javna preduzeća i privatni izvori) (u KM)	2.600.000	2.800.000	3.000.000	3.200.000	3.400.000	3.600.000	3.800.000	22.400.000
Iz vanjskih izvora (IPA, donatori i ostalo) (u KM)	500.000	600.000	700.000	800.000	900.000	1.000.000	1.100.000	5.600.000
UKUPNO (u KM)	5.900.000	6.300.000	6.700.000	7.100.000	7.500.000	8.000.000	8.500.000	50.000.000

U ukupnoj procijenjenoj vrijednosti mogućnosti financiranja ekonomski sektor ima udio od 58 %, društveni sektor od 24%, dok zaštita okoliša ima udio do 18 %. Važno je napomenuti da u ekonomskom sektoru znatan iznos financiranja odnosi se na poticaje za poljoprivrednu proizvodnju iz proračuna Županije Posavske. Veći udjeli društvenog sektora i zaštite okoliša odnose se na uključenost financiranja strateških projekata izgradnje javne infrastrukture koja obuhvaća projekte većih vrijednosti.

Tablica 10. Procjena mogućnosti financiranja Strategije po sektorima za razdoblje 2021.-2027.

Ekonomski razvoj	Društveni razvoj	Zaštita okoliša	Ukupno
29.000.000 KM	12.200.000 KM	8.800.000 KM	50.000.000 KM

1.2. SWOT ANALIZA

SWOT analiza predstavlja sažetu sintezu nalaza prethodne situacijske analize, tako što se najvažniji nalazi razvrstavaju prema mogućnostima njihovog utjecaja na efektiviranje razvojnog potencijala Brčko distrikta BiH, na **snage** i **prilike** koje treba ojačati i iskoristiti te **slabosti** i **prijetnje** koje treba smanjiti i neutralizirati.

SNAGE	• povoljan zemljopisni i prometni položaj (granica s R. Hrvatskom i EU, blizina autoceste, riječne luke i tri međunarodna aerodroma) • prirodni resursi (izvorišta čiste vode, šume, pijesak, šljunak, šumska zemljišta) i međunarodna rijeka Sava te potencijali za korištenje geotermalnih resursa • plodna obradiva ravničarska zemljišta i uspostavljena poljoprivredna proizvodnja (biljna s povrtlarstvom, voćarska i stočarska) • rastuće uslužne djelatnosti trgovine i turizma • uspostavljene poduzetničke zone • očuvan ekosustav i raznolikost okruženja • akreditiran i razvijen sustav visokog obrazovanja • dobra sigurnosna situacija na području Županije • pokrivenost Županije zdravstvenim infrastrukturnim objektima • dobre pretpostavke za razvoj sporta i kulture • relativno razvijene organizacije civilnog društva • postojanje adekvatnih društvenih sadržaja za razvoj društva u cjelini (prostori na otvorenom, objekti za slobodno vrijeme) • dobra produktivnost javne i državne uprave na razini Županije (i općina) • izrada Prostornog plana Županije Posavske u tijeku i njegov budući sinergijski efekt u razvojnom smislu sa Strategijom razvoja Županije
-------	--

SLABOSTI	• negativni demografski trendovi – smanjen prirodni prirast uz istovremeni odlazak stanovništva, posebice mladih • kontinuirano vrlo loša pozicija Županije Posavske prema indeksu razvijenosti • nebalansiran razvoj unutar Županije Posavske • prisutnost sive ekonomije • nedovoljno istražene kategorije mineralnih sirovina, lovnog turizma i izvorišta pitke vode • nedovoljno dobra suradnja između javnog i privatnog sektora • nedostatak dovoljnog broja organizatora i otkupljivača poljoprivrednih proizvoda te proizvodno-prerađivačkih kapaciteta u području proizvodnje hrane te visoka vrijednost uvoza hrane • usitnjenost parcela i nedovršen postupak komasacije, prisutnost zapuštenog i neobrađenog poljoprivrednog zemljišta • izražena ekstenzivna poljoprivredna proizvodnja, tehnološki zastarjela i ekonomski neodrživa gospodarstva, uz nekontrolirano korištenje mineralnih gnojiva i zaštitnih sredstava u poljoprivredi te zastarjelost poljoprivredne mehanizacije • nepostojanje funkcionalnog sustava monitoringa i jedinstvenog informacijskog sustava o zemljištu, odnosno potencijalnim gubicima zemljišta • nedostatak poduzetničkih vještina te savjetodavne i stručne pomoći za poduzetnike • nesinkroniziran i neosmišljen sustav poticaja poduzetništvu i obrtu • velik udio nezaposlenih u stanju dugoročne nezaposlenosti te nedostatak kvalitetnih programa dokvalifikacije i prekvalifikacije nezaposlenih osoba, poduzetnika, obrtnika i njihovih zaposlenika • nedovoljna primjena standarda, inovacija i digitalizacije u poduzećima, što se negativno odražava na konkurentnost • nedostatak primjene čistih tehnologija za zeleni rast • visok udio NKV, KV i SSS radne snage i teško zapošljivih kategorija u ukupnom broju nezaposlenih osoba
----------	--

- loša infrastrukturna opremljenost osnovnih i srednjih škola i nedostatak kapitalne izgradnje i ulaganja za održavanje odgojno-obrazovnih ustanova
- nedostatak sportskih dvorana, sportskih dvorana i kvalitetnih otvorenih sportskih i rekreacijskih terena i kompleksa
- nedostatak prostora za razvoj visokog obrazovanja u cjelini
- kontinuirano smanjenje broja učenika i studenata, područnih škola, broja odjeljenja te smanjenje prosječnog broja učenika po nastavniku i na 1000 stanovnika
- nedovoljna usklađenost obrazovnog sustava s potrebama na tržištu rada u praksi, posebice srednjeg stručnog, ali i sufinanciranja visokog obrazovanja
- nedostatak inkluzije marginaliziranih grupa
- nepostojanje sustava monitoringa i evidencije i valorizovanja kulturnih objekata
- nedovoljna financijska ulaganja u razvoj kulture, restauracije spomenika kulture te slaba opremljenost kulturnih ustanova tehničkim sredstvima i opremom
- nedostatak zakona na polju kulture i zaštite kulturno-povijesne baštine na razini Županije Posavske i nedostatak upravnog ili drugog tijela nadležnog za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara
- nedostatak infrastrukturnih kapaciteta i materijalno-tehničke opremljenosti domova zdravlja i područnih ambulanti obiteljske medicine, nedostatak edukacije i fluktuacija zdravstvenih radnika
- nedostatak strukturiranog pristupa razvoju sporta (posebice sportskog menadžmenta) i ulaganja u multidisciplinarnu sportske površine, posebice natjecateljskih sportova – niska razina opremljenosti školskih dvorana za tjelesni odgoj i sport u cjelini
- nepostojanje zakona o zaštiti okoliša i plana zaštite okoliša Županije Posavske
- postojanje divljih deponija koje predstavljaju dodatnu opasnost za izbijanje i širenje zaraznih bolesti i epidemija
- nesanitarno odlaganje otpada na sadašnjim deponijama otpada u općinama, odlagališta nisu opremljena objektima za zaštitu od raznošenja otpadnog materijala
- ne postoji odvojeno skupljanje i sortiranje korisnih komponenti komunalnog otpada
- nepostojanje odgovarajućeg sustava upravljanja tj. monitoringa kvalitete zraka te nije donesen plan zaštite kvalitete zraka Županije Posavske (nepostojanje monitoringa emitera)
- nedovoljna izgrađenost, kao i zastarjelost postojeće mreže vodoopskrbe te diskontinuitet u vodoopskrbi, mala iskorištenost vodnih resursa
- pretežno ne postoje uređaji ili postrojenja za tretman otpadnih voda i znatan broj septičkih jama.

PRILIKE	• iskustva, znanja i kapital ljudi u dijaspori kao potencijal za uključivanje u ekonomski i društveni razvoj • Koridor Vc (izgradnja novog mosta na Savi) - infrastrukturni projekt za brzu komunikaciju s drugim regijama i povećanje konkurentnosti gospodarskih subjekata • izgradnja brze ceste Orašje – Tuzla • Procesi integracije BiH u EU i druge međunarodne institucije i grupacije (CEFTA, NATO, WTO...) • postojanje pristupnih fondova EU imedunarodnih razvojnih agencija i institucija • globalni lanci vrijednosti i mogućnosti pametne specijalizacije • napredak u digitalizaciji u svim sferama • uključivanje interesa tržišta rada i poslodavaca u kreiranje obrazovne politike • namjenska sredstva, fondovi i projekti zaštite životne sredine/okoliša • korištenje obnovljivih izvora energije – izvora financiranja za njih • postojanje Plana upravljanja slivom rijeke Save, tijela za njegovu implementaciju i fondova za provedbu mjera.
PRIJETNJE	• sporost u procesima integracija BiH u EU, nastavak zaostajanja BiH u odnosu na druge zemlje zapadnog Balkana • regionalna politička i ekonomska nestabilnost te kompleksnost administrativnog ustrojstva BiH kao nepovoljan utjecajni faktor za strane investicije • neizvjesnost u vezi s utjecajem pandemijske krize na ekonomski i društveni razvoj te okoliš • nedostatak zaštitne poljoprivredne politike i institucija na razini države ogleda se u slaboj zaštiti domaće proizvodnje • nedostatak prijenosa novih znanja i stručne pomoći od strane znanstvenih institucija u odnosu na adaptacije na klimatske promjene u poljoprivrednoj proizvodnji • izloženost i ranjivost u odnosu na klimatske promjene, odnosno elementarne nepogode (poplave, klizišta, suše i dr.) • slaba realizacija procesa deminiranja od nadležnog državnog centra za upravljanje procesom deminiranja • antropogeno zagađenje zraka – visok stupanj individualnih ložišta, nemogućnost kontrole pravnih lica • neodrživo upravljanje šumama • niska energetska učinkovitost • elementarne nepogode i druge nesreće (poplave, požari, pandemije/epidemije i dr.).

1.3. STRATEŠKI FOKUSI

Strateški fokusi definiraju se na osnovi uspoređivanja sadašnjeg stanja i kretanja u ključnim područjima razvoja Županije Posavske s trendovima u širem okruženju, kao i strateškim usmjerenjima s razine FBIH, ali i BiH, koja su sadržano prvenstveno u *Okviru za ciljeve održivog razvoja u BiH 2030*. Pritom se nastoje iskoristiti postojeće prednosti (snage) i raspoložive prilike u regionalnom i globalnom okruženju, uz nastojanje da se poboljšaju uočene slabosti i bitno se ograniči negativan utjecaj prijetnji iz okruženja.

Uzimajući u obzir činjenicu da Županija Posavska ima nekoliko prednosti (blizina Republike Hrvatske, prirodne resursi, izvorišta vode, šume, pijesak, šljunak, šumska zemljišta i međunarodna rijeka Sava, relativno očuvan ekosustav i raznolikost okruženja, dobra sigurnosna situacija na području Županije, postojanje adekvatnih društvenih sadržaja za razvoj društva u cjelini), kreiranje Strategije razvoja vođeno je osnovnom idejom da te, za sada komparativne prednosti, ciljano i postupno prerastu u **jedinstvene konkurentske prednosti**. No, neutraliziranje, smanjivanje i otklanjanje uočenih slabosti neće se moći dogoditi bez **sustavnog i sinergijskog djelovanja** u svim područjima (zbog svoje vezanosti), a prvenstveno imajući u vidu neočekivanu krizu s nepredvidivim uzrocima i posljedicama, koja nameće imperativ postupnog **stjecanja i jačanja otpornosti na krize**, posebice pandemiju Covid-19 u srednjeročnom i dugoročnom smislu.

Analizom pokazatelja utjecaja dosadašnjih intervencija po strateškim ciljevima na razvoj Županije utvrđene su pozitivne promjene u sektoru ekonomskog razvoja, koje se ogledaju u kontinuiranom blagom rastu broja poduzeća i broja zaposlenih, uz ostvarenu očekivanu ciljnu vrijednost investicija, ali stupanj razvoja još je uvijek vrlo nizak i ŽP je rangirana kao pretposljednja od deset županija/kantona u FBiH prema indeksu razvijenosti¹⁶.

U obzir je uzeta analiza prikupljenih podataka i informacija tijekom procesa evaluacije Strategije razvoja Županije Posavske za razdoblje 2014.-2020. te mišljenja i stavovi ključnih zainteresiranih strana pa se može zaključiti kako su strateški ciljevi, prioriteti i mjere relevantni kako za trenutnu Strategiju tako i za Strategiju za sljedeće vremensko razdoblje, uz potrebna usuglašavanja za novo razdoblje, dok je potrebno unaprijediti usklađenost sustava za praćenje postignuća na svim razinama indikatora.

U skladu s takvim pristupom, strateški fokusi jesu sljedeći:

1.	povećanje iskorištenosti potencijala za rast gospodarstva (prerađivačke industrije, poljoprivrede i uslužnih djelatnosti), uz poštovanje principa pametnog i održivog razvoja
2.	razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora
3.	održivost zaštite okoliša i prirode promidžbom i poticanjem održivog korištenja resursa i cirkularne ekonomije, uz dinamično prostorno planiranje i balansiranu izgradnju javne infrastrukture.

Prvi strateški fokus: Povećanje iskorištenosti potencijala za rast gospodarstva (prerađivačke industrije, poljoprivrede i uslužnih djelatnosti), uz poštovanje principa pametnog i održivog razvoja.

Županija Posavska zahvaljujući svom povoljnom geostrateškom položaju direktno graniči s Europskom unijom, odnosno s Republikom Hrvatskom, a blizina glavnih regionalnih prometnica i postojeći planovi izgradnje koridora Vc predstavljaju dobru osnovu za baziranje daljnjih razvojnih inicijativa. Međutim, kako bi se ta osnova dalje nadogradila, neophodna su znatna ulaganja u infrastrukturu i izgradnju koridora Vc, a u okviru Trogodišnjeg plana poslovanja JP Autoceste FBiH (iz lipnja 2019. godine) planirana je izgradnja autoputa Žepče – Tuzla – Brčko – Orašje za povezivanje u regionalne i međunarodne prometne tokove. U svibnju 2020. godine započela je izgradnja novog graničnog prijelaza Svilaj, koji se nalazi na ulazu u BiH iz EU te predstavlja sjevernu točku koridora Vc. Stoga, Županija Posavska ima povoljan lokacijski faktor kao jedan od polaznih faktora konkurentnosti za promidžbu investicija i potencijala za razvoj gospodarstva na tom području, s posebnim potencijalom u sektoru logistike i vezanih djelatnosti.

¹⁶Treba imati u vidu da se od izračuna tog indeksa za 2018. godinu primjenjuje nova metodologija izračuna, u skladu s Uredbom Vlade Federacije BiH.

Ključni strateški sektori gospodarskog razvoja na osnovi raspoloživih prirodnih i drugih resursa, na koje se potrebno posebno fokusirati, jesu: poljoprivreda, prerađivačka industrija te uslužne djelatnosti transporta i skladištenje, trgovine i turizma. Za rast poljoprivredne proizvodnje, kao dominantne grane gospodarstva zasnovane na prirodnih potencijalima, nužno je racionalnije korištenje postojećih prirodnih resursa, uz primjenu savremenih agrotehničkih mjera i intenzivni uzgoj, kao i poljobljašanje tehničke opremljenosti uz edukaciju poljoprivrednih proizvođača. Pored toga, nužno je unapređenje efikasnosti i povećanje sredstava za programe poticaja za poljoprivredne proizvođače za sve grane poljoprivrede, uz njihovo organiziranje za konkurentniji nastup na tržištu prema otkupljivačima, kako bi se poticala komercijalizacija i samoodrživost poljoprivrednih gospodarstava. Posebnu pozornost nužno je usmjeriti na instaliranje novih kapaciteta za skladištenje i čuvanje voća i povrća, kao i poticanje prelaska na nove kulture za kojima postoji potreba na tržištima.

Razvoj prerađivačke industrije i poduzetništva jedan je od fokusa gospodarskog razvoja Županije Posavke, koji se treba bazirati na raspoloživim resursima. Pritom, posebnu važnost ima razvoj prehrambene industrije. Razvojem će se prehrambeno-prerađivačkih kapaciteta postići dodata vrijednost primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji (proizvodnja ulja od soje, ulja od tikve, bučinog ulja, kiselog kupusa, sosova od rajčice itd.). Također, za razvoj drugih prerađivačkih industrija potrebno je jačanje kapaciteta kroz investicije, inovacije, standardizaciju, digitalizaciju i specijalizaciju u proizvodnji za unapređenje konkurentnosti i izvoz, što će doprijeti ukupnom gospodarskom rastu. Posebnu pažnju potrebno je usmjeriti na mogućnosti uključivanja u globalne lance vrijednosti. U razvoju industrije neophodno je voditi računa o primjeni znanja za pametni rast, kao i primjeni čistih tehnologija za zeleni rast i smanjenje pritiska industrije na okoliš.

Za razvoj uslužnog sektora posebnu pozornost potrebno je obratiti potrebama unapređenja poslovnog okruženja i infrastrukture, posebice za sektor turizma, zasnovan na prirodnim i kulturno-povijesnim potencijalima te sektore trgovine i transporta i skladištenja.

Unutar tog strateškog fokusa potrebno je usmjeriti pozornost na jačanje tržišta rada te kreiranje novih radnih mjesta, uz unapređenje kvaliteta ponude radne snage u skladu s potrebama gospodarstva.

Pored toga, nužno je jačati poduzetničku infrastrukturu i kapacitete za pružanje usluga poduzetnicima, posebice početnicima, što će omogućiti viši stupanj održivosti poslovanja i rast zapošljavanja i samozapošljavanja.

Drugi strateški fokus – Unaprijediti javne usluge u zdravstvu i obrazovanju, i povećati opseg društvene infrastrukture na principima dobrog upravljanja

Unapređenje javnih usluga, posebice na principima dobrog upravljanja, kao važnog elementa svakog društvenog standarda primarni je način ostvarivanja napretka i razvoja svake društvene zajednice. U planiranom razdoblju takav razvoj treba se zasnivati na unapređenju obrazovne razine, očuvanju zdravlja stanovništva, odnosno potpunijem zadovoljavanju zajedničkih potreba stanovništva po opsegu, kvaliteti i dostupnosti.

Društvena infrastruktura Županije Posavske, a pod tim se misli na obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, kulturu, sport itd., unatoč pozitivnim primjerima (gdje se obnavljaju i kapacitiraju ti sadržaji), treba doživjeti određene preinake, kako bi mogla odgovoriti na potrebe modernog čovjeka. Opremljenost društvenom infrastrukturom, a uzimajući u obzir već navedene zahtjeve za osiguranjem potrebnih sadržaja koje Županija Posavska svojim stanovnicima može pružiti, ograničena je, uglavnom, na Općinu Orašje. Iako je društvena infrastruktura razvijana desetljećima te u svakoj od općina postoji dobra osnova za razvoj tog segmenta društva, objekti koji pružaju usluge građanima

ipak su nerijetko potkapacitirani i nisu usklađeni s potrebama modernog društva, a posebice mladih ljudi i dijaspora.

Tako definiran fokus polazi prvenstveno od činjenice da razvoj društvenog sektora u cjelini počiva na snagama Županije Posavske, oličenih u kombinaciji prirodnih i generičkih prednosti teritorija Posavine, što čini jedinstvenu prekograničnu sredinu za jačanje i razvoj inkluzivne i prosperitetne društvene infrastrukture namijenjene poboljšanju kvalitete života svih građana. Drugim riječima, povećanje opsega društvene infrastrukture na principima dobrog upravljanja namijenjeno poboljšanju kvalitete života svih građana usmjereno je primarno na razvoj obrazovanja, zdravstva, socijalne uključenosti (posebice ranjivih kategorija stanovništva), njegovanje kulture i tradicije - te multidisciplinarne i inovativne pristupe u rješavanju definiranih izazova. Dosad je vidljiv znatan napredak Županije Posavske kada je riječ o pitanju investiranja u sektor društvenog razvoja, što je samo po sebi vrlo važno. No, daljnji razvoj inkluzivne i prosperitetne društvene infrastrukture namijenjene poboljšanju kvalitete života svih građana, uz poštovanje principa dobrog upravljanja (ali i očuvanja okoliša) strateški je važan za buduću sveukupnu razvijenost Županije Posavske i povezivanje u regiji, posebice s Republikom Hrvatskom. Ponajprije se to odnosi na stvaranje prostornih, ekonomskih i društvenih uvjeta za život i rad uz pomoć daljnje izgradnje komunalne infrastrukture, izgradnje i poboljšanja prometne mreže te provedbe mjera zaštite okoliša, a sve na načelima održivog razvoja te na principu da „nitko ne smije biti isključen“.

Imajući u vidu sve gore navedeno, drugi strateški fokus zasnovan je na podizanju stupnja koordinacije, koherentnosti, kvalitete i transparentnosti (organa uprave) u unapređenju implementacije obrazovnih politika i zdravstvenih usluga, socijalne inkluzivnosti na jednakim i ravnopravnim osnovama, projekata za mlade, razvoja civilnog društva te političko-građanske odgovornosti i javne sigurnosti u cjelini, što će dovesti do unaprjeđenja javnih usluga u zdravstvu i obrazovanju te povećati opseg društvene infrastrukture na principima dobrog upravljanja. Naravno, ti procesi moraju biti definirani na inkluzivnom principu, što podrazumijeva tretiranje, prije svega, dijaspora kao razvojnog partnera. S druge strane, mladi Županije Posavske moraju imati poseban tretman u tim procesima, a imajući u vidu negativnu stopu priraštaja, konstantne migracije te blizinu Republike Hrvatske koja ipak nudi veći set sadržaja za kvalitetan život, nego što je to slučaj s bilo kojim područjem u BiH uključujući Županiju Posavsku.

Treći strateški fokus: Održivost zaštite okoliša i prirode promidžbom i poticanjem održivog korištenja resursa i cirkularne ekonomije, uz dinamično prostorno planiranje i balansirano izgradnju javne infrastrukture

Imajući u vidu prvi strateški fokus u svezi s ekonomskim razvojem Županije, strateški fokus treba biti usmjeren na očuvanje, korištenje i obnovu prirodnih resursa, u skladu s europskim i svjetskim principima korištenja resursa i suvremenim zaključcima prostorno-planskog planiranja.

Drugim riječima, Županija Posavska, prije svega, treba ubrzati put k odgovornom prostorno-planskom planiranju na svim razinama, s ciljem dinamičnog razvoja, ali i pratiti sva suvremena načela i standarde zaštite okoliša. U tom pogledu potrebno je razraditi, definirati, usvojiti i obvezno primjenjivati sve Planove (Plan zaštite okoliša, Plan upravljanja vodama, zrakom i otpadom) koji će sinergijski djelovati u pravcu zaštite tla, vode, zraka, biodiverziteta, prirodnih i kulturnih naslijeđa, upravljanja okolišem, ali i smanjenju drugih negativnih utjecaja na okoliš. Takav se fokus neodvojivo mora promatrati sa stajališta izbalansiranog teritorijalnog razvoja javne i komunalne infrastrukture, u kojem leži znatan potencijal za razvoj u cjelini. Zbog toga će u budućem planskom razdoblju biti potrebno više napora i resursa usmjeriti na modernizaciju i uspostavljanje ekonomske održivosti pojedinih segmenata infrastrukture, naročito u području vodoopskrbe, odvodnje i tretmana otpadnih voda i zaštite od voda. Takav će pristup, osim osiguravanja kvalitetnijih usluga stanovništvu, i privredi osigurati i primjenu principa zaštite okoliša, odnosno približavanje standardima održivog razvoja.

Formalno i praktično nužno je, u suradnji s građanima i poslovnom zajednicom, ulagati i graditi prateću komunalnu i industrijsku infrastrukturu, tako da ona podržava dugoročne potrebe zajednice i minimizira utjecaj na okoliš, što također uključuje i učinkovito korištenje obnovljivih izvora energije. Uzevši u obzir sve definirane izazove i SWOT analizu, posebice sa stajališta mogućih utjecaja na okoliš i njegovo opstajanje, održiv razvoj Županije Posavske moguć je samo uz unaprjeđenje postojećeg stanja okoliša, u skladu s najboljim raspoloživim praksama razvijenih europskih zajednica. To ne znači da postojeće stanje nije na zadovoljavajućoj razini, naprotiv, ono je za sada prednost koja se mora usmjeriti na strateški fokus u segmentima održivog rješavanja upravljanja otpadom kako u smanjenju produkcije na izvoru nastanka, selektivnog prikupljanja i promidžbe principa cirkularne ekonomije tako i odlaganja otpada s obzirom na stanje i lokaciju potencijalne nove regionalne sanitarne deponije te na taj način bitno smanjiti negativan utjecaj na vodu, zrak, tlo, prirodu, a time i zdravlje ljudi.

Dodatno, vodeći računa o prethodno navedenom te specifičnom geopolitičkom položaju, prirodnim potencijalima i interesu koji vlada za korištenje tog potencijala, nameće se potreba odgovornog i održivog upravljanja prostorom. Županija Posavska u tom pogledu može iskoristiti svoje komparativne prednosti u odnosu na specifičan geostrateški i prekogranični položaj, kao i postojeću razinu izgrađenosti objekata za daljnji razvoj Županije u cjelini. To podrazumijeva primarno dinamično prostorno planiranje ne samo na razini Županije nego na razini svih triju općina. Naravno, prostor kao nedjeljiva, ali i degradacijama podložna komponenta prilikom svake penetracije i uvođenja novih sustava mora ostati u prihvatljivoj mjeri očuvan jer su sve izmjene često nepovratnog karaktera. Posebice na tom mjestu, u cilju minimaliziranja negativnog utjecaja na okoliš i zdravlje ljudi, ističe se potencijal za dinamično djelovanje prema održivim rješenjima upravljanja otpadnim vodama i izgradnji prateće vodovodne i kanalizacijske infrastrukture te potencijal za eventualno aktivno sudjelovanje u procesu izgradnje alternativnih rješenja u pogledu opskrbljivanja energijom, što se posebice odnosi na potencijalnu izgradnju plinske infrastrukture te korištenje čistih ili obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti.

Pored toga, potrebno je, kako to predviđa i Strategija razvoja FBiH, posvetiti pažnju poticanju korištenja transporta prihvatljivog s ekološkog stanovništva, uštedama u potrošnji energije, energetski učinkovitoj gradnji, korištenju drugih izvora za zagrijavanje, potencijalnom javnom prijevozu te generalno smanjenju korištenja vozila koja se pokreću klasičnim motorima, što može proizvesti bitne koristi za okoliš.

Planiranje zaštite okoliša treba imati jednak status kao i planiranje onih područja koja će biti definirana novim Prostornim planom Županije. Na taj će se način osigurati pravo građana na zdrav okoliš, odmor i razonodu u prirodi te povećati zadovoljstvo i kvaliteta života u cjelini.

1.4. VIZIJA

Vizija predstavlja dugoročno poželjan pravac teritorijalnog razvoja, jasan i privlačan za sve zainteresirane aktere, tako da svatko može podešavati svoje ciljeve i aktivnosti prema toj orijentaciji. S obzirom na nalaze evaluacije Strategije razvoja Županije Posavske za razdoblje 2014. -2020., u kojima se navodi, između ostalog, da su vizija i strateški ciljevi još uvijek relevantni, zadržana je vizija iz prethodne Strategije.

Vizija razvoja Županije Posavske do 2027. godine glasi:

Županija Posavska je pogranični poduzetnički centar i prosperitetan poljoprivredni kraj, u kojem se kvalitetno živi i radi u skladu s održivim razvojem.

1.5. STRATEŠKI CILJEVI S INDIKATORIMA

Strateški cilj je cilj najviše razine koji utječe na sveukupni pravac razvoja zajednice i predstavlja jasan smjer kretanja u dugoročnom razdoblju. Strateška platforma razvoja Županije Posavske temelji se na trima strateškim ciljevima koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomskog i društvenog razvoja te zaštite okoliša i razvoja javne infrastrukture.

Strateški ciljevi zasnovani su na strateškim fokusima i definirani u skladu s postavljenom vizijom razvoja. Definirani su sljedeći strateški ciljevi:

STRATEŠKI CILJ 1.: POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST

Prvi strateški cilj zasnovan je na nekoliko ključnih pretpostavki:

- da se unaprijedi poslovni ambijent i poduzetnička infrastruktura na području Županije, uz promidžbu razvojnih mogućnosti za privlačenje domaćih i stranih investicija
- da se potiče otvaranje novih radnih mjesta uz pomoć investicija i gospodarskog rasta, uz usklađivanje ponude kvalitete radne snage prema potrebama gospodarstva, kako bi se stvorili preuvjeti za pametni rast zasnovan na znanju
- da se malim i srednjim poduzećima i obrtnicima poveća potpora za jačanje konkurentnosti uz pomoć inovacija, standardizacije, specijalizacije i digitalizacije poslovanja, uz povećanje finalizacije i izvoznih potencijala gospodarstva Županije, vodeći računa o primjeni čistih tehnologija za zeleni rast
- da se ojačaju kapaciteti poljoprivrednih proizvođača uz pomoć unaprjeđenja učinkovitosti sustava potpore poljoprivrednim gospodarstvima i obrtima, educiranja i savjetodavno-tehničke pomoći poljoprivrednicima
- da se poboljša ekonomska valorizacija prirodnih i kulturno-povijesnih resursa, uz razvoj turističke infrastrukture i ponude.

Napredak u ostvarivanju tog strateškog cilja može se mjeriti indikatorima koji su predstavljeni u sljedećoj tablici.

Tablica 11. Strateški cilj 1. s pripadajućim indikatorima

STRATEŠKI CILJ 1.:	Indikatori utjecaja	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOST GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST	Porezni prihodi p. c.	109	130
	Vanjskotrgovinska bilanca (u 000 KM)	-128.520	-38.000
	Stopa zaposlenosti (u odnosu na aktivno stanovništvo)	35,7 %	50 %

STRATEŠKI CILJ 2.: UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA

Drugi strateški cilj zasnovan je na sljedećim ključnim pretpostavkama:

- stimuliranje smanjenja vanjskih migracija stanovništva
- ostvarivanje zajedničkih projekata u upravljanju razvojem, prije svega na županijskom pristupu (ne lokalnom neminovno), posebice u upravljanju lokalnim prometom, detaljnom uređenju prostora, očuvanju kulturnog i prirodnog naslijeđa
- smanjenje negativnog utjecaja u područjima koja trpe pritisak od strane prometa, primjenom ekološki prihvatljivih prometnih sredstava
- potpora za izazovne procese racionalizacije obrazovanja i povećanja produktivnosti, s istovremenim jačanjem pružanja usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi, uz poštovanje principa inkluzije
- jačanje suradnje na principima javno-privatnog-civilnog partnerstva, u svrhu racionalizacije pristupa i jačanja organizacija civilnog društva, posebice mladih te povećanja broja implementiranih razvojnih projekata.

Napredak u ostvarivanju tog strateškog cilja može se mjeriti indikatorima koji su predstavljeni u sljedećoj tablici.

Tablica 12. Strateški cilj 2. s pripadajućim indikatorima

STRATEŠKI CILJ 2.:	Indikatori utjecaja	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU I POVEĆATI OPSEG	Skupina razvijenosti Županije na razini FBiH ¹⁷	III.	II.

¹⁷ Za izradu indeksa razvijenosti kantona/županije koriste se sljedeći indikator: a) prihodi od poreza na dohodak po stanovniku b) stupanj zaposlenosti c) kretanje stanovništva d) udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu e) stupanj obrazovanja radne snage. Prema indeksu razvijenosti u Federaciji, županije/kantoni kategoriziraju se u tri skupine, pri čemu viši broj skupine znači nižu razinu razvijenosti, III. skupina je <0,75, II. skupina <0,75, 1,25> te skupina I. >1,25 vrijednost indeksa.

DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE PRINCIPIMA UPRAVLJANJA	NA DOBROG	Smanjenje vanjskog migracijskog salda, %	-25	0
--	--------------	--	-----	---

STRATEŠKI CILJ 3.: USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE

Treći strateški cilj zasnovan je na sljedećim ključnim pretpostavkama:

- zakonska regulativa u svim područjima zaštite okoliša treba biti obveza, a ne opcija
- shvaćanje i prihvaćanje ozbiljnost čuvanja i zaštite prirodnih resursa, racionalnog korištenja resursa i takav način razvoja kojim se može osigurati obnova resursa i cirkularna ekonomija
- jačanje prekogranične i međunarodne suradnja u zaštiti okoliša, posebice voda i rijeke Save
- priprema i usvajanje dinamičnog Prostornog plana Županije Posavske uključujući uspostavu i razvoj institucija za upravljanje zaštitom okoliša
- prepoznavanje važnosti prirodnog i kulturnog naslijeđa kao važnih ekonomskih faktora te preduvjeta za razvoj turizma na održiv način
- jačanje ljudskih resursa koji su ključ shvaćanja i ozbiljnijeg pristupa u zaštiti okoliša.

Napredak u ostvarivanju tog strateškog cilja može se mjeriti indikatorima koji su predstavljeni u sljedećoj tablici.

Tablica 13. Strateški cilj 3. s pripadajućim indikatorima

STRATEŠKI CILJ 3.: USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE	Indikatori utjecaja	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
	% komunalnog otpada koji se odlaže na sanitarnu deponiju	0	70
	% stanovništva priključen na centralni sustav vodoopskrbe	41,67	60
	% stanovništva priključen na kanalizacijski sustav	23,34	40

Strateški ciljevi usklađeni su s Okvirom za ciljeve održivog razvoja u Bosni i Hercegovini i Okvirom za ciljeve održivog razvoja BiH, a analiza usklađenosti sadržaja jest u Prilogu 3. ovog dokumenta.

2. PRIORITETI I MJERE S INDIKATORIMA

Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći utjecaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških indikatora. Definirani prioriteti grupirani su po relevantnim strateškim ciljevima.

Tablica 14. Prioriteti grupirani po strateškim ciljevima

Strateški ciljevi	Prioriteti
STRATEŠKI CILJ 1.: POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST	PRIORITET 1.1.: Jačanje gospodarstva uz specijalizaciju i digitalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanje PRIORITET 1.2.: Unaprjeđenje potpore razvoju poljoprivrede i ruralnih područja PRIORITET 1.3.: Poboljšanje turističke ponude za održivi turizam
STRATEŠKI CILJ 2.: UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA	PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanje PRIORITET 2.2.: Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi PRIORITET 2.3. Smanjenje rizika od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama
STRATEŠKI CILJ 3.: USPOSTAVITI PROSTORNO- PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE	PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi (javnoj i komunalnoj)

2.1. Prioriteti za strateški cilj 1.

U okviru strateškog cilja 1. postavljena su tri prioriteta i to:

- PRIORITET 1.1.: Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja – koji će se postići poboljšanjem poslovnog okruženja i privlačenjem domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu te izgradnjom poduzetničke infrastrukture i potporom jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika, što će kreirati mogućnosti zapošljavanja i održivosti radnih mjesta
- PRIORITET 1.2.: Unaprjeđenje potpore razvoju poljoprivrede i ruralnih područja – koji će se postići poboljšanjem poljoprivredne infrastrukture i kapaciteta, potporom modernizaciji i povećanjem konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje uz poticajne politike i programe te unaprjeđenjem usluga i sustava za potporu poljoprivrednicima
- PRIORITET 1.3.: Poboljšanje turističke infrastrukture i turističke ponude – koji će se postići uređenjem lokacija i objekata kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa (riječnog, lovnog i ribolovnog turizma) i promidžbom turističke ponude uz potporu turističkim manifestacijama.

2.1.1. Prioritet 1.1. s indikatorima i mjerama

U sljedećoj tablici prezentiran je pregled prioriteta 1.1 s indikatorima i pripadajućim mjerama.

Tablica 15. Prioriteti 1.1. s pripadajućim indikatorima i mjerama

PRIORITET 1.1: Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja	Indikator	Polazna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
	Broj poslovnih subjekata na tisuću stanovnika	38,5	48,1
	% povećanja ukupnih prihoda gospodarskih subjekata u razdoblju Strategije (2021.-2027.)	-	20 %
	Ukupna vrijednost izvoza industrije u 000 KM (prerađivačka, vađenje ruda i kamena, snabdijevanje el.en.)	115.727	167.715
	Iznos prosječne neto plaće u industriji u KM (prerađivačka, vađenje ruda i kamena, snabdijevanje el.en.)	580	794
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
Mjera 1.1.1 Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu			
Mjera 1.1.2 Izgradnja poduzetničke infrastrukture			
Mjera 1.1.3 Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika za potporu izvozu, specijalizaciji i digitalizaciji			
Mjera 1.1.4 Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta			

Mjera 1.1.1 Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu

Cilj je ove mjere stvaranje povoljnijeg poslovnog ambijenta za razvoj poduzetništva i obrta otklanjanjem administrativnih barijera za poslovanje te privlačenjem domaćih i stranih investitora, uključujući dijasporu. U suradnji s relevantnim federalnim institucijama u okviru njihovih nadležnosti, a u cilju kreiranja većeg stupnja održivosti i atraktivnosti za investiranje kako domaćih tako i stranih investitora uključujući dijasporu, potrebno je raditi na smanjenju financijskih opterećenja za gospodarstvenike, pružanjem poreznih olakšica i smanjivanjem poreznih i neporeznih davanja te parafiskalnih nameta. Od važnosti je i smanjenje stope oporezivanja rada po ugledu na način oporezivanja u zemljama EU, kako bi se smanjio rad na crno i siva ekonomija.

Na razini Županije Posavske područja djelovanja odnose se na donošenje novog Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva, kojim će se dodjela poticaja približiti standardima i normama propisanim u EU, te stvaranje uvjeta za brzu reakciju prema gospodarstvu u uvjetima prirodnih i drugi nesreća, uz uvođenje analize i praćenja efekata dodijeljenih poticaja. Od važnosti za rasterećenje gospodarstva od parafiskalnih nameta jest i provedba analize i uspostavljanje Registra parafiskalnih nameta, uz izradu prijedloga mjera za smanjenja broja i visine parafiskalnih nameta. Za potporu investicijama potrebno je i uklanjanje administrativnih barijera uz pomoć izmjena i dopuna Zakona o prostornom uređenju i građenju, uz skraćivanje rokova za ishodovanje potrebne dokumentacije u

izgradnji poslovnih objekata, kao i unpređenje cijelog administrativnog postupka. Animiranje i uključivanje dijaspore dodatna je aktivnosti koja će doprinijeti povećanju investicija. Za pružanje potpore poduzetnicima u okviru općina neophodno je uspostaviti infoputlove za poduzetnike.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator mjere 1.1.1.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Ukupan broj novoosnovanih poduzeća (u razdoblju 2021.-2027.)	Općinski sudovi ŽP	-	25
Ukupan broj novoregistriranih obrta (u razdoblju 2021.-2027.)	Općine ŽP	-	40
Ukupan broj novih projekata ulaganja dijaspore (u razdoblju 2021.-2027.)	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP	-	3

Mjera 1.1.2 Izgradnja poduzetničke infrastrukture

Za promicanje poduzetničkih aktivnosti u ŽP ova mjera obuhvaća izgradnju fizičke poduzetničke infrastrukture, uz otvaranje novih radnih mjesta u malim i srednjim poduzećima koja su korisnici zona. Pored razvoja fizičke infrastrukture, kontinuirano će se unaprjeđivati dostupnost i kvaliteta stručnih usluga za potporu razvoju poduzetništva. Područja djelovanja odnose se na aktivnosti vezane za analizu stanja i razvijenosti postojećih poduzetničkih zona s prijedlogom mjera za potpuno popunjavanje zona otvaranjem novih ili rastom postojećih gospodarskih subjekata uz pomoć novih ulaganja bilo domaćih bilo stranih investitora te financijsku potporu za daljnji razvoj zona (energetske infrastrukture, komunalne infrastrukture, prometne infrastrukture, komunikacijskom infrastrukture i dr.). Pored toga, neopodno je izraditi program razvoja poduzetničkih zona koje nisu zaživjele, determinirati uzroke i sačiniti plan aktivnosti za nadilaženje razloga koji su doveli do toga da poduzetnička zona ne zaživi. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na stvaranje uvjeta i uspostavljanje slobodne zone.

Strateški projekt „Izgradnja infrastrukture u poduzetničkim/poslovnim zonama “Sjever”, “Svilaj 1”, “Svilaj 2” i “Svilaj 3”“ opisan je u poglavlju 3.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator mjere 1.1.2.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj novih radnih mjesta u zonama (2021.-2027.)	Upravitelji poslovnih zona	-	300
Broj novih poduzeća lociranih u poslovnim zonama (2021.-2027.)	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP	-	15

Mjera 1.1.3 Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika, za potporu izvozu, specijalizaciji i digitalizaciji

Cilj je ove mjere proširenje asortimana proizvoda, jačanje konkurentne sposobnosti i poslovnih mogućnosti gospodarskih subjekata na domaćem i inozemnom tržištu, uz fokus na finalizaciju proizvoda za stvaranje

dodane vrijednosti i uključivanje u lance vrijednosti za pametnu specijalizaciju i povezivanje domaćih proizvođača. Pored toga, za jačanje konkurentnosti u okviru potpore investicijama neophodno je promovirati digitalnu transformaciju malih i srednjih poduzeća i uvođenje IT rješenja u poslovanje. Poseban fokus treba biti i na uvođenju međunarodnih standarda i tehničko-tehnološke inovacije za povećanje konkurentnosti gospodarskih subjekata.

Područja djelovanja u okviru mjere odnose se na financijsku potporu poduzetništvu, obrtu i zadrugama sufinanciranjem nabavke osnovnih sredstava (postrojenja, opreme, uređaja i sl.), izgradnjom i dogradnjom građevinskih objekata, nabavkom objekata i zemljišta - poticanje ulaganja znači financijsko rasterećenje te poticanje razvoja gospodarskih subjekata i intenziviranje investicija. Pored toga, za potporu jačanju konkurentnosti, specijalizacije i digitalizacije gospodarskih subjekata mjera predviđa i olakšavanje pristupa financijskim sredstvima uz pomoć regresiranja kamata na investicijske kredite i kredite za nabavku obrtnih sredstava (s razdobljem otplate ne dužim od 12 godina i nominalnom kamatnom stopom do 8 % na godišnjoj razini). Regresiranje kamata odnosi se na: investicijske kredite, kredite za refinanciranje investicijskih kredita, financijski *leasing* te kredite za obrtna sredstva (anuitetni i *revolving* krediti). Također, za potporu izvoznim aktivnostima i unaprjeđenju poslovanja predviđeni su i nepovratni financijski poticaji za uvođenje novih i naprednih standarda u malom i srednjem gospodarstvu.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator mjere 1.1.3.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Ukupna vrijednost dodijeljenih novih poticaja za investicije i regresiranje kamata	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP	0	5.800.000 KM
Vrijednost ostvarenih investicija u nova sredstva u 000 KM	Federalni zavod za statistiku	37.333 (2018)	73.671
Vrijednost izvoza radnih gotovih proizvoda (u 0000 KM)	Federalni zavod za statistiku	16.280	35.980

Mjera 1.1.4 Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta

Za povećanje broja zaposlenih osoba koje će ostvarivati prihode po osnovi radnog odnosa i samostalne djelatnosti i na taj način utjecati na smanjenje broja stanovnika Županije Posavske koji odlaze u zemlje EU, planirana je mjera unaprjeđenja programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta. Ta će mjera doprinijeti jačanju stručnih kompetencija i konkurentnosti osoba na tržištu rada te povećanju kapaciteta poduzeća u smislu stručnosti ljudskih resursa, što će utjecati i na poboljšanje njihovog poslovanja. Zbog negativnih utjecaja pandemije, programi potpore zapošljavanju pomoći će u saniranju negativnih posljedica pandemije na povećanje broja nezaposlenih osoba.

Područja djelovanja u okviru ove mjere odnose se na: sufinanciranje zapošljavanja nezaposlenih osoba sa završenim prvim ili drugim ciklusom visokog obrazovanja po Bolonjskom sustavu studiranja, odnosno VII. ili VI. stupnjem stručne spreme (s programima za osobe bez radnog iskustva i osobe s radnim iskustvom), u vidu nepovratnih sredstava koja se dodjeljuju gospodarskim subjektima koji obavljaju registriranu djelatnost u oblasti proizvodnih djelatnosti: poljoprivrede, prerade metala, prerade drveta, izrade proizvoda od plastike i dr. Pored toga, mjera obuhvaća i aktivnosti sufinanciranja programa dokvalifikacije (stjecanje novog znanja u okviru istog zanimanja) i prekvalifikacije (obrazovanje i osposobljavanje korisnika za drugo zanimanje). Također, za poticanje poduzetništva mjera podrazumijeva i sufinanciranje samozapošljavanja u vidu poticaja za nezaposlene osobe za pokretanje djelatnosti obrta/gospodarskog društva, kao i na zapošljavanje drugih osobama s posebnim naglaskom na marginalizirane grupe (mladi, žene, demobilizirani branitelji) u cilju doprinosa socijalnoj inkluziji.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator mjere 1.1.4.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj zaposlenih	Federalni zavod za statistiku	6.549	7.000
Broj brisanih s evidencije nezaposlenih zbog zaposlenja	Služba za upošljavanje ŽP	934	1.000
Broj dokvalificiranih i prekvalificiranih osoba u razdoblju Strategije	Služba za upošljavanje ŽP	0	50

2.1.2. Prioritet 1.2. s indikatorima i mjerama

U sljedećoj tablici prezentiran je pregled prioriteta 1.2 s indikatorima i pripadajućim mjerama.

Tablica 16. Prioriteti 1.2. s pripadajućim indikatorima i mjerama

	Indikator	Polazna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
PRIORITET 1.2: Unaprjeđenje potpore razvoju poljoprivrede i ruralnih područja	Broj poljoprivrednih gospodarstava	2.480	3.000
	Ukupan izvoz u području KD - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov u 000 KM	984	1.500
	Prosječna neto plata u području KD - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	367	500
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
Mjera 1.2.1 Poboljšanje poljoprivredne infrastrukture i kapaciteta			
Mjera 1.2.2 Potpora modernizaciji i povećanju konkurentosti poljoprivredne proizvodnje, uz poticajne politike i programe			
Mjera 1.2.3 Unaprjeđenje usluga i sustava za potporu poljoprivrednicima			

Mjera 1.2.1 Poboljšanje poljoprivredne infrastrukture i kapaciteta

Cilj je ove mjere osigurati preduvjete poljoprivrednim gospodarstvima za proizvodnju za tržište i ostvarenje gospodarske profitabilnosti koju prate investicijske aktivnosti za unaprjeđenje i poboljšanje uvjeta za poljoprivrednu proizvodnju uz korištenje svih raspoloživih resursa za koje poljoprivredno gospodarstvo posjeduje komparativne prednosti, kako bi se ostvarilo smanjenje proizvodnih gubitaka i unaprjeđenje primarne poljoprivredne proizvodnje.

Ključna područja djelovanja obuhvaćaju povećanje proizvodne sposobnosti poljoprivrednog tla (strateški projekti), uz provedbu kontrole plodnosti tla za smanjenje degradacije plodnosti tla i zagađenja okoliša te okrupnjavanje zemljišnih posjeda za smanjenje dislociranosti i isitnjenosti zemljišnih posjeda (parcela) s fokusom na kupovinu susjednih parcela (katastarskih čestica) i

provedbu postupka komasacije. Predviđeno je i poboljšanje sustava registracije nekretnina i dostupnosti podataka o nekretninama usuglašavanjem zemljišnoknjižnih i katastarskih podataka (harmonizacija).

U okviru unaprjeđenja poljoprivredne infrastrukture posebna pažnja bit će posvećena uređenju putne mreže za omogućavanje pristupa mehanizacije poljoprivrednim parcelama. Za smanjenje utjecaja elementarne nepogode grada ova mjera obuhvaća održavanje mreže protugradne zaštite i izgradnju mreže protugradne zaštite na području Općine Odžak, na kojem nije još uvijek uspostavljena, u cilju onemogućavanja nastanka šteta na poljoprivrednim usjevima i objektima, što će dovesti do povećanja poljoprivredne proizvodnje.

Za povećanje poljoprivrednih kapaciteta infrastrukturnih projekata ova mjera obuhvaća i izgradnju prostora za skladištenje, sušenje i hlađenje, u cilju smanjenje gubitaka kakvoće i kvalitete te očuvanja prirodnih svojstava uz povećanje valorizacije poljoprivrednih proizvoda i ostvarenje većih prihoda.

Neophodno je i iniciranje i osnivanje lokalnih akcijskih grupa za poticanje lokalno održivog razvoja (3 općinska LAG-a), kako bi se stvorili preduvjeti za poticanje lokalno održivog razvoja udruživanjem lokalnih dionika, kao što su predstavnici lokalne samouprave, javne ustanove, profesionalne organizacije, poslovni subjekti, udruge, pojedinci i sl. oko zajedničkih projekata i međusektorskih akcija, kako bi se postigla sinergija i kritična masa potrebna za poboljšanje ekonomske konkurentnosti tog područja.

Strateški projekti „Izgradnja sustava za navodnjavanje i odvodnju“ i „Uređenje hidromelioracijske mreže i čišćenje kanalske mreže“ opisani su u poglavlju 3.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP.

Indikator mjere 1.2.1.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj okrupnjenih poljoprivrednih gospodarstava (u razdoblju 2021.-2027.)	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP	-	10
Broj novoizgrađenih objekata za skladištenje, sušenje i hlađenje (u razdoblju 2021.-2027.)	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP	-	14
Ukupna požnjevena površina u ha	Federalni zavod za statistiku	11.748 ha	14.381 ha

Mjera 1.2.2 Potpora modernizaciji i povećanju konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje, uz poticajne politike i programe

Podizanje konkurentnosti primarne poljoprivredne proizvodnje neophodno je za stvaranje temelja za povećanje produktivnosti poljoprivrednih gospodarstava i kvalitete poljoprivrednih proizvoda, u cilju bržeg prilagođavanja EU standardima, pravilima i procedurama, kao i lakšeg pristupa domaćem i inozemnom tržištu. Ispunjavanju tog cilja doprinijet će realizacija prioriternih novčanih potpora po modelu potpore proizvodnji, kao i dio mjera strukturne politike. Potpore trebaju biti usmjerene na:

- potporu za biljnu proizvodnju - dodjeljuju se za: proizvodnju ratarskih, povrtlarskih i voćarskih kultura, te duhana i vrbove šibe
- potporu za animalnu proizvodnju - dodjeljuju se za: govedarsku, ovčarsku i kozarsku, svinjogojsku, peradarsku i pčelarsku proizvodnju

- potporu konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda za: investicije u poljoprivredne strojeve i priključne uređaje za biljnu i stočarsku proizvodnju, investicije u opremu za biljnu i stočarsku proizvodnju, investicije u izgradnju ili proširenje, odnosno opremanje građevinskih objekata u svrhu obavljanja poljoprivredne proizvodnje, investicije u podizanje višegodišnjih nasada te za nabavku visoko kvalitetne rasplodne stoke
- potporu stabilnosti dohotka poljoprivrednih gospodarstava za prilagođavanje zahtjevima tržišta i unaprjeđenje produktivnosti.

Ostale vrste potpora potrebno je usmjeriti na podizanje konkurentnosti uz pomoć: sufinanciranja premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji, sufinanciranja troškova standardizacije proizvoda/proizvodnje, sufinanciranja provedbe mjera zdravstvene zaštite životinja i dr.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP.

Indikator mjere 1.2.2.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Ostvarene investicije u poljoprivredi u nova stalna sredstva u 000 KM	Federalni zavod za statistiku	623	810
Prosječan broj korisnika županijskih poticaja godišnje (u razdoblju 2021.-2027.)	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP	-	800
Prosječno godišnje kretanje opsega poljoprivredne proizvodnje u razdoblju implementacije Strategije (2021.-2027.)	Federalni zavod za statistiku	0	10 %

Mjera 1.2.3 Unaprjeđenje usluga i sustava za potporu poljoprivrednicima

Za razvoj sustava potpore poljoprivrednim proizvođačima predviđeno je unaprjeđenje usluga savjetovanja i aktivnosti poljoprivrednih savjetodavnih službi koje edukacijskim procedurama pomažu poljoprivrednicima u usavršavanju metoda i tehnika poljoprivredne proizvodnje, vođenju gospodarstva, povećavanju prihoda i produktivnosti proizvodnje, što podrazumijeva transfer novih saznanja i tehničko-tehnoloških inovacija od znanstveno-istraživačkih institucija do poljoprivrednih proizvođača. Također, cilj je ove mjere i poboljšanje položaja poljoprivrednih aktera jačanjem lanaca vrijednosti u poljoprivredi te proizvodnog, razvojnog, marketinškog i investicijskog udruživanja poljoprivrednih proizvođača.

Područja djelovanja obuhvaćaju: pružanje stručnih savjetodavnih usluga, programe edukacije poljoprivrednih proizvođača (stručnih skupova, kongresa, simpozija, seminara i sl.), potpora osnivanju i radu tržišnih mjesta (agrocentar), potpora udrugama, zadrugama i savezima poljoprivrednih proizvođača za povezivanje s otkupljivačima te sufinanciranje organiziranja sajмова, promidžba i izložbe iz oblasti poljoprivredno-prehrambenog sektora. Od važnosti je i uvođenje e-servisa za poljoprivredne proizvođače.

Strateški projekt „Izgradnja 2 jezera Ciglane“ opisan je u poglavlju 3.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP.

Indikator mjere 1.2.3.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj pruženih usluga savjetodavne službe (savjeta, preporuka, planova, obuka i sl.) (u razdoblju 2021.-2027.)	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP	0	500
Broj osnovanih agro-centara (u razdoblju 2021-2027)	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP	0	2
Broj novoformiranih udruga i zadruga (u razdoblju 2021-2027)	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP	0	3

2.1.3. Prioritet 1.3. s indikatorima i mjerama

U sledećoj tablici prezentiran je pregled prioriteta 1.3. s indikatorima i pripadajućim mjerama.

Tablica 17. Prioriteti 1.3. s pripadajućim indikatorima i mjerama

PRIORITET 1.3.: Pобољшanje turističke ponude za održivi turizam	Indikator	Polazna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
	Broj ležaja /iskorištenost smještajnih kapaciteta	285 14,9 %	330 31,8 %
	Ukupan broj poslovnih subjekata u hotelijerstvu i ugostiteljstvu	191	211
	Prosječna neto plata u hotelijerstvu i ugostiteljstvu	437	600
	Broj dolazaka turista	10.975	15.000
	Broj noćenja turista	15.310	19.000
	PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA		
Mjera 1.3.1. Uređenje lokacija i objekata kulutrno-povijesnog i prirodnog naslijeđa (riječnog, lovnog i ribolovnog turizma)			
Mjera 1.3.2. Promidžba turističke ponude i potpora turističkim manifestacijama			

Mjera 1.3.1. Uređenje lokacija i objekata kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa (riječnog, lovnog i ribolovnog turizma)

Cilj je ove mjere pružanje doprinosa održivom razvoju turizma i obogaćenje turističke ponude, razvojem novih prirodnih, kulturno-povijesnih i drugih turističkih lokaliteta/atrakcija, kako bi se povećao turistički promet na određenim destinacijama, kao i potrošnja po posjetitelju. Potreban je razvoj Plana održivog upravljanja lokalitetima kulturne i prirodne baštine za učinkovitu valorizaciju turističkih resursa. U okviru područja djelovanja, aktivnosti obuhvaćaju uređenje lokaliteta

kulturno-povijesnog naslijeđa (Turistička valorizacija zaštićenog područja Starača Vojskova, I faza revitalizacije turističkog kompleksa u Novom Selu, Rekonstrukcija i revitalizacija objekta nacionalnog spomenika Zgrade općine – Male vijećnice u Odžaku), uređenje lovišta, uređenje priobalja rijeka Save i Bosne za razvoj turističko-ribolovne ponude, uređenje planinarskih, brdskih i ravničarskih šetnica i biciklističkih staza te izradu investicijske studije i izgradnje kapaciteta banjsko-rekreativnog turizma. Povećanje konkurentnosti pružatelja usluga i unaprjeđenje turističkih usluga na turističkim lokacijama, uz jačanje kapaciteta pružatelja, također su jedno do područja djelovanja u okviru ove mjere. Imajući u vidu visok udio sive ekonomije u sektoru ugostiteljstva, neophodno je unaprijediti inspekcijski nadzor u tom sektoru.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator mjere 1.3.1.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj izrađenih planova održivog upravljanja turističke ponude	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP	0	1
Broj rekonstruiranih ili uređenih turističkih lokaliteta i / ili objekata	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP	0	3
Broj novih polaznika obučeni za osiguranje kvalitete, standardizaciju kulturne i prirodne baštine i upravljanje destinacijama	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP	0	35

Mjera 1.3.2. Promidžba turističke ponude i potpora turističkim manifestacijama

Uporedo s jačanjem turističke infrastrukture i rekonstrukcijom i uređenjem turističkih lokacija, neophodno je unaprjeđenje promidžbe turističke ponude Županije Posavske. Cilj je ove mjere unaprijediti turističko pozicioniranje i tržišnu prepoznatljivost Županije Posavske kao turističke destinacije zbog povećanja broja posjeta turista i zadržavanja turista na tom području. Za stvaranje uvjeta za sustavnu potporu razvoju turizma neophodno je uspostaviti zakonski okvir i pokrenuti rad Turističke zajednice Županije Posavske kao učinkovite destinacijske menadžmentske organizacije. Neophodno je izraditi analizu kojom će se utvrditi potencijali valorizacije turističkih resursa Županije Posavske, s osvrtnom na ruralni turizam. U promidžbi turističke ponude Županije potrebno je usmjeriti se na digitalizaciju, odnosno upotrebu digitalnih medija. Svakako, kao oblik potpore promidžbi turističke ponude pažnja će biti usmjerena i na osiguranje kontinuirane potpore turističkim manifestacijama na području Županije.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator mjere 1.3.2.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj promidžbenih aktivnosti (u razdoblju 2021.-2027.)	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP	-	10
Broj realiziranih turističkih	Ministarstvo gospodarstva	-	15

manifestacija u prosjeku godišnje (u razdoblju 2021.-2027.)	rada i prostornog uređenja ŽP		
--	-------------------------------	--	--

2.2. Prioriteti za strateški cilj 2.

U okviru strateškog cilja 2. postavljena su tri prioriteta i to:

- **PRIORITET 2.1.:** Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanja – koji će se postići infrastrukturnim unaprijeđenjem obrazovnog okruženja za rad s djecom i povećanjem socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju i potporom usklađivanju i racionalizaciji broja škola i vrtića optimizacijom, rekonstrukcijom i proširenjem kapaciteta postojećih obrazovnih objekata.
- **PRIORITET 2.2.:** Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi – koji će se postići potporom jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetnih javnih politika, jačanjem ljudskih i materijalno-tehničkih kapaciteta domova zdravlja, područnih ambulanti obiteljske medicine te Županijske bolnice te potporom stambenom zbrinjavanju mladih i socijalno osjetljivih kategorija stanovništva
- **PRIORITET 2.3.** Smanjenje rizika od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama - koji će se postići prevencijom i ranim upozoravanjem od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama uz jačanje civilne zaštite / vatrogasnih službi i potporom deminiranju preostalog područja kontaminiranog neeksplozivnim ubojitim sredstvima.

2.2.1. Prioritet 2.1. s indikatorima i mjerama

U sljedećoj tablici prezentiran je pregled prioriteta 2.1 s indikatorima i pripadajućim mjerama.

Tablica 18. Prioriteti 2.1. s pripadajućim indikatorima i mjerama

PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanje	Indikator	Polazna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
	Broj učenika u jednom odjeljenju	15,2	18
	Broj djece koja nisu primljena zbog popunjenih kapaciteta u predškolskom obrazovanju	62	0
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
Mjera 2.1.1. Infrastrukturno unaprijeđenje obrazovnog okruženja za rad s djecom i povećanje socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju			
Mjera 2.1.2. Potpora usklađivanju i racionalizaciji broja škola i vrtića optimizacijom, rekonstrukcijom i proširenjem kapaciteta postojećih obrazovnih objekata			

Mjera 2.1.1. Infrastrukturno unaprijeđenje obrazovnog okruženja za rad s djecom i povećanje socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju

Cilj je mjere stvoriti uvjete za kvalitetan i poticajan rad učenika i nastavnog osoblja u sustavu formalnog obrazovanja, uz poticanje veće socijalne inkluzije i dostupnost obrazovanja za sve. Područja djelovanja odnose se na tri razine obrazovanja i to: predškolska, osnovna i srednja razina.

Za predškolski odgoj i obrazovanje ključna područja djelovanja odnose se na stvaranje adekvatnih uvjeta za boravak većeg broja djece i veću uključenost djece s teškoćama u razvoju te kvalitetan i poticajan rad odgojatelja s djecom, uz poticanje veće socijalne uključenosti djece s poteškoćama u razvoju. Što se tiče osnovnog i srednjeg obrazovanja, ključna područja djelovanja odnose se na rekonstrukciju objekata srednjih škola i školskih radionica za praktičnu nastavu, s ciljem poboljšavanja uvjeta u školama te opremanje škola modernim sredstvima za nastavu (informatička i komunikacijska oprema te nastavna pomagala: laptopi, tableti, projektori, ploče itd.), s fokusom na opremu za rad na daljinu, s ciljem poboljšanja kvalitete nastave za kvalitetan i poticajan proces učenja, kao i poticanje socijalne uključenosti djece s poteškoćama u razvoju i dostupnost formalnog i neformalnog obrazovanja za sve.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta ŽP.

Indikator mjere 2.1.1.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Ukupne obnovljene površine osnovnih škola (m ²) (2021.-2027.)	Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta ŽP	-	3000
Ukupne obnovljene površine srednjih škola (m ²) (2021.-2027.)	Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta ŽP	-	4000
Broj uključene djece s teškoćama u razvoju u formalno obrazovanje (za sve razine)	Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta ŽP	25	100

Mjera 2.1.2. Potpora usklađivanju i racionalizaciji broja škola i vrtića optimizacijom, rekonstrukcijom i proširenjem kapaciteta postojećih obrazovnih objekata

Cilj je ove mjere stvoriti uvjete za kvalitetnije izvođenje nastave tjelesne i zdravstvene kulture za učenike, kao i rekreativce (vanjske korisnike).

Područja djelovanja odnose se na: rekonstrukciju unutrašnjosti objekata dvorane (zamjena krova i izolacija, obrada unutarnjih zidova, stropa dvorane, zamjena rasvjetnih tijela na plafonu, zamjena postojećih radijatora i nabava opreme za dvoranu) te izgradnju ili obnovu vanjskih sportskih igrališta za tjelesnu i zdravstvenu kulturu, u cilju poboljšavanja uvjeta za sportske aktivnosti.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta ŽP.

Indikator mjere 2.1.2.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
% škola s adekvatnim uvjetima u skladu s relevantnim standardima	Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta ŽP	60	100
Broj korisnika dvorana za tjelesnu i	Ministarstvo prosvjete,	150	500

zdravstvenu kulturu (djece i odraslih) na godišnjoj razini	znanosti, kulture i sporta ŽP		
--	-------------------------------	--	--

2.2.2. Prioritet 2.2. s indikatorima i mjerama

U sljedećoj tablici prezentiran je pregled prioriteta 2.2. s indikatorima i pripadajućim mjerama.

Tablica 19. Prioriteti 2.2. s pripadajućim indikatorima i mjerama

	Indikator	Polazna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
PRIORITET 2.2. Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi	Broj stanovnika na 1 kućanstvo	3,3	4
	# stanovnika po 1 lječniku	827	600
	Stopa nataliteta	3	5
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
Mjera 2.2.1. Potpora jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetnih javnih politika			
Mjera 2.2.2. Jačanje ljudskih i materijalno-tehničkih kapaciteta domova zdravlja, područnih ambulanti obiteljske medicine te Županijske bolnice			
Mjera 2.2.3. Potpora stambenom zbrinjavanju mladih i socijalno osjetljivih kategorija stanovništva			

Mjera 2.2.1. Potpora jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetnih javnih politika

Cilj je ove mjere poboljšanje položaja obitelji s djecom i potpora obiteljima s više djece (troje i više) te stvaranje uvjeta za što kvalitetniji život osoba u stanju socijalne potrebe, obitelji s djecom, kao i osoba bez obiteljske potpore te stvaranje uvjeta za sprječavanje negativnih društvenih pojava.

Ova mjera obuhvaća aktivnosti objedinjavanja postojećih propisa iz oblasti zaštite obitelji s djecom u jedan zakon koji će precizirati aktivnosti na razini jedinica lokalne samouprave koje se mogu poduzimati u svrhu jačanja socijalno-društvenih programa i općinskih mjera pronatalitetne politike. U okviru pronatalitetne politike, kao dio ove mjere predviđeno je da Županija Posavska svake godine otvori poziv za općine u cilju povećanja stupnja nataliteta, odnosno implementacije aktivnosti koje će dovesti do zaustavljanja negativnih trendova u migraciji stanovništva, posebice mladih.

Pored toga, u okviru ove mjere predviđeno je jačanje centara za socijalni rad, sa zapošljavanjem minimalno jednog stručnog zaposlenika (socijalni radnik, pedagog/psiholog) po općini, kako bi se smanjio pritisak koji se odnosi na prosječan broj korisnika po stručnom zaposleniku.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo zdravstva i socijalne politike ŽP.

Indikator mjere 2.2.1.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Stopa prirodnog priraštaja	Agencija za statistiku, publikacija Vitalna statistika	-8,7	-5

Broj korisnika po jednom stručnom zaposleniku u centrima za socijalni rad	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Sektor socijalne politike	710 (2018.)	550
---	--	----------------	-----

Mjera 2.2.2. Jačanje ljudskih i materijalno-tehničkih kapaciteta domova zdravlja, područnih ambulanti obiteljske medicine te Županijske bolnice

Cilj je mjere unaprjeđenje zdravstvene zaštite na području Županije Posavske. Planiranim infrastrukturnim projektima pacijentima će se osigurati dostupnost i kvalitetnije korištenje zdravstvenih usluga za poboljšanje zdravstvenog stanja svih stanovnika na području Županije Posavske. Također, unaprjeđenjem postojeće zdravstvene legislative i njezinom dosljednom primjenom i kontrolom radit će se na poboljšanju prava korisnika zdravstvenih usluga, kao i prava i mogućnosti za usavršavanje postojećeg medicinskog osoblja. Mjera obuhvaća i sljedeća područja djelovanja:

- izgradnju i materijalno-tehničko opremanje novog objekta Doma zdravlja Orašje
- izgradnju i materijalno-tehničko opremanje novog objekta Zavoda za javno zdravstvo Županije Posavske
- materijalno-tehničko opremanje Županijske bolnice Orašje i Odjela za dijalizu Županijske bolnice u Odžaku
- materijalno - tehničko opremanje Doma zdravlja Odžak.

Na drugoj strani, da bi se ojačali kapaciteti za pružanje zdravstvene skrbi, planirano je jačanje ljudskih resursa novim zapošljavanjem liječnika (minimalno 14 liječnika) te minimalno 14 specijalizacija/subspecijalizacija u svrhu smanjenja broja korisnika po jednom liječniku, uključujući povećanje medicinskog osoblja/tehničara za minimalno 20.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest *Ministarstvo zdravstva i socijalne politike ŽP.*

Indikator mjere 2.2.2.	Izvor	Polazna vrijednost 2020.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj stanovnika po jednom liječniku	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Sektor zdravstva	827	600
m2 novoizgrađenog prostora objekata zdravstvene skrbi	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Sektor zdravstva	0	2000
Godišnji rast broja izdanih uputnica za liječenje osiguranika izvan Županije Posavske	Publikacija Zdravstveno stanje stanovništva, u izdanju Zavoda za javno zdravstvo FBiH	22,3 %, (2018./2019.)	2 %, (2021.-2027.)

Mjera 2.2.3. Potpora stambenom zbrinjavanju socijalno osjetljivih kategorija stanovništva

Cilj je ove mjere poboljšanje uvjeta stanovanja i života socijalno osjetljivih skupina stanovništva. Posebna aktivnost u okviru mjere odnosi se na izgradnju doma za stara i nemoćna lica.

Druga aktivnost unutar mjere vezana je za direktnu potporu mladima za rješavanje stambenog pitanja. Naime, prema dosadašnjim istraživanjima, 70 % mladih u BiH do 30 godine živi s roditeljima ili starateljima. Nesigurno tržište rada mladima praktički onemogućuje dizanje dugoročnih kredita jer

nemaju mogućnost osigurati garancije ili kolaterale za otplatu kredita. Subvencioniranje 50 % kamate za kupovinu prve stambene jedinice može olakšati mladima, s naglaskom na mlade bračne parove i roditelje, kupovinu prve vlastite nekretnine, u cilju njihovog motiviranja za ostanak.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo zdravstva i socijalne politike ŽP.

Indikator mjere 2.2.3.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj osoba smještenih u novi Dom za stara i nemoćna lica na području Županije	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Sektor socijalne politike	0	100
Broj mladih s riješenim stambenim pitanjem uz potporu Županije	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Sektor socijalne politike	0 (2020.)	50

2.2.3. Prioritet 2.3. s indikatorima i mjerama

U sljedećoj tablici prezentiran je pregled prioriteta 2.3. s indikatorima i pripadajućim mjerama.

Tablica 20. Prioriteti 2.3. s pripadajućim indikatorima i mjerama

	Indikator	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost 2027.
PRIORITET 2.3. Smanjenje rizika od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama	% pokrivenosti teritorija sustavom ranog obavješćivanja i uzbunjivanja	0 (2020.)	100 % (2023.)
	Koeficijent procjenjene opasnosti od minskih polja (izračun prema metodologiji procjene analize rizika od prirodnih i drugih nesreća)	12 (2017.)	3-5
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
Mjera 2.3.1. Prevencija i rano upozoravanje od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama uz jačanje civilne zaštite/vatrogasnih službi i uprave policije			
Mjera 2.3.2. Potpora deminiranju preostalog područja kontaminiranog neeksplozivnim ubojitim sredstvima			

Mjera 2.3.1. Prevencija i rano upozoravanje od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama uz jačanje civilne zaštite/vatrogasnih službi i uprave policije

Cilj je ove mjere prevencija i rano upozoravanje od prirodnih i sigurnosnih rizika, uz uspostavljanje potrebnih kapaciteta za izradu i dostavljanje pravovremenih informacija i upozorenja, kako bi se

smanjili mogući gubici i štete. Uspostavljanjem sustava ranog upozoravanja u sustavu civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine stvaraju se pretpostavke za pravovremeno obavješćavanje i uzbunjivanje stanovništva o nadolazećoj opasnosti i aktiviranje ljudskih i materijalnih resursa za djelovanje na zaštiti i spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara. Navedeni sustav čine sustav promatranja i obavješćavanja i sustav uzbunjivanja, koji funkcioniraju u okviru organa uprave za civilnu zaštitu Federacije BiH, kantona/županija i općina, kao centri promatranja, obavješćavanja i uzbunjivanja, odnosno operativni centri civilne zaštite 121. Sustav će obuhvatiti aktivnosti za prikupljanje, obradu i distribuciju podataka o svim vrstama pojava i opasnosti koje mogu dovesti do prirodne ili druge nesreće i posljedicama koje su nastale za ljude i materijalna dobra na ugroženom području, uz uspostavljanje baze podataka; te rano upozoravanje, obavješćavanje i uzbunjivanje stanovništva o neposrednoj opasnosti, uz primjenu digitalizacije; kao i obavješćavanje i aktiviranje izvršitelja zadataka zaštite i spašavanja i pružanje informacijsko-komunikacijske potpore organima rukovođenja akcijama zaštite i spašavanja.

Područja djelovanja u okviru mjere obuhvatit će i jačanje kapaciteta policijskih službenika, prijemom novih policijskih službenika u cilju podmlađivanja policije s 50 % novih policijskih službenika od ukupnog broja zaposlenih kadrova, za početni čin “policajac” i “mlađi inspektor u okviru djelokruga Uprave policije ŽP. Pored toga, mjera je usmjerena i na organiziranje stručnih radionica za subjekte od važnosti za zaštitu i spašavanje, njihovo uvezivanje i jačanje suradnje te jačanje kapaciteta stožerā civilne zaštite, službi i jedinica za zaštitu i spašavanje. Također, neophodno je reguliranje zakonodavno-pravnog okvira rada o zaštiti i spašavanju sukladno legislativi.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Uprava civilne zaštite ŽP.

Indikator Mjere 2.3.1.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj sudionika zaštite i spašavanja uvezanih u sustav ranog upozoravanja od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama	Uprava civilne zaštite ŽP i općinske službe civilne zaštite	0	30
Broj obučanih i certificiranih pripadnika civilne zaštite za pružanje usluga spašavanja	Uprava civilne zaštite ŽP i općinske službe civilne zaštite	0	30

Mjera 2.3.2. Potpora deminiranju preostalog područja kontaminiranog neeksplozivnim ubojitim sredstvima

Da bi Bosna i Hercegovina blagovremeno ispunila svoje obaveze u pogledu čišćenja mina, neophodno je poduzeti mjere i aktivnosti na produženju roka određenog za uništavanje protupješačkih mina, prema članku 5. Otavske konvencije i osigurati poštovanje i primjenu novousvojenih standarda za protuminske akcije i standardnih operativnih procedura BiH. Mine predstavljaju jedan od najvažnijih sigurnosnih, humanitarnih, ekonomskih, socijalnih, razvojnih i okolišnih problema u zemlji. S obzirom na to da se najveći broj minskih polja nalazi na šumskim i poljoprivrednim područjima, minska polja najviše utječu na gospodarenje šumama i razvoj poljoprivrede te su prijetnja kako za stanovništvo tako i za kretanje stanovništva i njegov prostorni razmještaj. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine provodit će aktivnosti planiranja, određivanja prioriteta, izdavanja zadataka i provedbe protuminskih akcija. Cilj je ove mjere da se do 2027. godine u Županiji Posavskoj aktivnošću Centra za uklanjanje mina u BiH dođe do faze završetka identifikacije i čišćenja svih poznatih površina kontaminiranih minama, u cilju smanjenja prijetnji preostale kontaminacije i vraćanja površina u upotrebu.

Područja djelovanja u okviru mjere odnose se na proaktivne operacije izviđanja i čišćenja kontaminiranih površina, uz upozoravanje na mine u okviru obrazovnog sustava te organiziranje seminara i predavanja o važnosti PP zaštite i uputstvima nadležnih organa o tom pitanju, u suradnji s kućnim savjetima, mjesnim zajednicama i školama.

Indikator Mjere 2.3.2.	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027
Ukupan broj nesreća izazvanih neeksplozivnim sredstvima	prema podacima BH-MAC	34, (2017.)	0
% procijenjenog sumnjivog područja minskih polja (označenih) ŽP	prema podacima BH-MAC	8 % (2018.)	0 %

2.3. Prioriteti i mjere za strateški cilj 3.

U okviru strateškog cilja 3. postavljena su dva prioriteta i to:

- **PRIORITET 3.1.:** Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša – koji će se postići uspostavom funkcionalno-institucionalnih kapaciteta za integralno upravljanje prostorom i okolišem i kreiranjem održivog sustava upravljanja otpadom uz potporu optimizaciji i racionalizaciji pokrivenosti komunalnih usluga.
- **PRIORITET 3.2.:** Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi (javnoj i komunalnoj) – koji će se postići izbalansiranim teritorijalnim razvojem javne i komunalne infrastrukture uz pomoć modernizacije i izgradnje cesta, vodoopskrbnih sustava, odvodnje i tretmana otpadnih voda i potporom korištenju čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanjem energijske učinkovitosti.

2.3.1. Prioritet 3.1. s indikatorima i mjerama

U sljedećoj tablici prezentiran je pregled prioriteta 3.1. s indikatorima i pripadajućim mjerama.

Tablica 21. Prioriteti 3.1. s pripadajućim indikatorima i mjerama

	Indikator	Polazna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša	Pokrivenost uslugama odvoza otpada u svim općinama ŽP	55 %, (prema informacijama JKP-a)	100 %
	Ukupno suspendirane tvari na nelegalnim deponijama otpada (kg/godina)	7373 kg/godina, (prema podacima Studije procjene tereta zagađenja vodnih resursa sliva Rijeke Save)	1000 kg/godina
	% teritorije ŽP pokrivene prostorno-planskom dokumentacijom u skladu s principima održivog razvoja	0	100

PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA

Mjera 3.1.1. Uspostava funkcionalno - institucionalnih kapaciteta za integralno upravljanje prostorom i okolišem

Mjera 3.1.2. Kreiranje održivog sustava upravljanja otpadom uz potporu optimizaciji i racionalizaciji pokrivenosti komunalnih usluga

Mjera 3.1.1. Uspostava funkcionalno-institucionalnih kapaciteta za integralno upravljanje prostorom i okolišem

Tijekom 2019. godine donosen je Zakon o izmjenama Zakona o prostornom uređenju i građenju Županije Posavske, čime su stvoreni uvjeti za donošenje Prostornog plana koji će obuhvatiti razdoblje 2019.–2039. te su započete aktivnosti na prikupljanju potrebnih podataka. Cilj je ove mjere da se osigura 100 % pokrivenost prostora Županije planskim dokumentom te da se utvrde temeljna načela prostornog uređenja Županije, ciljevi prostornog razvoja, strukturalna podjela zemljišta, uporaba i namjena prostora te da se time ostvare preduvjeti za izradu razvojnih i urbanističkih planova općina. Područja djelovanja obuhvatit će donošenje Prostornog plana Županije Posavske te izmjene i dopune postojeće zakonske legislative kojom se uređuje oblast prostornog uređenja i građenja (u smislu skraćivanja rokova kod ishodovanja dokumenata potrebnih za građenje, usklađivanje s drugim propisima, posebice sa Zakonom o energetske učinkovitosti, izrada i usvajanje Zakona o zaštiti okoliša i Plana zaštite okoliša Županije Posavske). U okviru mjere potrebno je poduzeti aktivnosti na uspostavljanju sustava monitoringa kvalitete tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama i na županijskoj razini, uz jačanje inspekcijskog nadzora. Također, neophodno je definiranje osnovne konfiguracije i dugoročnog plana razvoja zemljišnog informacijskog sustava (ZIS) te stvaranje koordinacijskog čvorišta za prikupljanje svih informacija o zemljištu. Pored toga, mjera podrazumijeva i provedbu inventarizacije invazivnih vrsta i izrada akcijskih planova suzbijanja negativnih utjecaja invazivnih vrsta na biološku raznolikost uz kartiranje biološke raznolikosti (u prvoj je fazi inventarizaciju potrebno usmjeriti na područja predložena za zaštitu). Uz to, potreban je monitoring i kontrola invazivnih vrsta te stanja bioraznolikosti sprečavanjem devastacije prirodnih cjelina uslijed fragmentacije staništa (bespravna gradnja), degradacije i nestanka prirodnih staništa na području eksploatacije mineralnih sirovina, degradacije ekosustava uslijed neplanske sječe šuma te aktivnosti sprečavanja ugroženosti flore i faune divljim odlagalištima otpada i drugim faktorima.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator Mjere 3.1.1.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2017.
Stupanj pokrivenosti ŽP prostornim planom	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja ŽP	0	100 % (2023.)
Broj mjernih stanica za monitoring kvalitete tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama	Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša ŽP	0	2

Mjera 3.1.2. Kreiranje održivog sustava upravljanja otpadom uz potporu optimizaciji i racionalizaciji pokrivenosti komunalnih usluga

S obzirom na to da na području Županije Posavsk ne postoji infrastruktura za integrirano upravljanje otpadom, ova mjera se odnosi na uspostavljanje integralnog sustava i infrastrukture za prikupljanje svih kategorija otpada, koji će funkcionirati na principima prevencije, reciklaže i principu zagađivač plaća. S druge strane, mjera je usmjerena na smanjenje količina otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz učinkovitije korištenje resursa, u cilju stvaranja uvjeta za odvojeno prikupljanje otpada i iskorištavanje svih kategorija otpada za koje postoji tržište.

Ključna područja djelovanja odnose se na sljedeće: aktivnosti stvaranje uvjeta za povećanje obuhvata stanovnika organiziranim prikupljanjem otpada u svim općinama (nabavka vozila, preorganizacija rada, i slično) te stvaranje uvjeta za sanitarno odlaganje otpada za najmanje 5 godina u svim općinama. Pritom, neophodna je sanacija lokalnih općinskih deponija na licu mjesta (izrada neophodne projektne i studijske dokumentacije neophodne za dobijanje dozvola nadležnih organa – Plan prilagođavanja, Idejni projekt, Studija o uticaju na okoliš, Glavni projekt te Izvođenje radova na sanaciji deponije¹⁸).

Pored toga, aktivnosti obuhvaćaju i sanaciju divljih deponija premještanjem na drugo mjesto (uklanjanje otpada s lokacije, odvoz otpada do lokacije odlaganja, uređenja lokacije, tzv. „zatezanje terena“ – ravnanje i nasipanje sloja humusa debljine 20 cm, deratizacija i dezinfekcije lokacije, postavljanje ploče o zabrani bacanja otpada na lokaciju).

U cilju uspostavljanja cirkularne ekonomije posebno područje djelovanja u okviru mjere jest uspostavljanje sustava odvojenog prikupljanja i reciklaže svih vrsta otpada koje je moguće iskoristiti (osiguravanje provedbe sustava kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir), uključujući kampanju podizanja svijesti za nužnost odvojenog sakupljanja otpada i reciklaže.

Strateški cilj „Integrirano upravljanje otpadom ŽP“ opisan je u pogavlju 3.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator Mjere 3.1.2.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj nelegalnih deponija otpada	Zdravstveno stanje stanovništva, Zavod za javno zdravstvo FBiH	20	0
% odvajanja otpada na mjestu nastanka	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja, Sektor prostornog uređenja	Manje od 5 %	Minimalno 40 %

2.3.2. Prioritet 3.2. s indikatorima i mjerama

U sljedećoj tablici prezentiran je pregled prioriteta 3.2. s indikatorima i pripadajućim mjerama.

¹⁸ Podrazumijeva izgradnju donjeg multibarijernog sloja radi izolacije otpada od okoline, izgradnju obodnog kanala oko tijela deponije, izgradnju ograde oko tijela deponije, izgradnja sustava za sakupljanje deponijskih plinova, izgradnja sustava za sakupljanje i prihvrat procjednih deponijskih voda te izgradnju gornjeg multibarijernog sloja uključujući i rekultivacijski sloj.

Tablica 22. Prioriteti 3.2. s pripadajućim indikatorima i mjerama

PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi	Indikator	Polazna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
	% stanovništva s pristupom vodovodnoj mreži	41,67	60
	% stanovništva s pristupom odvodnoj mreži	23,34	40
	Godišnja izdvajanja za električnu energiju, grijanje i vodu u zgradama javnog sektora, KM	691.294,13 (2018.)	400.000
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
Mjera 3.2.1. Izbalansirani teritorijalni razvoj javne i komunalne infrastrukture modernizacijom i izgradnjom vodoopskrbnih sustava, odvodnjom i tretmanom otpadnih voda			
Mjera 3.2.2. Potpora korištenju čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske učinkovitosti			

Mjera 3.2.1. Izbalansirani teritorijalni razvoj javne i komunalne infrastrukture modernizacijom i izgradnjom cesta, vodoopskrbnih sustava, odvodnjom i tretmanom otpadnih voda

Cilj je ove mjere unaprjeđenje stanja i modernizacija javne infrastrukture, uključujući vodoopskrbne i kanalizacijske sustave te putnu infrastrukturu, kako bi se poboljšali uvjeti za život na području Županije. Kako bi se postigao postavljeni cilj ove mjere, potrebno je izraditi plan rekonstrukcije i/ili proširenja postojećih sustava u svim općinama na osnovi izrađenih Glavnih projekata vodoopskrbe (osigurati izradu prethodnih projektnih inženjerskih radova te hidrogeološka istraživanja i probne bušotine u naseljenim područjima, a nakon toga pristupiti izradi Glavnih projekata). Nakon toga, aktivnosti u okviru mjere podrazumijevaju realizaciju izgradnje novih i modernizaciju postojećih sustava vodoopskrbe u svim općinama u skladu s prethodnim (s procjenom od cca 30 km sekundarne i tercijalne mreže po općini). Pored izgradnje vodovodne infrastrukture, aktivnosti će obuhvatiti i izgradnju primarne mreže kanalizacijskog sustava svih triju općina na temelju urađenih i dopunjenih Glavnih projekata primarnog kanalizacijskog sustava svih općina te izgradnju novih i modernizaciju postojećih sustava odvodnje i tretmana otpadnih voda na području Županije.

Mjera se odnosi i na izgradnju i sanaciju javnih cesta u svrhu osiguranja normalne prohodnosti i sigurnosti sudionika u prometa kontinuiranim održavanjem cestovne mreže i zaštitom projektiranog stanja javnih cesta.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP (u koordinaciji s Ministarstvom prometa veza i zaštite okoliša ŽP i Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP).

Indikator Mjere 3.2.1.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
% godišnjih gubitaka u vodovodnoj mreži	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, sektor vodoprivrede, Komunalna poduzeća	25	10
Duljina odvodne mreže, km	Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša ŽP	41,5	60

% asfaltirane prometne mreže u odnosu na ukupni teritorij cestovne mreže	Ministarstvo gospodarstva i prostornog uređenja ŽP	75	85
--	--	----	----

Mjera 3.2.2. Potpora korištenju čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske učinkovitosti

Imajući u vidu rezultate dostupne u Istraživanju o potrošnji energije u zgradama javnog sektora Županije Posavske, cilj se ove mjere odnosi na smanjenje potrošnje energije u zgradama javnog sektora, uz provedbu mjera korištenja čistih i/ili obnovljivih izvora energije, te uspostavljanje energijskog menadžmenta.

U okviru područja djelovanja radit će se na uspostavljanju, primjeni i razvoju informacijskog sustava o energetske učinkovitosti u javnom sektoru, što podrazumijeva uspostavljanje i vođenje jedinstvenog informacijskog sustava, odnosno baze koja će sadržavati informacije o fizičkim karakteristikama te potrošnji energije u zgradama javnog sektora na području Županije Posavske. U okviru uspostavljanja energijskog menadžmenta i sustava obuke energijskih menadžera i suradnika, jačat će se kapaciteti za provedbu mjera energetske učinkovitosti.

Također, u skladu s preporukama istraživanja, potrebna je provedba energetskog audita za 39 javnih objekata¹⁹ u Županiji Posavskoj i provedba mjera za korištenje čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske učinkovitosti u skladu s nalazima audita (39 objekata / 7 godina – 5,5 prosječno godišnje, na osnovi kriterija godine izgradnje).

Pored toga, mjera podrazumijeva i aktivnosti na rekonstruiranju javne rasvjete uz zamjenu živinih svjetiljki LED svjetiljkama.

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere jest Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP.

Indikator mjere 3.2.2.	Izvor	Polazna vrijednost 2019.	Ciljna vrijednost 2027.
Prosječna potrošnja električne energije po jedinici površine u zgradama javnog sektora, m2 (na godišnjoj razini)	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja ŽP, općine ŽP	23,73 (2018.)	20,73 kWh
Broj živinih rasvjetnih tjela (javna rasvjeta)	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja ŽP, općine ŽP	4320	2000

¹⁹ Lista objekata prezentirana je u Istraživanju o potrošnji energije u zgradama javnog sektora Posavske Županije, stranice 6.-8.

3. STRATEŠKI PROJEKTI

Strateški projekt: Izgradnja infrastrukture u poduzetničkim/poslovnim zonama "Sjever", "Svilaj 1", "Svilaj 2" i "Svilaj 3"

Poduzetnička zona Sjever nalazi se neposredno pored desne strane magistralnog puta M – 14.1. Odžak – Svilaj – Bosanski Brod i ukupne je veličine 46,85ha. Poduzetnička zona Sjever podijeljena je u dvije faze: I. faza 20 ha i II. faza 26,85 ha. U I. fazi projekta pored kružnog toka na ulazu u zonu, TS 10/04 kw izgrađeno je i više od 1 500 m pristupnih ulica i više od 2 500 m vodovodne mreže. Pored te infrastrukture na poslovnoj tabli 5 izgrađen je Centar za proizvodnju, skladištenje i pružanje usluga površine 400 m². Prema glavnom projektu potrebna je izgradnja sljedeće infrastrukture u I. fazi: izgradnja preostalih prometnica i pješačkih prolaza i asfaltiranje postojećih, izgradnja kišne i fekalne kanalizacije, el.mreže srednjeg i niskog napona, javne rasvjete i TK kabl. razvoda.

Za poslovnu zonu Svilaj određeno je zemljište za izgradnju poslovnih zona:

- "Svilaj 1" površine 47,79 ha

- "Svilaj 2" površine 90,28 ha

- "Svilaj 3" površine 50,53 ha.

Očekivani efekti

- do kraja 2027. godine smješteno 15 poduzeća u zonama

- do kraja 2027. godine otvoreno 300 novih radnih mjesta u zonama

Indikativni financijski okvir

Iznos: 3.000.000 KM

Izvori:

- 600.000 KM Proračun Općine Odžak
- 600.000 KM Proračun ŽP
- 1.200.000 KM Proračun FBiH
- 600.000 KM Ostali izvori (UNDP i drugi donatori)

Strateški projekt: Izgradnja sustava za navodnjavanje i odvodnju

Realizacijom ovog projekta stvorit će se preduvjeti za povećanje prinosa biljnih kultura, stabilizaciju proizvodnje u sušnim razdobljima, orijentaciju tržišnoj ekonomiji i visoko profitabilnim kulturama, smanjenje negativnog utjecaja klimatskih promjena i vodne bilance u vegetacijskom razdoblju. Implementacijom ovog projekta bile bi obuhvaćene komasacijom okrupnjene poljoprivredne površine na području Općine Orašje, pod nazivom „Objeda“.

Očekivani efekti

- osigurano navodnjavanje i odvodnja na poljoprivrednoj površini od najmanje 1500 ha
- do kraja 2027. godine smanjene štete od utjecaja klimatskih promjena za 20 %.
- do kraja 2027. godine povećan prinos biljnih kultura za 30 %.

Indikativni financijski okvir

Iznos: 7.500.000 KM

Izvori: 100 % vanjski izvori (Vlada FBiH, kreditna linija Svjetske banke)

Strateški projekt: Uređenje hidromelioracijske mreže i čišćenje kanalske mreže

Cilj je projekta stvaranje preduvjeta za učinkovito odvođenje suvišnih količina voda s proizvodnih poljoprivrednih površina do glavnog recipijenta i smanjenje negativnog utjecaja prekomjernog vlaženja na razvoj uzgajanih kultura, kao i osposobljavanje slabo produktivnih poljoprivrednih tala u visokoproduktivne. Uređenje otvorenih odvodnih kanala (I., II., III. i IV. reda) s izgradnjom adekvatnih hidrotehničkih građevina (crpne postaje, ustave) nužno je provesti na području svih triju županijskih jedinica lokalne samouprave, budući da znatan udio u sustavu otvorene odvodnje čine kanali sa smanjenom protočnom moći uzrokovanom bujnom vegetacijom i muljem.

Očekivani efekti

- osigurana bolja protočna moć u sustavu otvorene odvodnje za 40 %
- smanjen negativan utjecaj prekomjernog vlaženja na razvoj uzgajanih kultura za 30 %
- uređeno 50 km kanalske mreže.

Indikativni financijski okvir

Iznos: 1.050.000 KM

Izvori:

- 450.000 KM Proračun općina
- 600.000 KM Proračun Županije Posavske

Strateški projekt: „Izgradnja 2 jezera Ciglane“

- uređenje javne potvršine koja se sastoji od 2 jezera Ciglane, fizički odvojena, različitih dubina, nastala iskopavanjem zemlje. Uređenje uključuje novu javnu turističku infrastrukturu u obliku bungalova, paviljona, mostova, nadstrešnica za izlete, muzejskog prostora i višenamjenske dvorane, platforme u jezeru, amfiteatra, klupa i stolova u odmaralištima, a sve dizajnirano od prirodnih materijala.

Očekivani efekti

- izrađena 1 atraktivna turistička lokacija u sjedištu Županije (za turiste i za stanovnike)
- povećan broj dolazaka i noćenja turista za 20 %

Indikativni financijski okvir

Iznos: 700.000 KM

Izvori:

- 280.000 KM Proračun općine Orašje
- 140.000 KM Proračun ŽP
- 280.000 KM Ostali vanjski izvori

Strateški projekt: Integrirano upravljanje otpadom Županije Posavske

Strateški se projekt odnosi na smanjenje količina otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz učinkovitije korištenje resursa, a podrazumijeva stvaranje uvjeta za odvojeno prikupljanje otpada i iskorištavanje svih kategorija otpada za koje postoji tržište. U cilju implementacije Projekata, potrebno je smanjiti količine otpada na njegovom izvoru, uspostaviti sustav odvojenog prikupljanja, reciklaže svih vrsta otpada koje je moguće iskoristiti. Osiguravanje provedbe sustava kroz pravni,

institucionalni i ekonomski okvir doprinijet će uspostavi integriranog sustava upravljanja otpadom, koji će funkcionisati na principima prevencije, reciklaže i principu zagađivač plaća.

Očekivani efekti

- povećan broj domaćinstava s procesom adekvatnog zbrinjavanja otpada
- uveden djelomičan sustav odvojenog prikupljanja otpada i njegove reciklaže uz pomoć „zelenih otoka“
- stvoreni svi uvjeti za sanitarno odlaganje otpada za najmanje 5 godina u svim općinama.

Indikativni financijski okvir

Iznos: 3.000.000 KM

Izvori:

- 500.000 KM Proračun ŽP
- 2.500.000 KM Vanjski izvori (Proračun FBiH - Fond zaštite okoliša FBiH), općine ŽP, ostali fondovi)

4. INDIKATIVNI FINANCIJSKI OKVIR

Indikativni financijski okvir predstavlja pregled potrebnih financijskih sredstava za implementaciju mjera iz Strategije, grupirano po prioritetima i strateškim ciljevima, za cijelo razdoblje implementacije, pri čemu je dan i pregled potencijalnih izvora sredstava.

Tablica 23. Indikativni financijski okvir

INDIKATIVNI FINANCIJSKI OKVIR					
ZA RAZDOBLJE 2021.-2027.					
Redni broj i oznaka	Struktura financiranja (u %)	Ukupno (KM)	Proračun ŽP (KM)	Ostali izvori (KM)	Naziv potencijalnog izvora
STRATEŠKI CILJ 1.: POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE UZ POVEĆANJE POTPORE PODIZANJU KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA	57,81 %	28.949.000	13.005.000	15.994.000	
Prioritet 1.1. Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja	26,66 %	13.350.000	7.550.000	5.800.000	
Mjera 1.1.1. Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu	1,40 %	700.000	700.000	0	
Mjera 1.1.2 Izgradnja poduzetničke infrastrukture	35,71 %	500.000	350.000	150.000	Proračun FBiH, proračuni općina, EU i drugi donatori
Strateški projekt: Izgradnja poduzetničke zone "Svilaj"	5,99 %	3.000.000	350.000	2.650.000	Proračun FBiH, proračun Općine Odžak, UNDP i drugi donatori
Mjera 1.1.3 Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika za poticanje izvoza, specijalizacije i digitalizacije	11,58 %	6.300.000	5.800.000	500.000	
Mjera 1.1.4 Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta	6,69 %	3.350.000	350.000	3.000.000	Federalni zavod za upošljavanje
Prioritet 1.2. Unaprjediti potporu razvoju poljoprivrede i ruralnih područja	27,16 %	13.599.000	5.025.000	8.574.000	

Mjera 1.2.1. Pобољшanje poljoprivredne infrastrukture i kapaciteta	1,99 %	994.000	400.000	594.000	Proračuni općina, Proračun ŽP, Proračun FBiH, krediti (Svjetska banka) i donatori
Strateški projekt: Izgradnja sustava za navodnjavanje i odvodnju	14,98 %	7.500.000	0	7.500.000	Proračun Vlade FBiH, kredit Svjetske banke
Strateški projekt: Uređenje hidromelioracijske mreže	2,10 %	1.050.000	600.000	450.000	Proračun Općine Odžak, Proračun ŽP, Proračun FBiH
Mjera 1.2.2. Potpora modernizaciji i povećanju konkurentosti poljoprivredne proizvodnje, uz poticajne politike i programe	7,99 %	4.000.000	4.000.000	0	Proračun FBiH, EU i drugi donatori
Mjera 1.2.3 Unaprjeđenje usluga i sustava za potporu poljoprivrednicima	0,11 %	55.000	25.000	30.000	Proračun FBiH, proračuni općina ŽP, EU i drugi donatori
Prioritet 1.3. Pобољшanje turističke infrastrukture i ponude za održivi turizam	3,99 %	2.000.000	430.000	1.570.000	
Mjera 1.3.1. Uređenje lokacija i objekata kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa (riječnog, lovnog i ribolovnog turizma)	2,40 %	1.200.000	240.000	960.000	Proračun FBiH, proračuni općina ŽP, fondovi EU i drugi donatori
Strateški projekt: Izgradnja jezera Ciglane	1,40 %	700.000	140.000	560.000	Proračun Općine Orašje, ostali donatori
Mjera 1.3.2. Promidžba turističke ponude i potpora turističkim manifestacijama	0,20 %	100.000	50.000	50.000	Proračun FBiH, proračuni općina ŽP, fondovi EU i drugi donatori
Strateški cilj 2. UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU TE POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA	24,61 %	12.324.000	7.174.000	5.150.000	
PRIORITET 2.1.: Pобољшanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanje	3,44 %	1.724.000	824.000	900.000	

Mjera 2.1.1. Infrastrukturno unaprijeđenje obrazovnog okruženja za rad s djecom i povećanje socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju	3,00 %	1.500.000	700.000	800.000	vanjski izvori financiranja (fondovi EU, krediti)
Mjera 2.1.2. Potpora usklađivanju i racionalizaciji broja škola i vrtića optimizacijom, rekonstrukcijom i proširenjem kapaciteta postojećih obrazovnih objekata	0,45 %	224.000	124.000	100.000	vanjski izvori financiranja (fondovi EU, krediti)
PRIORITET 2.2. Pобољшanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi	17,71%	8.600.000	5.550.000	3.050.000	
Mjera 2.2.1. Potpora jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetnih javnih politika	1,40 %	700.000	350.000	350.000	općine ŽP, vanjski izvori grantovi
Mjera 2.2.2. Jačanje ljudskih i materijalno-tehničkih kapaciteta domova zdravlja, područnih ambulanti obiteljske medicine te županijske bolnice	14,78 %	7.400.000	5.000.000	2.400.000	općine ŽP, EU fondovi
Mjera 2.2.3. Potpora stambenom zbrinjavanju mladih i socijalno osjetljivih kategorija stanovništva	1,00 %	500.000	200.000	300.000	privatni investitor(i), općine ŽP
PRIORITET 2.3. Smanjiti rizik od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama	3,99 %	2.000.000	800.000	1.200.000	
Mjera 2.3.1. Prevencija i rano upozoravanje od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama uz jačanje civilne zaštite/vatrogasnih službi i uprave policije	2,60 %	1.300.000	600.000	700.000	vanjski izvori
Mjera 2.3.2. Potpora deminiranju preostalog područja kontaminiranog neeksplozivnim ubojitim sredstvima	1,40 %	700.000	200.000	500.000	vanjski izvori, viša razina vlasti
3. Strateški cilj USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJSKI RAZVOJ INFRASTRUKTURE	17,57 %	8.800.000	2.000.000	6.800.000	
PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša	7,39 %	3.700.000	600.000	3.100.000	
Mjera 3.1.1. Uspostava funkcionalno-institucionalnih kapaciteta za integralno upravljanje prostorom i	0,40 %	200.000	100.000	100.000	općine ŽP, donatori

okolišem					
Mjera 3.1.2. Kreiranje održivog sustava upravljanja otpadom uz potporu optimizaciji i racionalizaciji pokrivenosti komunalnih usluga	1,00 %	500.000	0	500.000	Proračun FBiH (Fond zaštite okoliša FBiH), općine ŽP, ostali fondovi
Strateški projekt Integrirano upravljanje otpadom Županije Posavske	5,99 %	3.000.000	500.000	2.500.000	Proračun FBiH (Fond zaštite okoliša FBiH), općine ŽP, ostali fondovi
PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi (javnoj i komunalnoj)	10,19 %	5.100.000	1.400.000	3.700.000	
Mjera 3.2.1. Izbalansirani teritorijalni razvoj javne i komunalne infrastrukture modernizacijom i izgradnjom vodoopskrbnih sustava, odvodnjom i tretmanom otpadnih voda	7,39 %	3.700.000	700.000	3.000.000	vanjski izvori, (grantovi, donacije, dotacije)
Mjera 3.2.2. Potpora korištenju čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske efikasnosti	2,80 %	1.400.000	700.000	700.000	EU i ostali fondovi
Ukupno za Strategiju	100,00 %	50.073.000	22.179.000	27.894.000	

Za implementaciju Strategije razvoja ŽP za razdoblje 2021.-2027. godine predviđen je ukupan iznos finansijskih sredstava od 50.073.000 KM, od čega 44 % iz proračuna Županije Posavske, a 56 % iz vanjskih izvora. Pri tome, potrebno je naglasiti da u iznos financiranja nisu uključeni poticaji za poljoprivrednu proizvodnju u ukupnom očekivanom iznosu od oko 36.000.000 KM iz proračuna FBiH, u razdoblju od 2021.-2027., koji se realiziraju uz pomoć Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

5. INSTITUCIONALNI I ORGANIZACIJSKI OKVIR

U Županiji Posavskoj uspostavljen je sustav za upravljanje razvojem, s potrebnom institucionalnom i organizacijskom strukturom sustava, koja omogućava horizontalnu koordinaciju (između županijskih ministarstava i tijela) i vertikalnu koordinaciju (između županijskih institucija, viših razina vlasti i jedinica lokalne samouprave u sastavu Županije). U skladu s tim, u županijskim organima uprave poslovi razvojnog planiranja i upravljanja razvojem obuhvaćaju i koordinaciju izrade strateških dokumenata te sudjelovanje u izradi strategija na federalnoj razini i razini jedinica lokalne samouprave.

Osnovano je Vijeće za razvojno planiranje i upravljanje razvojem Županije Posavske, sukladno Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH. Vijeće ima savjetodavnu ulogu u procesima definiranja, implementacije, monitoringa, evaluacije i izvješćivanja o realizaciji. Nadležnosti Vijeća definirane su u skladu sa Zakonom, a obuhvaćaju razmatranje i davanje preporuka:

- a) o ključnim razvojnim prioritetima u Županiji
- b) o strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine, Strategiji razvoja Federacije i Strategiji razvoja Županije, a prije njihovog dostavljanja Vladi Županije na razmatranje
- c) o strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave i njihovoj usklađenosti sa strateškim dokumentima Županije
- d) o razvojnim programima koji zahtijevaju zajedničko djelovanje različitih institucija Županije i jedinica lokalne samouprave, a u okviru Strategije razvoja Županije
- e) o godišnjim izvješćima o implementaciji Strategije razvoja
- f) o problemima i razvojnim potencijalima Županije za razmatranje u okviru Vijeća Federacije
- g) u pogledu drugih poslova iz oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Županiji.

Stručne i administrativno-tehničke poslove vezane za razvojno planiranje i upravljanje razvojem vrši Ured za razvoj i europske integracije, koji je uspostavljen 2017. godine i ima ulogu jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima (JURA), ali je potrebno ojačati tu jedinicu adekvatnim popunjavanjem sistematiziranih pozicija, posebice u segmentu praćenja.

Uspostavljen je i Županijski odbor za razvoj (ŽOR) kao radno tijelo, čijem radu potporu pruža Ured za razvoj i europske integracije.

U idućem razdoblju potrebno je dalje jačati kapacitete uspostavljenih tijela u okviru strukture sustava. Potrebna je također i kontinuirana izgradnja kapaciteta nositelja implementacije mjera iz Strategije razvoja te drugih sudionika koji sudjeluju u razvojnim procesima kako bi na najbolji način odgovorili izazovima i potrebama razvojnih procesa u Županiji. Pored toga, potrebno je poboljšati koordinaciju i komunikaciju između šireg kruga socio-ekonomskih aktera u Županiji s ciljem njihovog aktivnog uključivanja u procese planiranja i implementacije.

Važnu ulogu ima delegiranje odgovornosti unutar organizacijske strukture Županije, koja su vezane za planiranje i provedbu strateških intervencija za koje imaju ulogu nositelja implementacije. Važno je uspostavljanje baza podataka potrebnih za upravljanje razvojem Županije. Treba imati u vidu da je potrebno osigurati ljudske resurse za implementaciju Strategije kako u pogledu osposobljenosti i opremljenosti tako i u pogledu raspoloživosti, u odnosu na druge redovne poslove.

6. PLAN PROVEDBE, PRAĆENJA, IZVJEŠĆIVANJA I EVALUACIJE

Organizacija poslova razvojnog planiranja obuhvaća i poslove provedbe implementacije, monitoringa, evaluacije i izvješćivanja o realizaciji Strategije razvoja, prema utvrđenim razvojnim indikatorima na razini Županije, koji su opisani u sljedećem poglavlju.

Pri izradi Plana provedbe, praćenja, izvješćivanja i evaluacije Strategije potrebno je uzeti u obzir Uredbu o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvješćivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Uredbu o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Institucionalni okvir za izradu trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada, godišnjeg izvješća o radu čine županijski organi uprave i županijske upravne organizacije, dok institucionalni okvir za tehničku i stručnu potporu u procesu planiranja, monitoringa i izvješćivanja čini tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Županije Posavske.

6.1. Provedba

Nositelj izrade Strategije razvoja definira okvir za provedbu, praćenje, izvješćivanje i evaluaciju strateških dokumenata, koji treba sadržavati opis odgovornosti županijskih institucija nadležnih za provedbu, praćenje, izvješćivanje i evaluaciju Strategije, opis postupaka i dinamike aktivnosti u odnosu na napredak u provedbi Strategije.

Za Strategiju razvoja tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Županije Posavske, odnosno Ured za razvoj i europske integracije koordinira izradu akcijskog plana svake planske godine po principu 1+2. Akcijski plan treba minimalno sadržavati sljedeće elemente: naziv strateškog cilja i prioriteta, naziv planiranih mjera i strateških projekata s očekivanim rezultatima, nositelje realizacije, okvirnu financijsku vrijednost po godinama i očekivane izvore financiranja.

Proces izrade i usvajanja Smjernica iz člana 10. Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvješćivanju usklađen je s izradom akcijskog plana. Prema Uredbi, proces trogodišnjeg planiranja rada započinje izradom smjernica za trogodišnje planiranje koje za razinu Županije priprema premijer Vlade Županije Posavske u suradnji s Uredom za razvoj i europske integracije. Smjernice se izrađuju svake godine za razdoblje od tri godine (1+2 po *rolling* sustavu) i imaju sljedeće minimalne elemente:

- a) oznaku razine za koje se izrađuju i razdoblje na koje se odnose
- b) uvod s opisom svrhe smjernica i kratkim opisom razvojnog konteksta, uključujući izazove i rizike
- c) strateške pravce, odnosno smjerove razvoja koji proizlaze iz strateških dokumenata u Federaciji te drugih relevantnih strateških dokumenata Bosne i Hercegovine, relevantnih dokumenata iz procesa europskih integracija i međunarodno prihvaćenih globalnih ciljeva održivog razvoja
- d) prioritete, mjere i strateške projekte
- e) indikativni financijski okvir usklađen s relevantnim strateškim dokumentima
- f) odgovarajuće indikatore strateških ciljeva, kao i odgovarajuće indikatore za prioritete i mjere.

Smjernice usvaja Vlada Županije Posavske uz prethodne konzultacije i preporuke Vijeća za razvojno planiranje i upravljanje razvojem Županije Posavske, najkasnije do sredine mjeseca veljače u godini koja prethodi razdoblju trogodišnjeg planiranja.

U skladu s Uredbom, provedba Strategije razvoja vršit će se putem trogodišnjih i godišnjih planova rada organa uprave Županije Posavske. Prilikom izrade trogodišnjeg plana rada, organi uprave imaju obavezu preuzeti relevantne mjere iz Strategije razvoja s pripadajućim indikatorima, kao i polazne i ciljne vrijednosti indikatora za svaku godinu trogodišnjeg razdoblja.

Mjere iz Strategije razvoja unose se kao programi u trogodišnjem planu rada, a svaki program u trogodišnjem planu rada utvrđuje se i kao program u Dokumentu okvirnog proračuna s dodijeljenom šifrom. To znači da je mjera iz Strategije razvoja jednaka programu u trogodišnjem planu rada i DOP-u.

Za svaki od utvrđenih programa (mjera) definiraju se aktivnosti/projekti čija realizacija u trogodišnjem razdoblju doprinosi ostvarenju mjere, prioriteta i strateškog cilja iz Strategije razvoja.

U godišnji plan rada organi uprave Županije preuzimaju odabarane programe iz trogodišnjeg plana rada. Godišnji plan rada implementacijski je dokument s aktivnostima/projektima koji će se poduzimati na godišnjoj razini kako bi se realizirali programi iz trogodišnjeg plana rada te ostvarile mjere, prioriteti i strateški ciljevi iz strateškog dokumenta. Također, obveza je da se aktivnosti iz akcijskih planova implementacije Strategije evidentiraju u godišnjim planovima rada organa uprave Županije.

Pored godišnjeg programa rada koji izrađuje svaki organ uprave pojedinačno, nadležna jedinica za planiranje razvoja na razini Županije izrađuje godišnji program rada Županije.

Dakle, u okviru organizacije rada organa uprave Županije neophodno je uvesti u praksu potpuno usklađivane programiranja rada županijskih organa uprave na temelju akcijskih planova implementacije Strategije razvoja, radi osiguravanja usklađenosti proračunskog planiranja i PJI s razvojnim prioritetima definiranim u Strategiji. Također, neophodan je razvoj kapaciteta za pripremu projekata i dokumentacije za povlačenje sredstava iz vanjskih izvora.

S ciljem poštovanja principa transparentnosti usvojeni trogodišnji i godišnji programi rada objavljuju se na internetskoj stranici Vlade Županije Posavske.

6.2. Monitoring i izvješćivanje

Monitoring predstavlja sistematično i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi mjerenja napretka realizacije Strategije razvoja, u svrhu poduzimanja odgovarajućih mjera zbog eventualnih korekcija i izvješćivanja o ostvarenim rezultatima.

Za uspješnu provedbu monitoringa sve organizacijske jedinice u županijskom organu uprave trebaju uspostaviti i redovno ažurirati elektronske evidencije indikatora ostvarenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz Strategije razvoja te indikatora iz godišnjeg plana rada. Te su evidencije osnova za izradu izvješća o radu organa uprave i izradu izvješća o razvoju.

Godišnje izvješće o radu priprema se s ciljem praćenja provedbe planiranih aktivnosti/projekata i ocjene doprinosa u ostvarivanju programa (mjera) organa i institucija Županije. U godišnjem izvješću o radu precizno se navodi jesu li izvršene i u kojoj su mjeri izvršene planirane aktivnosti iz godišnjih programa rada, očekivani i ostvareni rezultati, planirana i utrošena sredstva za izvršenje aktivnosti te za eventualno neizvršenje, razlog za neizvršenje ili djelomično izvršenje.

Nadležna institucija za planiranje i izvješćivanje na razini Županije priprema Godišnje izvješće o radu Vlade Županije Posavske.

Izvješće o razvoju implementacijski je dokument kojim se na godišnjoj razini sagledavaju opći razvojni trendovi kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva iz Strategije razvoja, a priprema ga tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja.

Minimalna struktura trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada i godišnjeg izvješća o radu definirani su Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvješćivanju.

Nakon usvajanja na Vladi Županije Posavske Izvješće o razvoju za Strategiju razvoja dostavlja se Skupštini Županije Posavske zbog informiranja.

Izvješće o razvoju objavljuje se na internetskoj stranici Vlade Županije Posavske.

6.3. Evaluacija

Evaluacija u tijeku radi se s ciljem utvrđivanja stupnja implementacije strateških dokumenata i učinkovitosti planiranih mjera i strateških rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i sumiranja rezultata i osiguranja ulaznih elemenata za strateške dokumente za sljedeći planski ciklus.

Evaluacija u tijeku radit će se u predzadnjoj godini implementacije Strategije razvoja (2026. godine), dok će se evaluacija na sredini razdoblja implementacije raditi samo ako se za njom ukaže potreba. Evaluaciju u tijeku provodi nezavisni vanjski evaluator.

Izvješća o evaluaciji strateških dokumenata trebaju biti dostupna javnosti i objavljuju se na internetskoj stranici Vlade Županije Posavske.

U procesu evaluacije Strategije razvoja potrebno je primijeniti odredbe Uredbe o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 74/19), koja definira institucionalni okvir, principe, ciljeve i vrste evaluacije strateških dokumenata, provedbu evaluacije strateških dokumenata te minimalnu strukturu plana evaluacije strateških dokumenata i izvješća o evaluaciji strateških dokumenata.

7. PRILOZI

Prilog 1: Detaljan pregled mjera

Detaljan pregled mjera dan je u nastavku.

Strateški cilj 1.f: POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST

Veza sa strateškim ciljem	1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST
Prioritet	1.1 Ojačati gospodarstvo uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja
Naziv mjere	Mjera 1.1.1 Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere stvaranje povoljnijeg poslovnog ambijenta za razvoj poduzetništva i obrta otklanjanjem administrativnih barijera za poslovanje te privlačenjem domaćih i stranih investitora, uključujući dijasporu. U suradnji s relevantnim federalnim institucijama u okviru njihovih nadležnosti, a u cilju kreiranja većeg stupnja održivosti i atraktivnosti za investiranje kako domaćih tako i stranih investitora uključujući dijasporu, potrebno je raditi na smanjenju financijskih opterećenja za gospodarstvenike, pružanjem poreznih olakšica i smanjivanjem poreznih i neporeznih davanja te parafiskalnih nameta. Od važnosti je i smanjenje stope oporezivanja rada po ugledu na način oporezivanja u zemljama EU-a, kako bi se smanjio rad na crno i siva ekonomija. Područja djelovanja odnose se na sljedeće aktivnosti: - donošenje novog Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva, kojim će se približiti standardima i normama propisanim u EU-u kad je u pitanju dodjela poticaja, te stvaranje uvjeta za brzu reakciju prema gospodarstvu u uvjetima eventualnih epidemija, pandemija i drugi prirodnih nesreća, uz analizu i praćenje učinaka dodijeljenih poticaja - analizu parafiskalnih nameta i uspostavljanje Registra parafiskalnih nameta u Županiji Posavskoj, koja podrazumijeva i izradu prijedloga mjera za rasterećenje gospodarstva parafiskalnim nametima u cilju smanjenja broja i visine parafiskalnih nameta - uklanjanje administrativnih barijera u realizaciji investicija uz pomoć izmjene i dopune Zakona o prostornom uređenju i građenju, uz skraćivanje rokova za ishodovanje potrebne dokumentacije za realizaciju investicija u izgradnji poslovnih objekata, kao i unpređenje cijelog administrativnog postupka - animiranje i uključivanje dijaspore u cilju realizacije poslovnih ideja i poboljšanja njihove percepcije poslovne klime u Županiji Posavskoj - Uspostava infopultova za poduzetnike u svim trim općinama Županije Posavske.

Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	Ukupan broj novoosnovanih poduzeća (2021.-2027.)	-	25
	Ukupan broj novoregistriranih obrta (2021.-2027.)	-	40
	Broj novih projekata ulaganja dijaspore (2021.-2027.)	-	3
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- Razvojni efekat - utjecaj na: povećanje poreza p. c., povećanje vanjskotrgovinske razmjene i stope zaposlenosti - doprinos ostvarenju prioriteta: povećanje opsega industrijske proizvodnje, povećanje produktivnosti i profitabilnosti poduzeća		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 700.000 Izvor: 100.000 godišnje, Proračun ŽP		
Razdoblje implementacije mjere	2021. – 2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostorno uređenja Županije Posavske		
Nositelji mjere	Gospodarska komora ŽP, Obrtnička komora ŽP, Udruge poduzetnika koje egzistiraju na području ŽP		
Ciljne grupe	Potencijalni domaći i strani investitori, dijaspora, gospodarski subjekti (poduzeća i obrti), zadruga		

Veza sa strateškim ciljem	1. 1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST
Prioritet	1.1 Ojačati gospodarstvo uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja
Naziv mjere	1.1.2 Izgradnja poduzetničke infrastrukture
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere promicanje poduzetničkih aktivnosti u Županiji Posavskoj izgradnjom fizičke poduzetničke infrastrukture, uz otvaranje novih radnih mjesta u malim i srednjim poduzećima koja su korisnici zona. Pored razvoja fizičke infrastrukture, kontinuirano će se unaprjeđivati dostupnost i kvaliteta stručnih usluga za potporu razvoju poduzetništva. Područja djelovanja odnose se na sljedeće aktivnosti: - analizu stanja i razvijenosti postojećih poduzetničkih zona s prijedlogom mjera za potpuno popunjavanje zona otvaranjem novih ili rastom postojećih gospodarskih subjekata uz pomoć novih ulaganja bilo domaćih bilo stranih investitora - financijsku potporu u daljnjem razvoju zona (energetske infrastrukture, komunalne infrastrukture, prometne infrastrukture, komunikacijske infrastrukture i dr.)

	- izradu programa razvoja poduzetničkih zona koje nisu zaživjele: determinirati uzroke nezaživljenja i načiniti plan aktivosti za nadilaženje razloga koji su doveli da poduzetnička zona ne zaživi - uspostavu slobodne zone.		
Strateški projekti	Opis	Očekivani efekti	
	Izgradnja infrastrukture u poduzetničkim/poslovnim zonama "Sjever", "Svilaj 1", "Svilaj 2" i "Svilaj 3" Poduzetnička zona Sjever nalazi se neposredno pored desne strane magistralnog puta M – 14.1. Odžak – Svilaj – Bosanski Brod i ukupne je veličine 46,85 ha. Poduzetnička zona Sjever podijeljena je u dvije faze: I. faza 20 ha i II. faza 26,85 ha. U I. fazi projekta pored kružnog toka na ulazu u zoni, TS 10/04 kw izgrađeno je i više od 1 500 m pristupnih ulica i više od 2 500 m vodovodne mreže. Pored te infrastrukture na poslovnoj tabli 5 izgrađen je Centar za proizvodnju, skladištenje i pružanje usluga površine 400 m ² . Prema glavnom projektu potrebna je izgradnja sljedeće infrastrukture u I fazi: izgradnja preostalih prometnica i pješačkih prolaza i asfaltiranje postojećih, izgradnja kišne i fekalne kanalizacije, el.mreže srednjeg i niskog napona, javne rasvjete i TK kabl.razvoda. Za poslovnu zonu Svilaj određeno je zemljište za izgradnju poslovnih zona: -"Svilaj 1" površine 47,79 ha -"Svilaj 2" površine 90,28 ha -"Svilaj 3" površine 50,53 ha.	-do kraja 2027. godine smješteno 15 poduzeća u zonama -do kraja 2027. godine otvoreno 300 novih radnih mjesta u zonama	
		Infikativni financijski okvir Iznos: 3.000.000 KM Izvori: 600.000 KM Proračun Općine Odžak 350.000 KM Proračun ŽP 2.050.000 KM Proračun FBiH, UNDP i drugi donatori	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj novih radnih mjesta u zonama (2021.-2027.)	-	300
	Broj novih poduzeća u zonama (2021.-2027.)	-	15
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- razvojni efekt - utjecaj na: povećanje poreznih prihoda p. c. i investicija - doprinos ostvarenju prioriteta: povećanju opsega industrijske proizvodnje		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima	Iznos: 500.000,00 KM (bez strateškog projekta) Izvor: 350.000 KM Proračun ŽP		

financiranja	150.000 KM vanjski (Proračun FBiH, fondovi EU i drugi donatori, krediti i slično)
Razdoblje implementacije mjere	2021. – 2027.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske
Nositelji mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja ŽP, Gospodarska komora ŽP, Centar za poduzetništvo, jedinice lokalne samouprave, Ured za razvoj i europske integracije, privatni investitori
Ciljne grupe	Gospodarska društva – poslodavci, zaposlenici gospodarskih društava u poslovnim zonama

Veza sa strateškim ciljem	1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST		
Prioritet	1.1. Ojačati gospodarstvo uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja		
Naziv mjere	1.1.3 Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika uz poticanje izvoza, specijalizacije i digitalizacije		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere proširenje asortimana proizvoda, jačanje konkurentne sposobnosti i poslovnih mogućnosti gospodarskih subjekata na domaćem i inozemnom tržištu, uz fokus na finalizaciju proizvoda za stvaranje dodane vrijednosti i uključivanje u lance vrijednosti za pametnu specijalizaciju i povezivanje domaćih proizvođača. Pored toga, za jačanje konkurentnosti u okviru potpore investicijama neophodno je promovirati digitalnu transformaciju malih i srednjih poduzeća i uvođenje IT rješenja u poslovanju. Poseban fokus treba biti i na uvođenju međunarodnih standarda i tehničko-tehnološke inovacije za povećanje konkurentnosti gospodarskih subjekata. Područja djelovanja u okviru mjere jesu: - financijska potpora poduzetništvu, obrtu i zadrugama sufinanciranjem nabavke osnovnih sredstava (postrojenja, opreme, uređaja i sl.), izgradnjom i dogradnjom građevinskih objekata, nabavkom objekata i zemljišta - poticanje ulaganja u znači financijsko rasterećenje te poticanje razvoja gospodarskih subjekata i intenziviranje investicija - regresiranje kamata na investicijske kredite i kredite za nabavu obrtnih sredstava (sredstva se dodjeljuju poduzećima i obrtima za regresiranje kamata na kredite, s razdobljem otplate ne dužim od 12 godina i nominalnom kamatnom stopom do 8 % na godišnjoj razini). Regresiranje kamata odnosi se na: investicijske kredite, kredite za refinanciranje investicijskih kredita, financijski <i>leasing</i> te kredite za obrtna sredstva (anuitetni i <i>revolving</i> krediti) - nepovratni financijski poticaji za uvođenje novih i naprednih standarda u malom gospodarstvu (u razdoblju 2025.-2027.).		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti 2027.
	Ukupna vrijednost dodijeljenih novih poticaja za investicije i regresiranje kamata (2021.-2027.) u KM	-	5.800.000

	Vrijednost ostvarenih investicija u nova sredstva u 000 KM	37.333 (2018.)	73.671
	Vrijednost izvoza radnih gotovih proizvoda (u 0000 KM)	16.280	35.980
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- razvojni efekt - utjecaj na: povećanje poreznih prihoda p. c., stope pokrivenosti uvoza izvozom i stope zaposlenosti - doprinos ostvarenju ishoda prioriteta: povećanje fizičkog opsega industrijske proizvodnje, povećanje izvoza industrije, povećanje prosječne neto plaće u industriji		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 5.800.000 KM Izvor: - 5.800.000 Proračun ŽP		
Razdoblje implementacije mjere	2021. – 2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske		
Nositelji mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske		
Ciljne grupe	Gospodarska društva, obrtnici		

Veza sa strateškim ciljem	1. 1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST
Prioritet	1.1. Ojačati gospodarstvo uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja
Naziv mjere	1.1.4. Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere povećanje broja zaposlenih osoba koje će ostvarivati prihode po osnovi radnog odnosa i samostalne djelatnosti i na taj način utjecati na smanjenje broja stanovnika Županije Posavske koji odlazi u zemlje EU-a. Pored toga, ova će mjera doprinijeti jačanju stručnih kompetencija i konkurentnosti osoba na tržištu rada te povećanju kapaciteta poduzeća u smislu stručnosti ljudskih resursa, što će utjecati na poboljšanje njihovog poslovanja. Zbog negativnih utjecaja pandemije, programi potpore zapošljavanju pomoći će u saniranju negativnih posljedica pandemije na povećanje broja nezaposlenih osoba. Područja djelovanja u okviru ove mjere jesu: - sufinanciranje zapošljavanja nezaposlenih osoba sa završenim prvim ili drugim ciklusom visokog obrazovanja po Bolonjskom sustavu studiranja, odnosno VII. ili VI. stupnjem stručne spreme (s programima za osobe bez radnog iskustva i osobe s radnim iskustvom), u vidu nepovratnih sredstava koja se dodjeljuju gospodarskim subjektima koji obavljaju registriranu djelatnost u oblasti proizvodnih djelatnosti: poljoprivrede, prerade metala, prerade drveta, izrade proizvoda od plastike i dr. - sufinanciranje programa dokvalifikacije (stjecanje novog znanja u okviru istog zanimanja) i prekvalifikacije (obrazovanje i osposobljavanje korisnika za drugo zanimanje) - sufinanciranje samozapošljavanja u vidu poticaja za nezaposlene osobe za pokretanje djelatnosti obrta/gospodarskog društva, kao i na

	zapošljavanje drugih osoba, s posebnim naglaskom na marginalizirane grupe (mladi, žene, demobilizirani branitelji) u cilju doprinosa socijalnoj inkluziji.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	Broj zaposlenih	6.549	7.000
	Broj brisanih s evidencije nezaposlenih zbog zaposlenja	934	1.000
	Broj dokvalificiranih i prekvalificiranih u razdoblju Strategije	-	50
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- razvojni efekt - utjecaj na: povećanje poreznih prihoda p. c. i stope zaposlenosti - doprinos ostvarenju prioriteta: povećanje broja poslovnih subjekata p. c.		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 3.350.000 KM Izvor: 350.000 KM Proračun ŽP 3.000.000 KM Federalni zavod za upošljavanje		
Razdoblje implementacije mjere	2021.- 2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske		
Nositelji mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja ŽP, udruge poslodavaca, jedinice lokalne samouprave, Služba za upošljavanje ŽP, Federalni zavod za upošljavanje		
Ciljne grupe	Gospodarska društva, nezaposlene osobe sa završenim prvim ili drugim ciklusom visokog obrazovanja po Bolonjskom sustavu studiranja, odnosno VII. ili VI. stupnjem stručne spreme, zaposlene osobe		

Veza sa strateškim ciljem	1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOST GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST	
Prioritet	1.2. Unaprjediti potporu razvoju poljoprivrede i ruralnih područja	
Naziv mjere	1.2.1 Poboljšanje poljoprivrednih kapaciteta i infrastrukture	
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere osigurati preduvjete poljoprivrednim gospodarstvima za proizvodnju za tržište i ostvarenje gospodarske profitabilnosti koju prate investicijske aktivnosti za unaprjeđenje i poboljšanje uvjeta za poljoprivrednu proizvodnju uz korištenje svih raspoloživih resursa za koje poljoprivredno gospodarstvo posjeduje komparativne prednosti, kako bi se ostvarilo smanjenje proizvodnih gubitaka i unaprjeđenje primarne poljoprivredne proizvodnje. Ključna područja djelovanja obuhvaćaju: - povećanje proizvodne sposobnosti poljoprivrednog tla (strateški projekti) - provedbu kontrole plodnosti tla za smanjenje degradacije plodnosti tla i zagađenja okoliša - okrupnjavanje zemljišnih posjeda za smanjenje dislociranosti i usitnjenosti zemljišnih posjeda (parcela) s fokusom na kupovinu susjednih parcela (katastarskih čestica) i provedbu postupka komasacije - poboljšanje sustava registracije nekretnina i dostupnosti podataka o nekretninama usuglašavanjem zemljišnoknjižnih i katastarskih podataka (harmonizacija) - uređenje putne mreže za omogućavanje pristupa mehanizacije poljoprivrednim parcelama - održavanje mreže protugradne zaštite i izgradnju mreže protugradne zaštite na području Općine Odžak. - izgradnju infrastrukturnih projekata (prostora za skladištenje, sušenje i hlađenje) za smanjenje gubitaka kakvoće i kvalitete te očuvanje prirodnih svojstava uz povećanje valorizacije poljoprivrednih proizvoda i ostvarenje većih prihoda - osnivanje lokalnih akcijskih grupa za poticanje lokalno održivog razvoja (3 općinska LAG-a).	
Strateški projekti	Opis	Očekivani efekti
	1.2.1.1 „Izgradnja sustava za navodnjavanje i odvodnju“ - projekt čijom će se realizacijom stvoriti preduvjeti za povećanje prinosa biljnih kultura, stabilizaciju proizvodnje u sušnim razdobljima, orijentaciju tržišnoj ekonomiji i visokoprofitabilnim kulturama, smanjenje negativnog utjecaja klimatskih promjena i vodne bilance u vegetacijskom razdoblju... Implementacijom ovog projekta bile bi obuhvaćene komasacijom okrupnjene poljoprivredne površine na području Općine Orašje, pod nazivom „Objeda“.	- osigurano navodnjavanje i odvodnja na poljoprivrednoj površini od najmanje 1500 ha - do kraja 2027. godine smanjen negativan utjecaj klimatskih promjena za 20 % - do kraja 2027. godine povećan prinos biljnih kultura za 30 %.
		Indikativni financijski okvir Iznos: 7.500.000 KM Izvori: Vlada FBiH, kreditna linija Svjetske banke

	Opis	Očekivani efekti	
	1.2.1.2. „Uređenje hidromelioracijske mreže i čišćenje kanalske mreže“ - projekt čijom realizacijom će se stvoriti preduvjeti za učinkovito odvođenje suvišnih količina voda s proizvodnih poljoprivrednih površina do glavnog recipijenta i smanjenje negativnog utjecaja prekomjernog vlaženja na razvoj uzgajanih kultura, kao i osposobljavanje slabo produktivnih poljoprivrednih tala u visokoproduktivne. Uređenje otvorenih odvodnih kanala (I., II., III. i IV. reda) s izgradnjom adekvatnih hidrotehničkih građevina (crpne postaje, ustave) nužno je provesti na području svih triju županijskih jedinica lokalne samouprave, budući da znatan udio u sustavu otvorene odvodnje čine kanali sa smanjenom protočnom moći uzrokovano bujnom vegetacijom i muljem.	- osigurana bolja protočna moć u sustavu otvorene odvodnje za 40 % - smanjen negativan utjecaj prekomjernog vlaženja na razvoj uzgajanih kultura za 30 % - uređeno 50 km kanalske mreže.	
		Indikativni financijski okvir Iznos: 1.050.000 KM Izvori: 40 % proračun općina 60 % Proračun Županije Posavske	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj okrupnjenih poljoprivrednih gospodarstava (u razdoblju 2021.-2027.)	-	10
	Broj novoizgrađenih objekata za skladištenje, sušenje i hlađenje (u razdoblju 2021.-2027.)	-	14
	Ukupna požnjevena površina u ha	11.748 ha	14.381 ha
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- razvojni efekt - utjecaj na: povećanje prihoda od poreza p. c., povećanje stope pokrivenosti uvoza izvozom i povećanje stope zaposlenosti - doprinos ostvarenju ishoda prioriteta: povećanje fizičkog opsega proizvodnje prehrambenih proizvoda, povećanje izvoza djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, povećanje održivosti i broja registriranih poljoprivrednih gospodarstava te povećanje neto u sektoru poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 994.000 KM (bez strateških projekata) Izvor: 400.000 KM Proračun ŽP 594.000 KM Proračun FBiH, krediti (Svjetska banka) i donatori		
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Županije Posavske		

Nositelji mjere	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP, jedinice lokalne samouprave, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Ciljne grupe	Poljoprivredni proizvođači, zadruge, udruge

Veza sa strateškim ciljem	1. 1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST		
Prioritet	1.2: Unaprjediti potporu razvoju poljoprivrede i ruralnih područja		
Naziv mjere	1.2.2 Potpora modernizaciji i povećanju konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje, uz poticajne politike i programe		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere podizanje konkurentnosti primarne poljoprivredne proizvodnje, čime se stvaraju bolji temelji za povećanje produktivnosti poljoprivrednih gospodarstava i podizanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda, za brže prilagođavanje EU standardima, pravilima i procedurama, kao i lakši pristup domaćem i inozemnom tržištu. Ispunjavanju tog cilja doprinijet će realizacija prioritetnih programa novčanih potpora po modelu potpore proizvodnji, kao i dio mjera strukturne politike, a područje djelovanja odnosi se na: - potpore za biljnu proizvodnju dodjeljuju se za: proizvodnju ratarskih, povrtlarskih i voćarskih kultura te duhana i vrbove šibe - potpore za animalnu proizvodnju dodjeljuju se za: govedarsku, ovčarsku i kozarsku, svinjogojsku, peradarsku i pčelarsku proizvodnju - potpore konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda dodjeljuju se za: investicije u poljoprivredne strojeve i priključne uređaje za biljnu i stočarsku proizvodnju, investicije u opremu za biljnu i stočarsku proizvodnju, investicije u izgradnju ili proširenje, odnosno opremanje građevinskih objekata u svrhu obavljanja poljoprivredne proizvodnje, investicije u podizanje višegodišnjih nasada te za nabavku visoko kvalitetne rasplodne stoke - potporu stabilnosti dohotka poljoprivrednih gospodarstava za prilagođavanje zahtjevima tržišta i unaprjeđenje produktivnosti - ostale vrste potpora za podizanje konkurentnosti: sufinanciranje premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji, sufinanciranje troškova standardizacije proizvoda/proizvodnje, sufinanciranje provedbe mjera zdravstvene zaštite životinja i dr.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Ostvarene investicije u poljoprivredi u nova stalna sredstva u 000 KM	623	810
	Prosječan broj korisnika županijskih poticaja godišnje (2021.-2027.)	-	800
	Prosječno godišnje kretanje opsega poljoprivredne proizvodnje u razdoblju implementacije Strategije (2021.-2027.)	-	10%
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- razvojni efekt - utjecaj na: povećanje prihoda od poreza p. c., povećanje stope pokrivenosti uvoza izvozom i povećanje stope zaposlenosti		

	- doprinos ostvarenju ishoda prioriteta: povećanja fizičkog opsega proizvodnje prehrambenih proizvoda, povećanje izvoza djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, povećanje održivosti i broja registriranih poljoprivrednih gospodarstava te povećanje neto plaće
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 4.000.000 KM Izvor: 4.000.000 KM Proračun ŽP
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2027.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Županije Posavske
Nositelji mjere	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, općine u sastavu ŽP
Ciljne grupe	Poljoprivredni proizvođači, poljoprivredna gospodarstva

Veza sa strateškim ciljem	1. 1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST		
Prioritet	1.2: Unaprjediti potporu razvoju poljoprivrede i ruralnih područja		
Naziv mjere	1.2.3 Unaprjeđenje usluga i sustava potpore poljoprivrednicima		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere razvoj sustava savjetovanja i aktivnosti poljoprivrednih savjetodavnih službi koje edukacijskim procedurama pomažu poljoprivrednicima u usavršavanju metoda i tehnika poljoprivredne proizvodnje, vođenju gospodarstva, povećavanju prihoda i produktivnosti proizvodnje, što podrazumijeva transfer novih saznanja i tehničko-tehnoloških inovacija od znanstveno-istraživačkih institucija do poljoprivrednih proizvođača. Također, cilj mjere je poboljšati položaj poljoprivrednih sudionika jačanjem lanaca vrijednosti u poljoprivredi te proizvodnog, razvojnog, marketinškog i investicijskog udruživanja poljoprivrednih proizvođača. Područja djelovanja obuhvaćaju: - pružanje stručnih savjetodavnih usluga - programe edukacije poljoprivrednih proizvođača (stručnih skupova, kongresa, simpozija, seminara i sl.) - potporu osnivanju i radu agrocentara, za integriranje proizvođača u učinkovit lanac opskrbe hranom, osiguravanje otkupa i jačanje mikro proizvođača - potporu udrugama, zadrugama i savezima poljoprivrednih proizvođača za povezivanje s otkupljivačima - sufinanciranje organiziranja sajмова, promidžbe i izložbi iz oblasti poljoprivredno-prehrambenog sektora - uvođenje e-servisa za poljoprivredne proizvođače.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj pruženih usluga savjetodavne službe (savjeta, preporuka, planova, obuka i sl.) (u razdoblju 2021.-2027.)	-	500

	Broj novoosnovanih agro-centara (u razdoblju 2021.-2027.)	-	2
	Broj novoformiranih udruga i zadruga (u razdoblju 2021.-2027.)	-	3
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- razvojni efekt - utjecaj na: povećanje prihoda od poreza p. c., povećanje stope pokrivenosti uvoza izvozom i povećanje stope zaposlenosti - doprinos ostvarenju ishoda prioriteta: povećanje fizičkog opsega proizvodnje prehrambenih proizvoda, povećanje izvoza djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, povećanje održivosti i broja registriranih poljoprivrednih gospodarstava te povećanje neto plaće u tom sektoru		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 55.000 KM Izvor: 25.000 KM Proračun ŽP 30.000 KM Proračun FBiH, donatori		
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2027,		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Županije Posavske		
Nositelji mjere	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Županije Posavske		
Ciljne grupe	Poljoprivredni proizvođači, poljoprivredna gospodarstva, udruge poljoprivrednih proizvođača, zadruge, savezi		

Veza sa strateškim ciljem	1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST		
Prioritet	1.3 Poboljšanje turističke ponude za održivi turizam		
Naziv mjere	1.3.1. Uređenje lokacija i objekata kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa (riječnog, lovnog i ribolovnog turizma)		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je predložene mjere pružiti doprinos održivom razvoju turizma i obogatiti turističku ponudu uz pomoć razvoja novih prirodnih, kulturno-povijesnih i drugih turističkih lokaliteta/atrakcija, kako bi se povećao turistički promet na određenim destinacijama, kao i potrošnja po posjetitelju. Unaprjeđenje turističkih usluga na turističkim lokacijama i jačanje kapaciteta pružatelja turističkih usluga također je jedan od vrlo važnih ciljeva ove mjere. Područja djelovanja obuhvaćaju sljedeće: - razvoj plana održivog upravljanja lokalitetima kulturne i prirodne baštine - uređenje lokaliteta kulturno-povijesnog turizma (Turistička valorizacija zaštićenog područja Starača Vojskova, I faza revitalizacije turističkog kompleksa u Novom Selu, Rekonstrukcija i revitalizacija objekta nacionalnog spomenika Zgrade općine – Mala vijećnica u Odžaku) - uređenje lovišta na cijelom području Županije Posavske, u skladu s potrebama lovišta - uređenje priobalja rijeka Save i Bosne, kako bi se učinili atraktivnim sa stanovišta turističko-ribolovne ponude (izgradnja luke nautičkog turizma na rijeci Savi) - uređenje planinarskih, brdskih i ravničarskih šetnica i biciklističkih staza (planinarskih i brdskih staza, kao što su: Smrekovac – Ninoš, Rakovac – Kočijaš – Ninoš, Kadar – Kočijaš – Drenovac, Svilaj – Vrbovac – Potočani – Srnava) te šetnica i biciklističkih staza uz rijeku Savu, uređenje bare Starača - izradu investicijske studije i izgradnju kapaciteta banjsko-rekreativnog turizma (Zdravstveno-rehabilitacijski centar u Domaljevcu) - povećanje konkurentnosti pružatelja usluga turizma (javnih i privatnih), uz edukacije o osiguranju kvalitete, održivom upravljanju destinacijama te standardizaciji kulturne i prirodne baštine.		
Ključni strateški projekti	Opis	Očekivani efekti	
	„Izgradnja 2 jezera Ciglane“ - uređenje javne potvršine koja se sastoji od 2 jezera Ciglane, fizički odvojena, različitih dubina, nastalih iskopavanjem zemlje. Uređenje uključuje novu javnu turističku infrastrukturu u obliku bungalova, paviljona, mostova, nadstrešnica za izlete, muzejskog prostora i višenamjenske dvorane, platforme u jezeru, amfiteatra, klupa i stolova u odmaralištima, a sve dizajnirano od prirodnih materijala.	- izrađena jedna atraktivna lokacija za okupljanje posjetitelja i stanovnika u sjedištu Županije - povećan broj dolazaka i noćenja turista za 20 %	
		Indikativni financijski okvir Iznos: 700.000 KM Izvori: 280.000 KM Proračun Općine Orašje 140.000 KM Proračun ŽP 280.000 KM Ostali vanjski izvori	
Indikatori za praćenje	Indikatori	Polazne	Ciljne

rezultata mjere		vrijednosti 2019.	vrijednosti 2027.
	Broj izrađenih planova održivog upravljanja turističke ponude (u razdoblju 2021.-2027.)	-	1
	Broj rekonstruiranih ili uređenih turističkih lokaliteta i/ili objekata (u razdoblju 2021.-2027.)	-	3
	Broj novih polaznika obučanih za osiguranje kvalitete, standardizaciju kulturne i prirodne baštine i upravljanje destinacijama (u razdoblju 2021.-2027.)	-	35
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- razvojni efekt - utjecaj na: povećanje poreza od prihoda p. c. i stope zaposlenosti - doprinos ostvarenju prioriteta: povećanje ukupnog prometa u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, povećanje prosječne neto plaće u turizmu i ugostiteljstvu		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 1.200.000 KM- od kojih nacionalni spomenik Male vijećnice Općine Odžak 600.000 KM (bez vrijednosti strateškog projekta) Izvor: 240.000 KM Proračun Županije Posavske 390.000 KM Proračuni općina 570.000 KM Proračun FBiH i donatori		
Razdoblje implementacije mjere	2021. -2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog planiranja Županije Posavske		
Nositelji mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog planiranja ŽP, Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša ŽP, Ministarstvo prosvjete, kulture i sporta, udruge građana ŽP, općine u sastavu ŽP, Centar za razvoj poduzetništva Orašje, Turistička zajednica (nakon uspostavljanja), pružatelji turističkih usluga		
Ciljne grupe	Poduzeća i obrtnici u sektoru turizma i ugostiteljstva te vezanih djelatnosti, udruge u oblasti turizma, domaći i strani turisti, stanovnici Županije Posavske		

Veza sa strateškim ciljem	1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST		
Prioritet	1.3. Poboljšanje turističke ponude za održivi turizam		
Naziv mjere	1.3.2. Promidžba turističke ponude i potpora turističkim manifestacijama		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere unaprijediti turističko pozicioniranje i tržišnu prepoznatljivost Županije Posavske kao turističke destinacije, za povećanje broja posjeta turista i zadržavanje turista na području Županije. Područja djelovanja odnose se na sljedeće aktivnosti: - izradu odgovarajućeg zakonskog okvira za razvoj turizma - izradu dokumenta kojim će se utvrditi valorizacija turističkih potencijala Županije, s posebnim osvrtom na razvoj turizma u ruralnim područjima - osnivanje Turističke zajednice Županije Posavske - promidžbu turističke ponude Županije Posavske, s naglaskom na digitalne medije i povezivanje u regionalni turistički proizvod - osiguranje kontinuirane potpore održavanju kulturnih manifestacija / U općini Orašje: Dani Hrvatskog filma, Dani Tolise, Fišijada, Dani Sv. Ante, World Music Festival „Ethno Plugged In Orašje“, Lutkarsko proljeće / U općini Odžak: Posavsko kolo, Posavsko sijelo, Dani Muse Ćazima Ćatića, Dani sjećanja; / U općini Domaljevac-Šamac: Domaljevačka tkanica u Domaljevcu, Pokladni karneval, Biciklijada, Rock forever.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne Vrijednosti 2019	Ciljne vrijednosti 2027
	Broj promidžbenih aktivnosti (u razdoblju 2021.-2027.)	-	10
	Broj realiziranih turističkih manifestacija u prosjeku godišnje (u razdoblju 2021.-2027.)	-	15
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	- razvojni efekt - utjecaj na: povećanje poreznih prihoda i stope zaposlenosti - doprinos ostvarenju prioriteta: povećanje ukupnog prometa u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, povećanje prosječne neto plaće u turizmu i ugostiteljstvu		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 100.000 KM Izvor: - 50.000 KM Proračun ŽP - 30.000 KM Proračuni općina - 20.000 KM Donatori		
Razdoblje implementacije mjere	2021.- 2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog planiranja Županije Posavske		
Nositelji mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja ŽP, Ministarstvo prosvjete, kulture i sporta, općine ŽP, općine u sastavu ŽP, Turistička zajednica ŽP (nakon uspostavljanja), turističke agencije s područja ŽP		

Ciljne grupe	Poduzeća i obrtnici u sektoru turizma i ugostiteljstva te vezanih djelatnosti, domaći i strani turisti
---------------------	--

Strateški cilj 2.: UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA

Veza sa strateškim ciljem	2. UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU TE POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA		
Prioritet	2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanje		
Naziv mjere	2.1.1. Infrastrukturno unaprijeđenje obrazovnog okruženja za rad s djecom i povećanje socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je mjere stvoriti uvjete za kvalitetan i poticajan rad učenika i nastavnog osoblja u sustavu formalnog obrazovanja, uz poticanje veće socijalne uključenosti i dostupnost obrazovanja za sve. Područja djelovanja odnose se na tri razine obrazovanja i to: predškolska, osnovna i srednja razina, kako slijedi: - Predškolski odgoj i obrazovanje: / stvaranje adekvatnih uvjeta za boravak većeg broja djece i opremanje vrtića / kvalitetan i poticajan rad odgojatelja s djecom / poticanje veće socijalne uključenosti djece s poteškoćama u razvoju. - Osnovni srednje obrazovanje: / rekonstrukcija objekata škola i školskih radionica za praktičnu nastavu, s ciljem poboljšavanja uvjeta u školama / opremanje škola modernim sredstvima za nastavu (informatička i komunikacijska oprema te nastavna pomagala: laptopi, tableti, projektori, ploče itd.), s fokusom na opremu za rad na daljinu (<i>online</i> nastavu), s ciljem poboljšanja kvalitete nastave za kvalitetan i poticajan proces učenja / poticanje socijalne uključenosti djece s poteškoćama u razvoju / dostupnost formalnog i neformalnog obrazovanja za sve.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	m ² modernizirane površine dječjih vrtića (2021.-2027.)	-	1500
	m ² modernizirane površine osnovnih škola (2021.-2027.)	-	3000
	m ² modernizirane površine srednjih škola (2021.-2027.)	-	4000
	Broj uključene djece s teškoćama u razvoju u formalno obrazovanje (dječji vrtići, osnovne i srednje škole)	25	100

Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Obnovom i proširenjem kapaciteta obrazovnih ustanova ostvarit će se efekti na stvaranje poticajnog prostorno-materijalnog okruženja u kojem bi djeca/učenici mogla razvijati svoje kognitivne sposobnosti. Tehničko opremanje škola ostvarit će utjecaj na usmjeravanje djece/učenika na suvremene tehnologije koje su danas neizbježne. Ova će mjera doprinijeti pružanju visokokvalitetnog obrazovanja djeci/učenicima i osiguranju kvalitetnijeg procesa učenja za mlade ljude, što će omogućiti bolju pripremu za tržište rada. Također, realizacijom ove mjere kreirat će se moderniji i fleksibilniji obrazovni sustav, koji će osigurati osnovne usluge i u kriznim situacijama (npr. radom na daljinu).
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 1.500.000 KM Izvor: 700.000 KM Proračun ŽP 800.000 KM vanjski izvori financiranja (Proračun FBiH, fondovi EU i drugi donatori)
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2027.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta Županije Posavske
Nositelji mjere	Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta ŽP, škole, općine
Ciljne grupe	Građani ŽP koji imaju djecu u školama i vrtićima, djeca/učenici, djeca s posebnim potrebama

Veza sa strateškim ciljem	2. UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA		
Prioritet	2.1 Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanje		
Naziv mjere	2.1.2. Potpora usklađivanju i racionalizaciji broja škola i vrtića optimizacijom, rekonstrukcijom i proširenjem kapaciteta postojećih obrazovnih objekata		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere stvoriti uvjete za kvalitetnije izvođenje nastave tjelesne i zdravstvene kulture za učenike, kao i rekreativce (vanjske korisnike). Područja djelovanja u okviru mjere odnose se na sljedeće aktivnosti: - rekonstrukciju unutrašnjosti objekata dvorana (kao što je: zamjena krova i izolacije, obrada unutarnjih zidova, stropa dvorane, zamjena rasvjetnih tijela na plafonu, zamjena radijatora i nabava opreme i sl.) - izgradnju ili obnovu vanjskih sportskih igrališta za tjelesnu i zdravstvenu kulturu, u cilju poboljšavanja uvjeta za sportske aktivnosti.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	% škola s adekvatnim uvjetima u skladu s relevantnim standardima	60	100
	Broj korisnika dvorana za vanjskih sportskog igrališta za tjelesnu i zdravstvenu kulturu (djece i odraslih) na godišnjoj razini	150	500
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Ostvarivanje ovih mjera doprinijet će kvalitetnijem izvođenju nastave tjelesne i zdravstvene kulture; pružanje mogućnosti mještanima za korištenje sportskih igrališta; promidžba zdravog načina života kroz bavljenje sportom te uređenje školskog dvorišta		

Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 224.000 KM Izvor: 124.000 Proračun ŽP 100.000 Fondovi EU
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2026. godina
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta Županije Posavske
Nositelji mjere	Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta ŽP, škole, općine ŽP
Ciljne grupe	Građani ŽP, udruge, klubovi, učenici osnovnih i srednjih škola, djeca s posebnim potrebama

Veza sa strateškim ciljem	2.UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA		
Prioritet	2.2. Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi		
Naziv mjere	2.2.1. Potpora jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetne javnih politika		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj ove mjere je poboljšanje položaja obitelji s djecom i potpora obiteljima s više djece (troje i više) te stvaranje uvjeta za što kvalitetniji život osoba u stanju socijalne potrebe i sprečavanje negativnih društvenih pojava. Područja djelovanja u okviru mjere odnose se na sljedeće aktivnosti: - objedinjavanje postojećih propisa iz oblasti zaštite obitelji s djecom u jedan zakon koji će precizirati aktivnosti na razini JLS koje se mogu poduzimati u svrhu jačanja socijalno-društvenih programa i općinskih mjera pronatalitetne politike - pronatalitne aktivnosti kroz godišnje pozive za JLS usmjerene na povećanja stupnja nataliteta, odnosno implementacije aktivnosti koje će dovesti do zaustavljanja negativnih trendova u migraciji stanovništva, posebice mladih - jačanje centara za socijalni rad, s zapošljavanjem minimalno jednog stručnog zaposlenika (socijalni radnik, pedagog/psiholog) po JLS, kako bi se smanjio pritisak koji je sada očigledan, vidljiv kroz prosječan broj korisnika po stručnom zaposleniku.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	Stopa prirodnog priraštaja	-8,7	-5
	Broj korisnika po 1 stručnom zaposleniku u centrima za socijalni rad	710 (2018.)	550
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kontinuiranom implementacijom potpore jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetnih javnih politika u mnogome će se poboljšati demografska obnova Posavske Županije te smanjiti pritisak na socijalna izdvajanja, naravno, u kombinaciji s drugim mjerama.		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 700,000 KM (100,000 KM na godišnjem razini u razdoblju 2021.-2027.) Izvor: 350.000 KM Proračun ŽP 350.000 KM proračuni općina ŽP		
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2027.		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike ŽP, Sektor socijalne politike
Nositelji mjere	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, općine u Županiji Posavskoj
Ciljne grupe	Djeca, mladi, djeca s posebnim potrebama, porodilje

Veza sa strateškim ciljem	2.UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, I POVEĆATI OBIM DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA		
Prioritet	2.2. Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi		
Naziv mjere	2.2.2. Jačanje ljudskih i materijalno-tehničkih kapaciteta domova zdravlja, područnih ambulanti obiteljske medicine te Županijske bolnice		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je mjere unaprjeđenje zdravstvene zaštite na području Županije Posavske, infrastrukturnim projektima i jačanjem kapaciteta zdravstvenih ustanova, koji će osigurati pacijentima dostupnije i kvalitetnije korištenje zdravstvenih usluga neophodnih za poboljšano zdravstveno stanje svih stanovnika na području Županije Posavske. Također, unaprjeđenje postojeće zdravstvene legislative i dosljednom primjenom, kao i njezinom kontrolom, cilj je mjere poboljšati prava korisnika zdravstvenih usluga kao i prava i mogućnosti za usavršavanje postojećeg medicinskog osoblja. Područja djelovanja u okviru mjere odnose se na sljedeće aktivnosti: - izgradnju i materijalno-tehničko opremanje novog objekta Doma zdravlja Orašje - izgradnju i materijalno-tehničko opremanje novog objekta Zavoda za javno zdravstvo Županije Posavske - materijalno-tehničko opremanje Županijske bolnice Orašje i Odjela za dijalizu Županijske bolnice - materijalno-tehničko opremanje Doma zdravlja Odžak - jačanje ljudskih resursa novim zapošljavanjem liječnika (minimalno 14) te specijalizacijama/subspecijalizacijama (minimalno 14) i novim zapošljavanjima medicinskog osoblja/tehničara (minimalno 20).		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	Broj stanovnika po jednom liječniku	827 (2020.)	600 (2027.)
	Godišnji rast broja izdanih uputnica za liječenje osiguranika izvan Županije Posavske	22,3 % (2018./2019.)	2 % (2021.-2027.)
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Poboljšano fizičko, mentalno i psihičko zdravstveno stanje stanovništva, smanjena potreba za korištenjem zdravstvenih usluga izvan Županije Posavske		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 7.400.000 KM Izvor: 5.000.000 KM Proračun ŽP 1.000.000 KM proračuni općina ŽP 1.400.000 KM (EU fondovi i grantovi viših razina vlasti)		
Razdoblje	2021.-2027.		

implementacije mjere	
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Županije Posavske, Sektor zdravstva
Nositelji mjere	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Županije Posavske, općine Županije Posavske
Ciljne grupe	Stanovnici Županije Posavske

Veza sa strateškim ciljem	2.UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA		
Prioritet	2.2. Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi		
Naziv mjere	2.2.3. Potpora stambenom zbrinjavanju socijalno osjetljivih kategorija stanovništva		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere poboljšati uvjete stanovanja i života socijalno osjetljivih skupina stanovništva. Područja djelovanja u okviru mjere odnose se na: - stvaranje uvjeta za zbrinjavanje starih i nemoćnih osoba izgradnjom doma za stara i nemoćna lica s kapacitetom za 100 osoba, modelom javno-privatnog partnerstva - direktnu potporu mladima za rješavanje stambenog pitanja, subvencioniranjem 50 % kamate za kupovinu prve stambene jedinice, s fokusom na mlade bračne parove posebice na one s djecom.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	Broj osoba smještenih u novi Dom za stara i nemoćna lica na području Županije	0	100 (2025.)
	Broj mladih s riješenim stambenim pitanjem uz potporu Županije Posavske	0 (2020.)	50
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Poboljšani uvjeti stanovanja i život mladih i socijalno osjetljivih skupina stanovništva umnogome poboljšati uvjete društvene infrastrukture, ali istovremeno, otvoriti nova radna mjesta, minimalno 30 radnih mjesta na principu javnog-privatnog partnerstva. S druge strane, kompletiranje potpore za financijsku neovisnost s pomoću Programa ima pozitivan efekt ne samo na mlade nego i obitelji, povećat će se zadovoljstvo kvalitetom života za minimalno 100 građana u sedmogodišnjem razdoblju.		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 500,000 KM (300,000 Dom + 200,000 KM subvencioniranje kamata) Izvor: 200,000 proračun ŽP 200,000 privatni investitor(i) 100,000 općine Županije Posavske		
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2025.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Sektor socijalne politike		
Nositelji mjere	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Vijeće mladih Županije Posavske		

Ciljne grupe	Minimalno 100 starih i nemoćnih lica, 40 nezaposlenih osoba, 50 mladih i 1000 građana
---------------------	---

Veza sa strateškim ciljem	2: UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA		
Prioritet	2.3. Smanjiti rizik od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama		
Naziv mjere	2.3.1. Prevencija i rano upozoravanje od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama uz jačanje civilne zaštite/vatrogasnih službi i uprave policije		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere prevencija i rano upozoravanje od prirodnih i sigurnosnih rizika, uz uspostavljanje potrebnih kapaciteta za izradu i dostavljanje pravovremenih informacija i upozorenja, kako bi se smanjili mogući gubici i štete. Uspostavljanjem sustava ranog upozoravanja u sustavu civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine stvaraju se pretpostavke za pravovremeno obavješćavanje i uzbunjivanje stanovništva o nadolazećoj opasnosti i aktiviranje ljudskih i materijalnih resursa za djelovanje na zaštiti i spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara. Navedeni sustav čine sustav promatranja i obavješćavanja i sustav uzbunjivanja koji funkcioniraju u okviru organa uprave za civilnu zaštitu Federacije BiH, županija i općina kao centri promatranja, obavješćavanja i uzbunjivanja odnosno operativni centri civilne zaštite 121. Područje djelovanja u okviru mjere odnosi se na sljedeće aktivnosti: - prikupljanje, obrada i distribucija podataka o svim vrstama pojava i opasnosti koje mogu dovesti do prirodne ili druge nesreće i posljedicama koje su nastale za ljude i materijalna dobra na ugroženo području, uz uspostavljanje baze podataka - rano upozoravanje, obavješćavanje i uzbunjivanje stanovništva o neposrednoj opasnosti, uz primjenu digitalizacije - obavješćavanje i aktiviranje izvršitelja zadataka zaštite i spašavanja i pružanje informacijsko-komunikacijske potpore organima rukovođenja akcijama zaštite i spašavanja te - jačanje kapaciteta policijskih službenika, prijemom novih policijskih službenika u cilju podmlađivanja policije s 50 % novih policijskih službenika od ukupnog broja zaposlenih kadrova, za početni čin "policajac" i "mlađi inspektor - organiziranje stručnih radionica za subjektima od važnosti za zaštitu i spašavanje, njihovo uvezivanje i jačanje suradnje - reguliranje zakonodavno-pravnog okvira rada o zaštiti i spašavanju sukladno legislativi - jačanje kapaciteta stožerā civilne zaštite, službi i jedinica za zaštitu i spašavanje.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019	Ciljne vrijednosti 2025
	Broj aktera zaštite i spašavanja uvezanih u sustav ranog upozoravanje od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama	0	30
	Broj obučanih i certificiranih pripadnika civilne zaštite za pružanje usluga spašavanja	0	30

Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Uspostavljanje alternativnog sustava veza za komunikaciju sudionika u zaštiti i spašavanju, u situaciji kada sustav telefonska veza nije u funkciji ,znatno će doprinijeti smanjenju potencijalnih posljedica od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama, što se već nekoliko puta u prošlosti pokazalo kao dobra praksa.
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 1.300.000 KM Izvor: 600.000 KM proračun ŽP 700.000 KM vanjski izvori financiranja
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2025.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Uprava civilne zaštite Županije Posavske
Nositelji mjere	Uprava civilne zaštite Županije Posavske i općinske službe civilne zaštite
Ciljne grupe	Svi građani Županije Posavske

Veza sa strateškim ciljem	2.UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA		
Prioritet	2.3. Smanjiti rizik od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama		
Naziv mjere	2.3.2. Potpora deminiranju preostalog područja kontaminiranog neeksplozivnim ubojitim sredstvima		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Da bi Bosna i Hercegovina blagovremeno ispunila svoje obaveze u pogledu čišćenja mina, neophodno je poduzeti mjere i aktivnosti na produženju roka određenog za uništavanje protupješačkih mina, prema članku 5. Otavske konvencije i osigurati poštovanje i primjenu novousvojenih standarda za protuminske akcije i standardnih operativnih procedura BiH. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine provodit će aktivnosti planiranja, određivanja prioriteta, izdavanja zadataka i provedbe protuminskih akcija. Cilj je ove mjere da se do 2027. godine u Županiji Posavskoj, aktivnošću Centra za uklanjanje mina u BiH, dođe do faze završetka identifikacije i čišćenja svih poznatih površina kontaminiranih minama, u cilju smanjenja prijetnji preostale kontaminacije i vraćanja površina u upotrebu. Područja djelovanja odnose se na sljedeće aktivnosti: - proaktivne operacije izviđanja i čišćenja kontaminiranih površina - upozoravanje na mine u okviru obrazovnog sustava - organiziranje seminara i predavanja o važnosti PP zaštite i uputstvima nadležnih organa o tom pitanju, u suradnji s kućnim savjetima, mjesnim zajednicama i školama.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti 2027.
	Ukupan broj nesreća izazvanih neeksplozivnim ubojitim sredstvima (izvor: BH-MAC)	34 (2017.)	0
	% procjenjenog sumnjivog područja minskih polja (označenih) Županije Posavske	8 % (2018.)	0 %

Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razminiranje preostalog područja Županije Posavske utjecati će na stvaranje uvjeta u kojima će svi građani obavljati aktivnosti neophodne za život bez opasnosti za vlastitu sigurnost, uz integraciju žrtava mina i NUS-a u društvo. Mjera će ostvariti doprinos potpunom ukljanjanju rizika od posljedica mina i NUS-a te omogućiti sigurno korištenje površine za obavljanje svih aktivnosti neophodnih za život i poslovanje.
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 700.000 KM (100.000 KM godišnje) Izvor: 200.000 KM proračun ŽP 300.000 KM viša razina vlasti 200.000 KM vanjski izvori financiranja
Razdoblje implementacije mjere	Do 2025. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Uprava civilne zaštite Županije Posavske
Nositelji mjere	Uprava civilne zaštite Županije Posavske i BH MAC
Ciljne grupe	Svi građani Županije Posavske koji žive na području i uz područja koja su kontaminirana zaostalim minskim eksplozivnim sredstvima.

STRATEŠKI CILJ 3.: USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE (JAVNE I KOMUNALNE)

Veza sa strateškim ciljem	3: USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE (JAVNE I KOMUNALNE)
Prioritet	3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša
Naziv mjere	3.1.1. Uspostava funkcionalno - institucionalnih kapaciteta za integralno upravljanje prostorom i okolišem

Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Tijekom 2019. godine donosen je Zakon o izmjenama zakona o prostornom uređenju i građenju Županije Posavske, čime su stvoreni uvjeti za donošenje Prostornog plana koji će obuhvatiti razdoblje 2019.–2039. te su započete aktivnosti na prikupljanju potrebnih podataka. Cilj je ove mjere osigurati 100 % pokrivenost prostora Županije planskim dokumentom te utvrditi temeljna načela prostornog uređenja Županije, ciljeve prostornog razvoja, strukturalnu podjelu zemljišta, uporabu i namjenu prostora te time ostvariti preduvjeti za izradu razvojnih i urbanističkih planova općina. Područja djelovanja obuhvatit će sljedeće aktivnosti: - donošenje Prostornog plana Županije Posavske - izmjene i dopune postojeće zakonske legislative kojom se uređuje oblast prostornog uređenja i građenja (u smislu skraćivanja rokova kod ishodovanja dokumenata potrebnih za građenje, usklađivanje s drugim propisima, posebice sa Zakonom o energetskej učinkovitosti, izrada i usvajanje Zakona o zaštiti okoliša i Plana zaštite okoliša Županije Posavske) - uspostavljanje sustava monitoringa kvalitete tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama i na razini Županije, uz jačanje inspekcijskog nadzora - definiranje osnovne konfiguracije i dugoročnog plana razvoja zemljišnog informacijskog sustava (ZIS) te stvaranje koordinacijskog čvorišta za prikupljanje svih informacija o zemljištu - provedba inventarizacije invazivnih vrsta i izrada akcijskih planova suzbijanja negativnih utjecaja invazivnih vrsta na biološku raznolikost uz kartiranje biološke raznolikosti (u prvoj fazi inventarizaciju potrebno je usmjeriti na područja predložena za zaštitu) - monitoring i kontrola invazivnih vrsta te stanja bioraznolikosti sprječavanjem devastacije prirodnih cjelina uslijed fragmentacije staništa (bespravna gradnja), degradacije i nestanka prirodnih staništa na području eksploatacije mineralnih sirovina, degradacije ekosustava uslijed neplanske sječe šuma te aktivnosti sprečavanja ugroženosti flore i faune divljim odlagalištima otpada i drugim faktorima remećenja.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	Stupanj pokrivenosti Županije Posavske prostornim planom	0	100 % (2023.)
	Broj mjernih stanica za monitoring kvalitete tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama	0	2
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekt mjere odnosi se na stvaranje povoljnijih uvjeta za život, rad i zdravlje čovjeka, zaštitu i dugoročno upravljanje prirodnim dobrima, uz stvaranje pretpostavki za uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša. Nadalje, mjera će doprinijeti unaprjeđenju stanja		

	okoliša i poboljšanju kvalitete življenja građana Županije Posavske.
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 200.000 KM Izvor: 100.000 Proračun ŽP 50.000 općine ŽP 50.000 donatori
Razdoblje implementacije mjere	2020. – 2027.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja Županije Posavske
Nositelji mjere	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja Županije Posavske, Ministarstvo prometa veza i zaštite okoliša Županije Posavske, Sektor prometa i veza, općinske uprave Odžak, Orašje i Domaljevac - Šamac
Ciljne grupe	Građani, gospodarski subjekti, potencijalni investitori na području Županije Posavske

Veza sa strateškim ciljem	3. USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE
Prioritet	3.1. Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša
Naziv mjere	3.1.2. Kreiranje održivog sustava upravljanja otpadom uz potporu optimizaciji i racionalizaciji pokrivenosti komunalnih usluga
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	S obzirom na to da na području Županije Posavske ne postoji infrastruktura za integrirano upravljanje otpadom, ova mjera odnosi se na uspostavljanje integralnog sustava i infrastrukture za prikupljanje svih kategorija otpada, koji će funkcionirati na principima prevencije, reciklaže i principu zagađivač plaća. S druge strane, mjera je usmjerena na smanjenje količina otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz učinkovitije korištenje resursa, u cilju stvaranja uvjeta za odvojeno prikupljanje otpada i iskorištavanje svih kategorija otpada za koje postoji tržište. Ključna područja djelovanja odnose se na sljedeće aktivnosti: - stvaranje uvjeta za povećanje obuhvata stanovnika organiziranim prikupljanjem otpada u svim općinama (nabavka vozila, preorganizacija rada, i slično) - stvaranje uvjeta za sanitarno odlaganje otpada za najmanje 5 godina u svim općinama - sanaciju lokalnih općinskih deponija na licu mjesta (Izrada neophodne projektne i studijske dokumentacije neophodne za dobivanje dozvola nadležnih organa, Plan prilagođavanja, Idejni projekt, Studija o utjecaju na okoliš, Glavni projekt te Izvođenje radova na sanaciji deponije)²⁰

²⁰ Podrazumijeva izgradnju donjeg multibarijernog sloja radi izolacije otpada od okoline, izgradnju obodnog kanala oko tijela deponije, izgradnju ograde oko tijela deponije, izgradnja sustava za sakupljanje deponijskih plinova, izgradnja sustava

	- sanaciju divljih deponija premještanjem na drugo mjesto (uklanjanje otpada s lokacije, odvoz otpada do lokacije odlaganja, uređenja lokacije, tzv. „zatezanje terena“ – ravnjanje i nasipanje sloja humusa debljine 20 cm, deratizacija i dezinfekcije lokacije, postavljanje ploče o zabrani bacanja otpada na lokaciju) - uspostavljanje sustava odvojenog prikupljanja i reciklaže svih vrsta otpada koje je moguće iskoristiti (osiguravanje provedbe sustava kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir), uključujući kampanju podizanja svijesti za nužnost odvojenog sakupljanja otpada i reciklaže.		
Strateški projekti	Integrirano upravljanje otpadom ŽP Projekt će obuhvatiti sljedeće aktivnosti: kampanja podizanje javne svijesti za integrirano upravljanje otpadom, donošenje nedostajućih pravnih akata, studiju faznog uključivanja otpada s područja općina, nabavku i podjelu posuda za odvojeno prikupljanje otpada, poticaje za zbrinjavanje otpadnih vozila, izgradnju reciklažnog dvorišta, izgradnju deponije inertnog otpada, izradu Studije izvodljivosti zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla, određivanje lokacije i uspostavljanje sabirnih mjesta za sakupljanje otpada životinjskog porijekla.	Očekivani efekti 1. Povećan broj domaćinstava s procesom adekvatnog zbrinjavanja otpada 2. Uveden djelomičan sustav odvojenog prikupljanja otpada i njegove reciklaže uz pomoć „zelenih otoka“ 3. Stvoreni svi uvjeti za sanitarno odlaganje otpada za najmanje 5 godina u svim općinama	
		Indikativni financijski okvir Iznos: 3.000.000 KM Izvori: 500.000 Proračun ŽP, 2.500.000 KM Ostali vanjski izvori	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	Broj nelegalnih deponija otpada	20	0
	Postotak odvajanja otpada na mjestu nastanka	Manje od 5 %	Min 40 %,
	Ukupan postotak adekvatnog zbrinjavanja otpadnih vozila reciklažom	0	80 %
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedbom mjere te zaživljavanje međuopćinskog projekta Regionalne deponije za odlaganje otpada postiglo bi se smanjenje štetnih utjecaja otpada na okoliš. Zaštita okoliša, promidžba i poticanje održivog korištenja resursa uspostavom integriranog sustava upravljanja otpadom osnovni je doprinos mjere ostvarenju prioriteta.		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 3.500.000 KM (sa strateškim projektom) Izvor: 500.000 KM proračun ŽP 3.000.000 KM ostali izvori financiranja / donatori		
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2027. godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja Županije Posavske, Sektor prostornog uređenja		

za sakupljanje i prihvata procjednih deponijskih voda te izgradnju gornjeg multibarijernog sloja uključujući i rekultivacijski sloj.

Nosioci mjere	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja, Sektor prostornog uređenja, općine, Federalno ministarstvo prostornog uređenja
Ciljne grupe	Svi građani s područja Županije Posavske

Veza sa strateškim ciljem	3. USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE (JAVNE I KOMUNALNE)		
Prioritet	3.2. Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi (javnoj i komunalnoj)		
Naziv mjere	3.2.1. Izbalansirani teritorijalni razvoj javne i komunalne infrastrukture modernizacijom i izgradnjom cesta, vodoopskrbnih sustava, odvodnjom i tretmanom otpadnih voda		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Cilj je ove mjere unaprjeđenje stanja i modernizacija javne infrastrukture, uključujući vodoopskrbne i kanalizacijske sustave te putnu infrastrukturu, kako bi se poboljšali uvjeti za život na području Županije. Kako bi se postigao postavljeni cilj ove mjere bit će provedene sljedeće grupe aktivnosti: - izrada plana rekonstrukcije i/ili proširenja postojećih sustava u svim općinama na osnovi izrađenih Glavnih projekata vodoopskrbe (osigurati izradu prethodnih projektnih inženjerskih radova te hidrogeološka istraživanja i probne bušotine u naseljenim područjima, a nakon toga pristupiti izradi Glavnih projekata) - izgradnja nove i modernizacija postojećih sustava vodoopskrbe u svim općinama u skladu s prethodnim procjenom od cca 30 km sekundarne i tercijalne mreže po općini - izgradnja primarne mreže kanalizacijskog sustava u svim trima općinama na temelju urađenih i dopunjenih Glavnih projekata primarnog kanalizacijskog sustava svih općina - izgradnja novih i modernizacija postojećih sustava odvodnje i tretmana otpadnih voda na području Županije - izgradnja i sanacija javnih cesta u svrhu osiguranja normalne prohodnosti i sigurnosti sudionika u prometa s pomoću kontinuiranog održavanja cestovne mreže i zaštite projektiranog stanja javnih cesta.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	% godišnjih gubitaka u vodovodnoj mreži	25	10
	Duljina odvodne mreže, km	41,5	60
	% asfaltirane prometne mreže u odnosu na ukupan teritorij cestovne mreže	75	85
	Teritorij cestovne mreže, km	357	370
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Sve gore navedene aktivnosti umnogome će doprinijeti adekvatnijem upravljanju zaštitom okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturom. Mjera će prije svega povećati kvalitetu života građana u smislu smanjenja oboljenja vezanih za vodoopskrbni sustav, smanjiti mogućnost onečišćenja okruženja te poboljšati javnu sigurnost u		

	pogledu horizontalne i vertikalne signalizacije i modernizacije cesta za sve sudionike u prometu.
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 3.700.000 KM Izvor: 700.000 proračun ŽP 3.000.000 KM vanjski izvori financiranja (grantovi, donacije)
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2027.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP, Ministarstvo prometa veza i zaštite okoliša ŽP, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP
Nosioci mjere	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP, Sektor vodoprivrede, Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša ŽP, Ministarstvo gospodarstva i prostornog uređenja ŽP, općine Županije Posavske, Komunalna poduzeća, Javno poduzeće Ceste FBiH
Ciljne grupe	Svi građani Županije Posavske

Veza sa strateškim ciljem	3: USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE (JAVNE I KOMUNALNE)		
Prioritet	3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi (javnoj i komunalnoj)		
Naziv mjere	3.2.2 Potpora korištenju čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske učinkovitosti		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Imajući u vidu rezultate preuzete iz Istraživanja o potrošnji energije u zgradama javnog sektora Županije Posavske, cilj se ove mjere odnosi na smanjenje potrošnje energije u zgradama javnog sektora, uz provedbu mjera korištenja čistih i/ili obnovljivih izvora energije te uspostavljanje energijskog menadžmenta. Područja djelovanja odnose se na sljedeće: - uspostavljanje, primjena i razvoj informacijskog sustava o energetskej učinkovitosti u javnom sektoru - uspostavu energijskog menadžmenta na području Županije Posavske i sustava obuke energijskih menadžera i suradnika - provedbu energetskeg audita za 39 javnih objekata²¹ u Posavskoj županiji i provedbu mjera korištenja čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske učinkovitosti u skladu s nalazima audita. - rekonstruiranje javne rasvjete uz zamjenu živinih svjetiljki s LED svjetiljkama.		
Strateški projekti	/	/	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti 2019.	Ciljne vrijednosti 2027.
	Prosječna potrošnja električne energije po jedinici površine u zgradama javnog sektora, m2 (na godišnjoj razini)	23,73 kWh (2018.)	20,73 kWh

²¹ Lista objekata prezentirana je u Istraživanju o potrošnji energije u zgradama javnog sektora Posavske Županije, stranice 6.-8.

	Broj živinih rasvjetnih tjela (javna rasvjeta)	4320	2000
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Pozitivni efekti ogledaju se u: smanjenju potrošnje energije (a samim time i troškova za potrošnju), poboljšanju izgleda zgrada javnog sektora te ugodnijem boravku u njima. Provedbom navedenih aktivnosti promovira se učinkovito korištenje dostupne tehnologije za proizvodnju solarne energije, utječe se na smanjenje potrošnje energije i proizvodnju CO ₂ iz konvencionalnih izvora u javnom sektoru. Nadalje, stvaraju se uvjeti za podizanje javne svijesti o mogućnostima korištenja energetskog potencijala u obnovljivim izvorima energije.		
Indikativna financijska konstrukcija s izvorima financiranja	Iznos: 1,400,000 KM (200,000 KM godišnje) Izvor: 700,000 KM proračun ŽP i općine 700,000 KM vanjski izvori financiranja (EU fondovi)		
Razdoblje implementacije mjere	2021.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo gospodarstva rada i prostornog uređenja ŽP, Sektor prostornog uređenja		
Nositelji mjere	Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja ŽP, općine ŽP		
Ciljne grupe	Javni sektor u ŽP		

Prilog 2: Sažeti pregled strateškog dokumenta

Sažeti pregled strukture strateških ciljeva, prioriteta, mjera i strateških projekata s indikatorima i financijskim vrijednostima dan je u sljedećoj tablici.

SAŽETI PREGLED STRATEŠKOG DOKUMENTA				
Redni broj i oznaka	NAZIV	Indikatori i financijski izvori		
1. Strateški cilj	POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora 2019	Ciljne vrijednosti indikatora 2027
		Porezni prihodi p. c.	109	130
		Vanjskotrgovinska bilanca (u 000 KM)	-128.520	-38.000
		Stopa zaposlenosti	35,7 %	50 %
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		65.449.000	8.300.000	5.900.000
1.1. Prioritet	Ojačati gospodarstvo uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj poslovnih subjekata na tisuću stanovnika	38,5	63,1
		% povećanja ukupnih prihoda gospodarskih subjekata u razdoblju Strategije (2021.-2027.)	-	20 %
		Ukupna vrijednost izvoza industrije u 000 KM (prerađivačka, vađenje ruda i kamena, opskrblijevanje el.en.)	115.727	167.715
		Iznos prosječne neto plaće u KM (prerađivačka, vađenje ruda i kamena, opskrblijevanje el.en.)	580	794
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		13.350.000	7.800.000	5.900.000
1.1.1. Mjera	Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Ukupan broj novoosnovanih	-	25

	i stranih investicija uključujući dijasporu	poduzeća (u razdoblju 2021.-2027.)		
		Ukupan broj novoregistriranih obrta (u razdoblju 2021.-2027.)	-	40
		Broj novih projekata ulaganja dijaspore (u razdoblju 2021.-2027.)	-	3
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		700.000	700.000	0
1.1.2. Mjera	Izgradnja poduzetničke infrastrukture	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj novih radnih mjesta u zonama (u razdoblju 2021.-2027.)	-	300
		Broj novih preduzeća u zonama (u razdoblju 2021.-2027.)	-	15
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		500.000	350.000	150.000
Strateški projekt	Izgradnja infrastrukture u Poduzetničkim/poslovnim zonama "Sjever", "Svilaj 1", "Svilaj 2" i "Svilaj 3"	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj novih preduzeća u zonama „Svilaj“(u razdoblju 2021.-2027.)	-	15
		Broj novih radnih mjesta u zonama „Svilaj“(u razdoblju 2021.-2027.)	-	300
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		3.000.000	350.000	2.650.000
1.1.3. Mjera	Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika, za potporu izvozu, specijalizaciji i digitalizaciji	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Ukupna vrijednost dodijeljenih novih poticaja za investicije i regresiranje kamata (u razdoblju 2021.-2027.)	-	5.800.000 KM
		Vrijednost ostvarenih investicija u nova sredstva u 000 KM	37.333 (2018.)	73.671
		Vrijednost izvoza radnih gotovih proizvoda (u 0000 KM)	16.280	35.980

		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		6.300.000	5.800.000	500.000
1.1.4. Mjera	Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj zaposlenih	6.549	7.000
		Broj brisanih s evidencije nezaposlenih zbog zaposlenja	934	1.000
		Broj dokvalificiranih i prekvalificiranih osoba u razdoblju Strategije (2021.-2027.)	-	50
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		3.350.000	350.000	3.000.000
1.2. Prioritet	Unaprjeđenje potpore razvoju poljoprivrede i ruralnih područja	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj poljoprivrednih gospodarstava	2.480	3.000
		Ukupan izvoz u području KD - Poljoprivrede, šumarstvo i ribolov u 000 KM	984	1.500
		Prosječna neto plaća u području KD - Poljoprivrede, šumarstvo i ribolov	367	500
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		49.499.000	5.025.000	44.574.000
1.2.1. Mjera	Poboljšanje poljoprivredne infrastrukture i kapaciteta	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj okrupnjenih poljoprivrednih gospodarstava (u razdoblju 2021.-2027.)	-	10
		Broj novoizgrađenih objekata za skladištenje, sušenje i hlađenje (u razdoblju 2021.-2027.)	-	14
		Ukupna požnjevena površina u ha	11.748 ha	14.381 ha
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		994.000	400.000	594.000

Strateški projekt	Izgradnja sustava za navodnjavanje i odvodnju	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Površina na kojoj je osigurano navodnjavanje projektom	0	1.500 ha
		Smanjenja šteta od utjecaja klimatskih promjena (u %)	0	20 %
		Povećanje prinosa od biljnih kultura (u %)	0	30 %
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		3.000.000	600.000	2.400.000
Strateški projekt	Uređenje hidromelioracijske mreže i čišćenje kanalske mreže	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Povećanje protočne moći u sustavu otvorene odvodnje (u %)	0	40 %
		Smanjen negativan utjecaj prekomjernog vlaženja na razvoj uzgajanih kultura (u %)	0	30 %
		Uređena kanalska mreža (u km)	0	50
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		1.050.000	600.000	450.000
1.2.2. Mjera	Potpora modernizaciji i povećanju konkurentosti poljoprivredne proizvodnje, uz poticajne politike i programe	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Ostvarene investicije u poljoprivredi u nova stalna sredstva u 000 KM	623	810
		Prosječan broj korisnika županijskih poticaja godišnje (2021.-2027.)	-	800
		prosječno godišnje kretanje opsega poljoprivredne proizvodnje u razdoblju implementacije Strategije (2021.-2027.)	-	10 %
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		40.000.000	4.000.000	36.000.000
1.2.3.	Unaprjeđenje usluga	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti

Mjera	i sustava za potporu poljoprivrednicima	Broj pruženih usluga savjetodavne službe (2021.-2027.)	-	500
		Broj novoformiranih agrocentara (u razdoblju 2021.-2027.)	-	2
		Broj novoformiranih udruga i zadruga (2021.-2027.)	-	3
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		55.000	25.000	30.000
1.3. Prioritet	Poboljšanje turističke ponude za održivi turizam	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj ležaja /iskorištenost smještajnih kapaciteta	285	330
			14,9 %	31,8 %
		Ukupan broj poslovnih subjekata u hotelijerstvu i ugostiteljstvu	191	211
		Prosječna neto plaća u hotelijerstvu i ugostiteljstvu	437	600
		Broj dolazaka turista	10.975	15.000
		Broj noćenja turista	15.310	19.000
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
1.3.1. Mjera	Uređenje lokacija i objekata kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa (riječnog, lovnog i ribolovnog turizma)	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj izrađenih planova održivog upravljanja turističke ponude (u razdoblju 2021.-2027.)	-	1
		Broj rekonstruiranih ili uređenih turističkih lokaliteta i / ili objekata (u razdoblju 2021.-2027.)	-	3
		Broj novih polaznika obučeni za osiguranje kvalitete, standardizaciju kulturne i prirodne baštine i upravljanje destinacijama (u razdoblju 2021.-2027.)	-	35
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)

		1.200.000	240.000	960.000
Strateški projekt	Izgradnja 2 jezera Ciglane	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Izgrađena atraktivna turistička lokacija	0	1
		Povećanje broja dolazaka i noćenja turista (u %)	0	20 %
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		700.000	140.000	560.000
1.3.2. Mjera	Promidžba turističke ponude i potpora turističkim manifestacijama	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj promidžbenih aktivnosti (u razdoblju 2021.-2027.)	-	10
		Broj realiziranih turističkih manifestacija u prosjeku godišnje (u razdoblju 2021.-2027.)	-	15
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		994.000	400.000	594.000

Redni broj i oznaka	NAZIV	Indikatori i financijski izvori		
2. Strateški cilj	UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora 2019	Ciljne vrijednosti indikatora 2027
		Grupa razvijenosti Županije na razini FBiH	III	II
		Smanjenje vanjskog migracijskog salda %	-25	0
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		12.324.000	7.174.000	5.150.000
2.1. Prioritet	Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj učenika u jednom odjeljenju	15,2	18

	odgoj i obrazovanje	Broj djece koja nisu primljena zbog popunjenih kapaciteta u predškolskom obrazovanju	62	0
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		1.724.000	824.000	900.000
2.1.1. Mjera	Infrastrukturno unaprijeđenje obrazovnog okruženja za rad s djecom i povećanje socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti
		Ukupne obnovljene površine osnovnih škola (m ²)	0	3000
		Ukupne obnovljene površine srednjih škola (m ²)	0	4000
		Broj uključene djece s teškoćama u razvoju u formalno obrazovanje (za sve razine)	25	100
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		1.500.000	700.000	800.000
2.1.2. Mjera	Potpora usklađivanju i racionalizaciji broja škola i vrtića kroz optimizaciju, rekonstrukciju i proširenje kapaciteta postojećih obrazovnih objekata	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		% škola s adekvatnim uvjetima u skladu s relevantnim standardima	60	100
		Broj vanjskih sportskih igrališta za tjelesnu i zdravstvenu kulturu i udruge (djece i odraslih) na godišnjoj razini	150	500
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		224.000	124.000	100.000
2.2. Prioritet	Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj učenika u jednom odjeljenju	15,2	18
		Broj djece koja nisu primljena zbog popunjenih kapaciteta u predškolskom obrazovanju	62	0
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		8.600.000	5.550.000	3.050.000

2.2.1. Mjera	Potpora jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetnih javnih politika	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Stopa prirodnog priraštaja	-8,7	-5
		Broj korisnika po 1 stručnom zaposleniku u centrima za socijalni rad	710 (2018.)	550
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		700.000	350.000	350.000
2.2.2. Mjera	Jačanje ljudskih i materijalno-tehničkih kapaciteta domova zdravlja, područnih ambulanti obiteljske medicine te Županijske bolnice	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj stanovnika po 1 liječniku	827	600
		m2 novoizgrađenog prostora objekata zdravstvene skrbi	0	2000
		Godišnji rast broja izdanih uputnica za liječenje osiguranika izvan Županije Posavske	22,3 %, (2018./2019.)	2 %, (2021.-2027.)
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		7.400.000	5.000.000	2.400.000
2.2.3. Mjera	Potpora stambenom zbrinjavanju mladih i socijalno osjetljivih kategorija stanovništva	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj osoba smještenih u novi Dom za stara i nemoćna lica na području Županije	0	100
		Broj mladih s riješenim stambenim pitanjem uz potporu Županije	0 (2020)	50
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		500.000	200.000	300.000
2.3. Prioritet	Smanjenje rizika od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		% pokrivenosti teritorija sustavom ranog obavješćavanja i uzbuđivanja	0 (2020.)	100 % (2023.)
		Koeficijent procjenjenosti opasnosti od minskih polja (izračun prema metodologiji procjene analize rizika od prirodnih i drugih nesreća)	12 (2017.)	3-5

		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		2.000.000	800.000	1.200.000
2.3.1. Mjera	Prevenција i rano upozoravanje od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama uz jačanje civilne zaštite/vatrogasnih službi i uprave policije	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Broj aktera zaštite i spašavanja uvezanih u sustav ranog upozoravanje od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama	0	30
		Broj obučanih i certificiranih pripadnika civilne zaštite za pružanje usluga spašavanja	0	30
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		1.300.000	600.000	700.000
342.3.2. Mjera	Potpora deminiranju preostalog područja kontaminiranog neeksplozivnim ubojitim sredstvima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		% procjenjenog sumnjivog područja minskih polja (označenih) ŽP	34 (2017.)	0
		% procjenjenog sumnjivog područja minskih polja (označenih) ŽP	8 % (2018.)	0 %
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		700.000	200.000	500.000

Redni broj i oznaka	NAZIV	Indikatori i financijski izvori		
3. Strateški cilj	USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora 2019	Ciljne vrijednosti indikatora 2027
		% komunalnog otpada koji se odlaže na sanitarnu deponiju	0	70
		% stanovništva priključen na centralni sustav vodoopskrbe	41,67	60
		% stanovništva priključen na	23,34	40

	INFRASTRUKTURE	kanalizacijski sustav		
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		8.800.000	2.000.000	6.800.000
3.1. Prioritet	Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Pokrivenost uslugama odvoza otpada u svim općinama ŽP	55 % (prema informacijama JKP)	100 %
		Ukupno suspendirane tvari na nelegalnim deponijama otpada (kg/godina)	7373 kg/godina, (prema podacima Studije procjene tereta zagađenja vodnih resursa sliva Rijeke Save)	1000 kg/godina
		% teritorija ŽP pokrivenog prostorno-planskom dokumentacijom u skladu s principima održivog razvoja	0	100
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		3.700.000	600.000	3.100.000
		Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Stupanj pokrivenosti ŽP prostornim planom	0	100% (2023)
3.1.1. Mjera	Uspostava funkcionalno - institucionalnih kapaciteta za integralno upravljanje prostorom i okolišem	Broj mjernih stanica za monitoring kvalitete tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama	0	2
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		200.000	100.000	100.000
		Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
3.1.2. Mjera	Kreiranje održivog sustava upravljanja otpadom uz potporu	Broj nelegalnih deponija otpada	20	0

	optimizaciji i racionalizaciji pokrivenosti komunalnih usluga	% odvajanja otpada na mjestu nastanka	Manje od 5 %	Minimalno 40 %
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		500.000	0	500.000
Strateški projekt	Integrirano upravljanje otpadom Županije Posavske	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Povećanje broja domaćinstava s procesom adekvatnog zbrinjavanja otpada	Manje od 5 %	40 %
		Uveden djelomičan sustav odvojenog prikupljanja otpada i njegove reciklaže uz pomoć „zelenih otoka“	0	Da
		Razdoblje za koje su stvoreni uvjeti za sanitarno odlaganje otpada za najmanje	0	5 godina
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		3.000.000	500.000	2.500.000
3.2. Prioritet	Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		% stanovništva s pristupom vodovodnoj mreži	41,67	60
		% stanovništva s pristupom odvodnoj mreži	23,34	40
		Godišnja izdvajanja za električnu energiju, grijanje i vodu u zgradama javnog sektora, KM	691.294,13 (2018.)	400.000
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		5.100.000	1.400.000	3.700.000
3.2.1. Mjera	Izbalansirani teritorijalni razvoj javne i komunalne infrastrukture kroz modernizaciju i izgradnju vodoopskrbnih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		% godišnjih gubitaka u vodovodnoj mreži	25	10
		Duljina odvodne mreže, km	41,5	60
		Teritorija cestovne mreže, km	357	370

	sustava, odvodnju i tretman otpadnih voda	Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		3.700.000	700.000	3.000.000
3.2.2. Mjera	Potpora korištenju čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske učinkovitosti	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
		Prosječna potrošnja električne energije po jedinici površine u zgradama javnog sektora, m2 (na godišnjem razini)	23,73 kWh (2018.)	20,73 kWh
		Broj živinih rasvjetnih tjela (javna rasvjeta)	4320	2000
		Ukupno (KM)	Proračun (KM)	Ostali izvori (KM)
		1.400.000	700.000	700.000

Prilog 3: Veza s drugim planskim dokumentima

Strateški ciljevi usklađeni su s Okvirom za Ciljeve održivog razvoja u BiH, zasnovanom na Agendi za održivi razvoj do 2030. godine, kako slijedi:

OKVIR ZA CILJEVE ODRŽIVOG RAZVOJA U BIH	
Pravac, akcelerator i pokretači	Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjera iz strategije razvoja
Pravac: Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom Akcelerator 1: „Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor“ s pripadajućim pokretačima: - o <i>odgovorna uprava orijentirana na građane i poslovni sektor</i> - o <i>funkcionalan sustav kreiranja politika i upravljanje održivim razvojem</i> - o <i>efikasno upravljanje javnim financijama.</i>	STRATEŠKI CILJ 1.: POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE UZ POVEĆANJE POTPORE PODIZANJU KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA Prioritet 1.1. Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanje Mjera 1.1.1. Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu
Pravac – Pametni rast Akcelerator 1.: „Povoljno okruženje za preduzetništvo i inovacije s pripadajućim pokretačima: - o <i>povećanje investicija u infrastrukturu istraživanja, razvoja i inovacija u javnom i privatnom sektoru</i> - o <i>mobiliziranje potencijala dijaspore</i> - o <i>olakšavanje poslovanja i potpora brzo rastućim firmama</i> - o <i>globalni lanci vrijednosti.</i> Akceleratorom 5.: „Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem“ i pripadajućim pokretačima: - o <i>održivi turizam.</i>	STRATEŠKI CILJ 1.: POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE UZ POVEĆANJE POTPORE PODIZANJU KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA Prioritet 1.1. Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanje Mjera 1.1.1. Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu Mjera 1.1.2 Izgradnja poduzetničke infrastrukture Mjera 1.1.3 Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika za poticanje izvoza, specijalizacije i digitalizacije Prioritet 1.2. Unaprijediti potporu razvoju poljoprivrede i ruralnih područja Mjera 1.2.3 Unaprjeđenje usluga i sustava za potporu poljoprivrednicima Prioritet 1.3. Poboljšanje turističke infrastrukture i ponude za održivi turizam Mjera 1.3.1. Uređenje lokacija i objekata kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa Mjera 1.3.2. Promidžba turističke ponude i potpora turističkim manifestacijama
Pravac – Društvo jednakih mogućnosti Akcelerator 2. „Aktivacija i zapošljavanje ranjivih kategorija“ s pripadajućim pokretačima: o <i>povećanje stope aktivnosti i uključivanje</i>	STRATEŠKI CILJ 1.: POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE UZ POVEĆANJE POTPORE PODIZANJU KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA Prioritet 1.1. Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i

ranjivih kategorija na tržište rada o povećanje zapošljivosti nezaposlenih osoba razvojem socijalnog poduzetništva.	zapošljavanja Mjera 1.1.4 Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta
Pravac - Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom Akcelerator 1.: „Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor“ s pripadajućim pokretačima: - o odgovorna uprava orijentirana na građane i poslovni sektor - o funkcionalan sustav kreiranja politika i upravljanje održivim razvojem; te Akcelerator 2.: „Vladavina prava, sigurnost i osnovna prava“ s pripadajućim pokretačima: - o zaštita ljudskih prava.	3. Strateški cilj USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE (JAVNE I KOMUNALNE) Strateški cilj 2. UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU TE POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA
Pravac – Pametni rast Akcelerator 3. „Unaprjeđenje pristupa i kvalitete obrazovanja i obuke“ s pripadajućim pokretačima: - o razvoj kapaciteta nastavnika, modernizacija škola i nastavnih metoda - o univerzalno i kvalitetno predškolsko obrazovanje - o strateško investiranje u istraživačko-razvojne aktivnosti - o kurikularna reforma na svim razinama obrazovanja - o učinkovit sustav cjeloživotnog učenja.	Strateški cilj 2. UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU TE POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA PRIORITET 2.1.: Pобољшanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanje Mjera 2.1.1. Infrastrukturno unaprijeđenje obrazovnog okruženja za rad s djecom i povećanje socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju Mjera 2.1.2. Potpora usklađivanju i racionalizaciji broja škola i vrtića optimizacijom, rekonstrukcijom i proširenjem kapaciteta postojećih obrazovnih objekata
Pravac – Društvo jednakih mogućnosti Akcelerator 1. „Unaprjeđenje politika socijalne zaštite“ s pripadajućim pokretačima: - o efektivno usmjeravanje javnih rashoda za socijalnu zaštitu - o jačanje infrastrukture i kompetencija pružatelja usluga uvođenjem novih modela pružanja usluga - o unaprijediti sustav identifikacije i praćenje ranjivih obitelji i obitelji u riziku. Akcelerator 3. „Efikasna zdravstvena zaštita za sve“ s pripadajućim pokretačima: - o unaprjeđenje pristupa i kvaliteta usluga zdravstvene zaštite - o preventivne zdravstvene mjere - o strateški pristup zadržavanju postojećeg osoblja i razvoju ljudskih resursa u području zdravstva. Akcelerator 5. „Pобољшanje inkluzivnosti obrazovnih sustava“ s pripadajućim pokretačima: - o jednak pristup obrazovanju - o uspostava sustava rane detekcije i	Strateški cilj 2. UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, TE POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA PRIORITET 2.2. Pобољшanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi Mjera 2.2.1. Potpora jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetnih javnih politika Mjera 2.2.2. Jačanje ljudskih i materijalno-tehničkih kapaciteta domova zdravlja, područnih ambulanti obiteljske medicine te Županijske bolnice Mjera 2.2.3. Potpora stambenom zbrinjavanju mladih i socijalno osjetljivih kategorija stanovništva

intervencije za djecu u riziku i s razvojnim poteškoćama - o povećanje obuhvata djece predškolskim obrazovanjem (uzrast od 3-6 godina) - o mjere smanjivanja ranog napuštanja školovanja - o smanjenje broja osoba bez znanja i vještina i njihova integracija na tržište rada.	
Pravac - Pametni rast Akcelerator 2.: „Povećanje investicija u infrastrukturu“ s pripadajućim pokretačima: - o jednak pristup modernoj transportnoj infrastrukturi - o veći udio javnih investicija u infrastrukturu - o jačati infrastrukturu u području digitalnih tehnologija. Akcelerator 3.: „Zeleni rast i čista energija“ s pripadajućim pokretačima: - o smanjenje energetske siromaštva - o razvoj „zelenih“ vještina i poslova - o decentralizacija elektro-energetskog sustava - o dekarbonizacija energetske sektora. Akceleratorom 4.: „Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem“ s pripadajućim pokretačima: - o deminiranje kontaminiranih područja - o upravljanje rizicima od katastrofa (u pogledu infrastrukturne izgradnje) - o zaštita i obnova prirodnog kapitala - o razviti sustav cirkularne ekonomije - o jačanje kontrole i praćenja kvaliteta ekosustava - o održivi turizam.	3. Strateški cilj USPOSTAVITI PROSTORNO-PLANSKI I OKOLIŠNO PRIHVATLJIV SUSTAV UPRAVLJANJA OKOLIŠEM, UZ IZBALANSIRANI TERITORIJALNI RAZVOJ INFRASTRUKTURE PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša Mjera 3.1.1. Uspostava funkcionalno - institucionalnih kapaciteta za integralno upravljanje prostorom i okolišem Mjera 3.1.2. Kreiranje održivog sustava upravljanja otpadom uz potporu optimizaciji i racionalizaciji pokrivenosti komunalnih usluga PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi Mjera 3.2.1. Izbalansirani teritorijalni razvoj javne i komunalne infrastrukture modernizacijom i izgradnjom vodoopskrbnih sustava, odvodnje i tretmana otpadnih voda Mjera 3.2.2. Potpora korištenju čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske učinkovitosti

Strateški ciljevi i njihovi prioriteti s mjerama su usklađeni s ključnim važećim strateškim dokumentima kako slijedi:

RAZINA BOSNE I HERCEGOVINE	
Strateški dokument više razine	Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjera iz strategije razvoja

Zajedničke socioekonomske reforme za razdoblje 2019.-2022 .godine (Reformska agenda 2.)	
I. Održiv i ubrzan ekonomski rast, povećana konkurentnost privrede i unaprjeđenje poslovnog okruženja	SC1. POBOLJŠATI POSLOVNO OKRUŽENJE I KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ZA ODRŽIVI RAST, PRIORITET 1.1. Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja (Mjera 1.1.1. Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu; Mjera 1.1.2 Izgradnja poduzetničke infrastrukture; Mjera 1.1.3 Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika za poticanje izvoza, specijalizacije i digitalizacije; Mjera 1.1.4 Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta)
III. Sveobuhvatna reforma i poboljšanje kvalitete zdravstvenog sustava	SC2. UNAPRIJEDITI JAVNE USLUGE U ZDRAVSTVU I OBRAZOVANJU, I POVEĆATI OPSEG DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA PRINCIPIIMA DOBROG UPRAVLJANJA, PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanja, PRIORITET 2.2.: Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi, Mjera 2.2.2. Jačanje ljudskih i materijalno-tehničkih kapaciteta domova zdravlja, područnih ambulanti obiteljske medicine te Županijske bolnice
IV. Politike koje pružaju prilike mladima, ženama i ostalim ranjivim kategorijama	SC1. PRIORITET 1.1., Mjera 1.1.4 Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta SC2. PRORITE 2.2. Mjera 2.2.1. Potpora jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i općinskih mjera pronatalitetnih javnih politika i mjera 2.2.3. Potpora stambenom zbrinjavanju mladih i socijalno osjetljivih kategorija stanovništva
Prioriteti za razvoj visokog obrazovanja u BiH za razdoblje 2016.-2026.	
Strateški program 1.: Dobro upravljanje i menadžment Strateški program 3. Povezanost tržišta rada i visokog obrazovanja	SC 2. PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanja s Mjerama 2.1.1. Infrastrukturno unaprjeđenje obrazovnog okruženja za rad s djecom i povećanje socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju i Mjera 2.1.2. Potpora usklađivanju i racionalizaciji broja škola i vrtića optimizacijom, rekonstrukcijom i proširenjem kapaciteta postojećih obrazovnih objekata
Strategija protivminskog djelovanja BiH 2018.-2025.	
Strateški cilj 3.: Izviđanje i čišćenje	SC2. PRIORITET 2.3. Smanjiti rizik od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama - Mjera 2.3.1. Prevencija i rano upozoravanje od rizika uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama uz jačanje civilne zaštite / vatrogasnih službi i uprave policije i Mjera 2.3.2. Potpora deminiranju preostalog područja kontaminiranog neeksplozivnim ubojitim sredstvima

Strateški plan ruralnog razvoja BiH (2018.-2021.) - okvirni dokument

STRATEŠKI CILJ: Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima ostvarivanje novih izvora prihoda i unaprjeđenjem fizičke infrastrukture, društvene uključenosti i dostupnosti javnih usluga

SC 1. Prioritet 1.2. Unaprijediti potporu razvoju poljoprivrede i ruralnih područja

SC 2. PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanja, PRIORITET 2.2.: Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi, PRIORITET 2.3. Smanjiti rizik od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama

SC 3. PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša i PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi

Okvirna strategija prometa BiH (2015.-2030.)

STRATEŠKI CILJ: Zadovoljiti potrebe u smislu održavanja, poboljšanja i razvoja prometne infrastrukture

SC 3. PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi, Mjera 3.2.1. Izbalansirani teritorijalni razvoj javne i komunalne infrastrukture modernizacijom i izgradnjom cesta, vodoopskrbnih sustava, odvodnjom i tretmanom otpadnih voda

Okvirna energetska strategija BiH do 2035.

STRATEŠKE SMJERNICE DOKUMENTA, STR. 178.-179.

SC3. PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi, Mjera 3.2.2. Potpora korištenju čistih i/ili obnovljivih izvora energije i povećanje energijske učinkovitosti

Strategija prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisijskog razvoja BiH za razdoblje 2020.-2030. (nacrt)**STRATEŠKI CILJ:**

Zaustavljanje trenda povećanja emisija stakleničkih plinova, znatno smanjenje emisije do 2030. godine uz istovremeni rast ekonomije mjerama i programima koji će rezultirati smanjenjem emisije stakleničkih plinova za 50 % do 2050. godine u odnosu na 2014. godinu.

SC3. PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša i PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi

Strateške smjernice za harmonizaciju potpore razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva u BiH za razdoblje 2021.-2027. (radna verzija)**STRATEŠKI CILJEVI:**

Obnavljanje i rast preduzetničke djelatnosti u svim dijelovima BiH, s naglaskom na preduzetništvo mladih i preduzetništvo žena

Obnavljanje i jačanje pozicije MSP-a u globalnim lancima vrijednosti

Povećanje udjela znanjem intenzivnih proizvoda/usluga i sektora

SC1. PRIORITET 1.1. Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja (Mjera 1.1.1. Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu; Mjera 1.1.2 Izgradnja poduzetničke infrastrukture; Mjera 1.1.3 Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika za poticanje izvoza, specijalizacije i digitalizacije; Mjera 1.1.4 Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta)

Poboljšanje koordinacije i harmonizacija potpore za razvoj MSP-a	
RAZINA FEDERACIJE BIH	
Strategija razvoja FBiH 2021.-2027. – radna verzija	
Strateški cilj 1. Ubrzan ekonomski razvoj Prioritet 1.1. Povećavati digitaliziranost ekonomije, Prioritet 1.2. Podržavati transfer i razvoj tehnologija, Prioritet 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora, Prioritet 1.4. Podržavati izvoz i stvaranje proizvoda više dodane vrijednosti	SC 1. PRIORITET 1.1. Jačanje gospodarstva uz digitalizaciju i specijalizaciju za stvaranje dodane vrijednosti i zapošljavanja (Mjera 1.1.1. Poboljšanje poslovnog okruženja i privlačenje domaćih i stranih investicija uključujući dijasporu; Mjera 1.1.2 Izgradnja poduzetničke infrastrukture; Mjera 1.1.3 Potpora jačanju konkurentnosti proizvodnih malih i srednjih poduzeća i obrtnika za poticanje izvoza, specijalizacije i digitalizacije; Mjera 1.1.4 Unaprjeđenje programa zapošljavanja i održivosti radnih mjesta)
Strateški cilj 2. Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj	SC2. PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanja i PRIORITET 2.2.: Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi
Strateški cilj 3. Održiv okolišni razvoj	SC 1. PRIORITET 1.2. Unaprijediti potporu razvoju poljoprivrede i ruralnih područja; PRIORITET 1.3. Poboljšanje turističke infrastrukture i ponude za održivi turizam SC3. PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša i PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi
Strateški cilj 4. Efikasan razvoj infrastrukture	SC3 PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi, PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanje
Strategija za unaprjeđenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.-2021.)	
Specifični cilj 2. Unaprijediti pristupačnost okruženja za osobe s invaliditetom uklanjanjem arhitektonskih i informacijsko-komunikacijskih prepreka, kao ključni aspekt za njihovo potpuno uključivanje u društvenu zajednicu Specifični cilj 3. Uključiti osobe s invaliditetom u sve oblasti života ravnopravno s drugima, posebice u oblasti obrazovanja, kulturnog, sportskog, javnog i političkog djelovanja Specifični cilj 4. Unaprijediti programe prevencije invaliditeta i programe rane detekcije i intervencije u ranom rastu i razvoju	SC3 PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi i SC2. PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanja, PRIORITET 2.2.: Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi, PRIORITET 2.3. Smanjiti rizik od katastrofa uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama
Strategija borbe protiv dijabetesa u FBiH 2014. – 2024.	
Strateški cilj 2. Unaprijediti rano otkrivanje dijabetesa Strateški cilj 3. Osigurati jednako dostupan, učinkovit, siguran i kvalitetan tretman osobama s dijabetesom na teritoriju Federacije BiH	SC2. PRIORITET 2.2.: Poboljšanje demografske obnove i socijalno-zdravstvene skrbi

Strategija upravljanja vodama FBiH 2010. – 2022.	
Strateški cilj 3. Poboljšanje efikasnosti, unaprjeđenje transparentnosti i povećanje odgovornosti u upravljanju vodama Strateški cilj 4. Osiguranje finansijske održivosti u upravljanju vodama i reforma sustava cijena vodnih usluga uz postupno uvođenje ekonomske cijene vode Strateški cilj 6. Povećanje obuhvata i poboljšanje javnog vodoopskrbljivanja Strateški cilj 8. Postizanje i održavanje dobrog stanja površinskih i podzemnih voda radi zaštite akvatične flore i faune i potreba korisnika voda	SC3. PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša i PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi
Transportna Strategija Federacije Bosne i Hercegovine 2016.-2030.	
Strateški cilj: Osigurati minimalni negativni utjecaj na životnu sredinu Strateški cilj: Zadovoljavanje potreba s aspekta održavanja i unaprjeđenja i razvoja prometne infrastrukture	SC3. PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša i PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi
Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u FBiH 2012.-2022.	
Strateški cilj: Internacionalizacija visokog obrazovanja u Federaciji BiH	PRIORITET 2.1.: Poboljšanje uvjeta i infrastrukture za odgoj i obrazovanje
Plan upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji BH (2016.–2021.)	
Okolišni ciljevi za podzemne vode	SC3. PRIORITET 3.1.: Uspostavljanje i jačanje integralnog sustava upravljanja prostorom i zaštitom okoliša i PRIORITET 3.2.: Potpora primjeni principa zaštite okoliša i standardima održivog razvoja u upravljanju prirodnim resursima i infrastrukturi

Prilog 4: Lista skraćenica

BAT	Best Available Technologies
BDP	Bruto domaći proizvod
BDV	Bruto dodana vrijednost
BEI	Bazni inventar emisije (Baseline Emission Inventory)
BiH	Bosna i Hercegovina
D.O.O.	Društvo s ograničenom odgovornošću
EU	Europska unija
FAO	Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
GV	Granična vrijednost
ha	Hektar
ILD P	Projekt integriranog lokalnog razvoja
JP	Javno preduzeće
JU	Javna ustanova
KD	Klasifikacija djelatnosti
KM	Konvertibilna marka (BAM)
km	Kilometar
m	Metar
MES i NUS	Minsko-eksplozivna i neekplodirana ubojna sredstva
MMSP	Mikro, mala i srednja preduzeća
MSP	Mala i srednja preduzeća
pc	Per capita ili po glavi (stanovnika)
SLGL S	Službeni glasnik
t	Tona
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
ZB	Zapadni Balkan
ZzZ	Zavod za zapošljavanje
ZŽS	Zaštita životne sredine/okoliša
ŽP	Županija Posavska

Situacijska analiza Županije Posavske

Situacijska analiza
Županije Posavske 20.

MAKRO